

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра режисури

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

АРТПРОЄКТИ У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Виконав (ла):

Здобувач (ка) вищої освіти
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
Марія ГОРБАТОВСЬКА

Науковий керівник:

доцент кафедри режисури ХДАК,
кандидат мистецтвознавства
Роман НАБОКОВ

Наукові рецензенти:

- 1) кандидат мистецтвознавства,
Заслужений діяч мистецтв України,
професор ТНПУ ім. Володимира Гнатюка
Людмила ВАНЮГА
- 2) кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри режисури ХДАК,
старший викладач
Ольга ЛАЧКО

Допущено до захисту

Зав. кафедри _____/ Ольга ЛАЧКО/

11 грудня 2024 року

Харків 2024

Харківська державна академія культури

Факультет сценічного мистецтва

Кафедра режисури

Ступінь «Магістр»

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри режисури

_____ / Сергій ГОРДЄЄВ/

18 жовтня 2023 року

ЗАВДАННЯ

**на виконання кваліфікаційної роботи здобувача (ки) вищої освіти Марії
ГОРБАТОВСЬКОЇ**

1. Тема магістерської роботи: «Артпроект у сучасному соціокультурному просторі України», затверджена рішенням кафедри режисури від 18 жовтня 2023 року, науковий керівник: доцент кафедри режисури, кандидат мистецтвознавства **Роман НАБОКОВ**
2. Строк подання роботи 11 грудня 2024 року.
3. Вихідні данні – в роботі досліджується особливості та трансформації артпроектів як частини соціокультурного простору сучасної України під впливом політичних, економічних чинників.
4. Зміст магістерської роботи (питання, що потребують розробки):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
ДОСЛІДЖЕННЯ АРТПРОЄКТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ СЦЕНІЧНОМУ
МИСТЕЦТВІ

РОЗДІЛ 2. АРТПРОЄКТ У РАКУРСІ ПАРАДИГМАЛЬНИХ
ВЗАЄМОЗУМОВЛЕНОСТЕЙ

РОЗДІЛ 3. АРТПРОЄКТИ У КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Консультанти розділів магістерської роботи

Розділ	Відомості про консультантів розділів магістерської роботи	Підпис і дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	17.10.2023	
Розділ 1	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	28.04.2024	
Розділ 2	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	28.02.2024	
Розділ 3	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	05.04.2024	
Висновки	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	02.09.2024	
Список використаних джерел	кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури Світлана ШУМАКОВА	17.09.2024	
Додатки	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	09.09.2024	

6. Дата видачі завдання – 18 жовтня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання	Примітки
1.	Вступ	27.11.2024	
2.	Розділ 1	15.03.2024	
3.	Розділ 2	25.05.2024	

4.	Розділ 3	30.05.2024	
5.	Висновки	16.09.2024	
6.	Список використаних джерел	26.09.2024	
7.	Додатки	30.09.2024	.
8.	Редагування тексту	10.10.2024	
9.	Збір рецензій		

Здобувач вищої освіти
 Марія ГОРБАТОВСЬКА _____
 (підпис)

Науковий керівник роботи:
 доцент кафедри режисури ХДАК,
 кандидат мистецтвознавства
 Роман НАБОКОВ _____
 (підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АРТПРОЄКТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ	11
1.1. Аналіз джерельної бази дослідження	11
1.2. Ключові поняття дослідження: «артпроект», «проектна діяльність», «артпрактика», «авторське мистецтво»	15
1.3. Формування системи наукових підходів і методів дослідження артпроектів	21
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2 АРТПРОЄКТ У РАКУРСІ ПАРАДИГМАЛЬНИХ ВЗАЄМОЗУМОВЛЕНОСТЕЙ	25
2.1. Артпроект – компонент культурно-мистецького дискурсу постмодернізму	25
2.2. Артпроект: визначення, класифікація, специфічні особливості.	31
2.3. Особливості артпроектів у сценічному мистецтві України (2019 – 2024 рр.)	36
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3 АРТПРОЄКТИ У КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ	45
3.1. Артпроекти «Ковчег "Україна"» і «Ти[Романтика]») в горизонті політики української національної ідентичності та традиційних етномотивів	45
3.2. «ARTEFACT» та «Модуль тимчасовості» як урбаністичне спрямування артпроектів	55
3.3. Артпроект «Фестиваль соціального театру»: рефлексія як формування свідомої відповідальності	61
3.4. Театралізований концерт «Істина» як навчально-мистецьке спрямування артпроекту	73
Висновки до розділу 3	77
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	83
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Політичні та економічні фактори та соціальні трансформації значною мірою позначаються на соціокультурний простір України. Це призводить до зміни векторів розвитку та інтегрує суспільні процеси в культурно-мистецький диспут. Наявні наукові дослідження визначають цей процес новим українським ренесансом, що спричинив розвиток та популяризацію нових напрямів і жанрів у мистецьких практиках та культурі загалом.

Поняття «артпроект» в соціокультурному просторі України сформувалося порівняно недавно. Сьогоденна економічна та політична ситуація в країні спричинили значний вплив на темп і течії розвитку даного напрямку сценічного мистецтва. Артпроекти зарекомендували себе як яскраве, авторське, неповторне сценічне дійство та мистецький простір, що висвітлює та проблематизує значні аспекти соціокультурного життя країни.

Актуальність дослідження полягає в тому, що артпроекти на сучасному етапі розвитку є відносно новою галуззю сценічного мистецтва, що обумовлює нестачу теоретичного обґрунтування даного напрямку. Недосконалість теоретичного підґрунтя компенсується широким практичним застосуванням цього напрямку в мистецьких практиках. Саме сукупність усіх перерахованих факторів зумовило вибір теми – «Артпроект у сучасному соціокультурному просторі України». У нашій роботі буде класифіковано дане поняття як напрямок в сценічному мистецтві та проаналізовано особливості створення та реалізації артпроектів останніх років під впливом соціально-політичних чинників.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерське дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри режисури Харківської державної академії культури 2022–2023 рр., затвердженого на засіданні кафедри (протокол № 2 від 28

серпня 2023 р.), та є складової теми «Актуальні науково-дослідні пошуки в контексті сценічного дискурсу».

Мета та завдання дослідження. *Мета магістерської роботи* – дослідити артпроект як сучасний напрямок сценічного мистецтва соціокультурного простору України на прикладах сучасних знакових проєктів.

Поставлена наукова мета зумовила необхідність вирішення ряду *завдань*:

- проаналізувати наукові джерела;
- висвітлити основні поняття дослідження;
- сформуванати наукову систему підходів та методів для дослідження сучасних артпроектів;
- вдосконалити визначення поняття «артпроект»;
- класифікувати артпроекти як напрями сценічного мистецтва;
- виявити і проаналізувати знакові артпроекти у період з 2019–2024 рр., що змінили соціокультурний простір;
- висвітлити аспекти впливу артпроектів на майбутні тенденції в культурно-мистецькому просторі.

Об’єкт дослідження – артпроект як сучасний напрямок сценічного мистецтва під впливом соціально-політичних чинників у період 2019–2024 рр.

Предмет дослідження – процес організації та трансформації артпроектів.

Методи дослідження. Вибір теми, поставлені мета і завдання, а також визначені предмет і об’єкт обумовлюють методологічну базу даного дослідження та застосування міждисциплінарного, мистецтвознавчого, культурологічного підходів та загальнонаукових методів. Застосування *міждисциплінарного підходу* зумовлене необхідністю залучення аналітичних даних із різних наукових галузей для вирішення поставлених завдань.

Зокрема, це включає театрознавство, культурологію, етнографію, урбаністику та соціальні комунікації.

Мистецтвознавчий підхід у даному дослідженні ми використовуємо для визначення напрямку «артпроект» у сучасному науковому дискурсі та його ролі у постмодерному сценічному просторі. У руслі вище зазначеного підходу користуватимемося наступними взаємопов'язаними методами: метод аналізу артпроектів (розгляд артпроектів як складової частини сучасного мистецького простору), метод аналізу творчості автора (ознайомлення з авторами артпроектів в сучасній сценічній культурі), метод семіотичного аналізу (ознайомлення з символікою та символізмом сучасних артпроектів).

У рамках *культурологічного підходу* використовуються наступні методи: аксіологічний метод (об'єктивне оцінювання стану розвитку артпроектів у соціокультурному просторі України), метод контент аналізу (вивчення артпроектів, на основі яких базуються аналітичні данні), структурно-функціональний метод (визначення побудови і структури артпроектів, як напрямку сценічного мистецтва).

У даному дослідженні застосовуються такі *загальнонаукові методи*: метод аналізу джерел (передбачає ознайомлення з інформаційними джерелами для розкриття теми), компаративний метод (порівняння підходів різних авторів до дослідження наукової теми), метод класифікації (структурування основних поняття дослідженні), метод систематизації (полягає у встановленні взаємозв'язків між аналітичними даними та джерелами), метод узагальнення (спрямований на розробку підходів до планування артпроектів та підведення підсумків дослідження).

Використовувались технології штучного інтелекту з метою систематизації та попередньої аналітики обраних даних з тим щоб, продовжити власний аналіз.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в комплексному аналізі теоретичних та практичних аспектів артпроектів як напрямку сценічного мистецтва в контексті сучасного соціокультурного простору

України. У даному науковому дослідженні здійснюється аналіз знакових та яскравих артпроектів України останніх років (період 2019-2024 рр.) під впливом політичних, економічних і соціальних чинників в контексті трансформації соціокультурного простору країни.

Удосконалено:

- деталізація поняття «артпроект»;
- класифікація артпроектів, за формами, жанрами, соціокультурним змістом.

Отримало подальший розвиток:

- процес організації артпроектів в Україні, як соціокультурного явища, що відображає істотні культурні зміни та потреби різних соціальних груп;
- аналіз сучасних артпроектів України, як напрямку сценічно-видовищної культури у мистецькому дискурсі;
- висвітлення культурно-мистецького життя країни, як невід’ємної частини відновлення та виховання національної ідентичності, любові і відданості до Батьківщини.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що позиції, запропоновані у розділах 2 і 3, можуть бути використані для створення спецкурсу «Артпроекти як видовищна форма мистецького простору», а також в навчальних курсах, що пов’язані з сценічним мистецтвом і масовими видовищами, а саме «Режисура шоу та артпроектів», «Методика організації шоу та артпроектів», «Дизайн у шоу-програмах». Також результати дослідження в даній науковій роботі мають корисне значення для практичного використання у артпрактиці, зокрема організації та проведенні артпроектів. Магістерська робота може мати практичне значення для використання молодими вченими у напрямках сценічного мистецтва, театрознавства, мистецтвознавства та культурології у напрямках сценічного мистецтва та артпрактики.

Апробація результатів дослідження здійснена в рамках двох міжнародних наукових конференцій: Міжнародна науково-теоретична конференція молодих вчених «Культура та інформаційне суспільство XXI століття» (Харків, Україна, 2023 р.), II Міжнародна науково-практична конференція «Scientific research: Modern challenges and future prospects» (Мюнхен, Німеччина, 2024 р.).

Основні положення наукового дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри режисури Харківської державної академії культури.

Тему дослідження відбито у публікаціях:

1. Горбатовська М. О. Артпроект: сучасний напрямок сценічного мистецтва України // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квітня 2024 р. У 2 ч. Ч. 2 / За ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2024. С 23-24
2. Горбатовська М. О. Національна ідентичність в контексті сучасного артпроекту: рок-мюзикл «Ти[Романтика]» // Scientific research: modern challenges and future prospects. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2024. P. 229-234.

Структура роботи: Обумовлена метою, завданнями та логікою наукового дослідження, і складається зі вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків, списку джерел (71 найменувань, з них 17 іноземною мовою) та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АРТПРОЄКТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

1.1. Аналіз джерельної бази дослідження

Дослідження сьогодні існуючої театрознавчої, мистецтвознавчої та документальної літератури сприяло сформуванню ключової наукової проблеми кваліфікаційної роботи – аналізу феномена артпроєкту як напряму сценічного мистецтва в сучасному соціокультурному просторі України. Опрацювання цієї проблематики формує розширення теоретичного розуміння характерних особливостей артпрактики як творчого методу, специфіки проєктної діяльності під впливом політичних, історичних, економічних та соціальних чинників.

Дослідження обраної теми сфокусовано на детальному аналізі та порівнянні наявних наукових розвідок щодо сценічної проєктної діяльності. Ефективним підходом в процесі наукового дослідження є звернення перш за все до основних наукових джерел, а саме: дисертацій, монографій, наукових публікацій, періодичних видань та електронних ресурсів. Також в процесі наукових пошуків розглянуто та залучено документальні й художні матеріали (нормативні акти, постанови, інтерв'ю) з метою всебічно проаналізувати тенденції розвитку та трансформації артпроєктів у соціокультурному просторі України.

Для розробки плану наукового дослідження, визначення мети й завдань, об'єкта та предмета нами були опрацьовано навчальний посібник «Основи наукових досліджень» [17], та наукову розробку з написання магістерської роботи, створену викладачами кафедри режисури ХДАК С. Шумаковою та С. Гордєєвим [24]. Методи наукового дослідження були розглянуті за книгами та науковими розробками В. Шейка, Ю. Богуцького і К. Кислюка [15, 47, 48].

Слід констатувати, що артпроєкт нарівні з іншими сучасними мистецькими практиками є об'єктом досліджень у різних наукових сферах.

Проведений нами аналіз наявної наукової літератури виявив, що вивчення феномена артпроєкту у вітчизняному науковому доробку лише освоює початковий етап, включаючи, насамперед, аналіз їхньої історії розвитку, художніх стратегій і концепцій, використаних технологій, взаємодій з учасниками та глядачами, а також впливу на суспільство та культуру в цілому. Проте є відсутніми наукові роботи, що уможлиблюють комплексне розуміння цінності артпроєктів у контексті їхнього місця в сьогочасному мистецькому та культурному просторі України.

Провідною тематикою науково-мистецьких досліджень в українському науковому диспуті є первинне формування визначення «артпроєкту». Науковець Дмитро Бас у своїх роботах фокусується на теоретичному обґрунтуванні та аналізі сучасної видовищної форми у вітчизняному мистецтві. Він детально розглядає дефініцію «артпроєкт», формулюючи його специфічні особливості для подальшого поглиблення розробки проєктного методу у сфері мистецтва і культури. Мистецтвознавець Микола Крипчук, навпаки, фокусується на практичному аналізі мистецьких проєктів. У своїй науковій статті він детально аналізує та формулює власне розуміння артпроєкту як динамічного елемента в масовій українській культурі, а також окреслює класифікацію фундаментальних форм артпроєктів в рамках сучасної художньої культури [3, 4, 20].

Окремого значення набувають наукові матеріали європейських науковців, а саме: Miwon Kwon [64], Grzegorz Dziamski [56], Tom Finkelpearl [57], Grant Kester [60, 61], Claire Bishop [52, 53], Eliza Urwanowicz-Rojecka [70]. На відміну від українських дослідників європейські мистецтвознавці та культурологи акцентуються на розгляді понять «проєкт» і «проєктна діяльність». Загальноєвропейський науково-мистецький диспут пріоритетним напрямком досліджень вважає саме розгляд і аналіз фундаментальної основи проєктної діяльності, а не лише окремих її частин.

Проаналізувавши опубліковані наукові матеріали, ми чітко прослідкували, що західні науковці майже не відділюють один від одного

поняття «проект» і «артпроект». Вони розкривають поняття «проект» як концептуальний, систематичний та організований мистецький процес з визначенням соціальним контекстом. Мистецькі дослідження європейських науковців допомогли у формуванні авторського визначення поняття «артпроект» крізь призму розуміння сукупності складових мистецької проектної діяльності.

Винесення творчого у повсякденне, що є притаманним мистецькій проектній діяльності, тяжіє до постмодерністського контексту осмислення трансформацій культурно-мистецького простору, що продукує збільшення видовищності мистецького вираження сьогодення як повсякденного життя. «Сучасна культура постає візуально орієнтованою, видовищною, наповненою новітніми видовищно-розважальними формами «...» як складовими загальнокультурного процесу, що еволюціонує» [68 с. 139]. Дослідження праць К. Станіславської [39], О. Лачко [22], С. Шумакової [49] надало змоги прийти до висновку, що науковці в сьогоденних теоретичних розробках інтерпретують розуміння соціокультурного значення сценічного мистецтва у вимірах постмодернізму. «Як постулювання пріоритету нового поля культури й розкриття траєкторії його динаміки у нових вимірах», що «ініціює найбільш дієві принципи апеляції до свідомості» [49 с. 211]. Відмічається, що сценічні практики постмодернізму, які характеризуються розмитістю та неоднозначністю визначення, спричиняють методологічну неоднозначність їхньої теоретизації.

Варто зазначити, що класичний поняттєвий апарат стає неспроможним аналізувати сценічні практики постмодернізму, відповідно, ще в більшій мірі це відносимо до маловивченого сьогодні феномена артпроекту. Виникають й певні ускладнення щодо класифікації і типології артпроектів у ракурсі сутнісних перетинів з концептуалізацією артпрактики та авторського мистецтва, що зумовлено різноманітністю мистецьких синкретичних артпроявів, які приймають нові риси в постмодерністській культурі. Це

демонструє, що сценічні практики розвиваються в сучасних культурних умовах як вкрай суперечливі.

Понятійно-термінологічний апарат нашого дослідження опирається на матеріали: наукові розробки С. Шумакової «Мистецькі пріоритети інновацій театру: виклики часу чи втеча від архаїки сприйняття?» [49], Т. Боднарчук «Постмодернізм: до питання аналізу дефініції» [5], Л. Копейцева «Проблема автора та авторської позиції в сучасному літературознавстві» [18], О. Бабій «Я не маю жодних претензій до нашої нової дійсності» [2], О. Філатова «Термінологічна верифікація авторства: «системно-суб'єктний метод» Б. Кормана» [44], Г. Погребняк «Авторська режисура в екранному та сценічному мистецтві» [34], І. Зубавіна «Художнє моделювання екранного хронотопу як засіб кінематографічної репрезентації світу» [13]. Також вагоме значення у формуванні понять «артпрактика» і «постмодерністичність» відіграють іншомовні наукові матеріали: «Wege aus der Moderne: Schlusstexte der Postmoderne – Diskussion» I. Hassan [59] та ін. [54, 65, 67].

Нами сформовано широке коло практичних дослідницьких матеріалів у міждисциплінарних перетинах, що складаються з відеоматеріалів, тематично орієнтованих публіцистичних матеріалів, рецензій та інтерв'ю митців, які розглядають різноманітні українські артпроекти.

До ряду джерел нами залучено ті, що зосереджуються на розгляді артпроектів мистецьким фіт беком на гострі соціальні питання й проблеми. Крім того, джерела з: проблематики національної ідентичності та етнічно-культурного спрямування артпроектів «Ковчег Україна» та «Ти [Романтика]» [9, 11, 16, 26, 27, 37, 38, 46] як самобутнього прориву-ренесансу української культури та мистецтва; урбаністичним контекстом артпроектів «Модуль тимчасовості» та «ARTEFACT» [12, 51, 69, 71]; рефлексією та мистецько-навчальним спрямуванням проєктів [6, 23, 33, 42, 43, 45].

У підсумку, зазначимо, що досі є недостатнім вивчення феномена артпроекту як самостійного явища в соціокультурному просторі. Кожен зі сформованих сучасними науковцями підходів полягає в межах певної

теоретичної концепції з метою теоретичного обґрунтування досліджуваних напрямків, що зумовлює подальші наукові розробки. Відсутнім є й точне визначення значущості проєктної діяльності в сучасному художньому просторі, а також комплексний аналіз складових існування артпроєкту в мистецтві й культурі.

Таким чином, потрібно відзначити, що тема магістерської роботи є відносно малодослідженою. Джерельна база складається з обмеженої кількості вітчизняних наукових робіт та широкого спектра закордонних наукових видань, які стосуються обраної тематики. Відповідно, на основі аналізу наявних джерел визначаємо безсумнівну актуальність проведення даного дослідження.

1.2. Ключові поняття дослідження: «артпроєкт», «проєктна діяльність», «артпрактика», «авторське мистецтво»

В академічному дискурсі чимала увага приділяється дослідженню культурних та мистецьких явищ, що суттєво впливають на формування сучасного соціуму. Одним з таких аспектів, що привертає увагу науковців, є артпроєкти соціокультурного значення.

Поняття «артпроєкт» є узгодженим з поняттям «проєктна діяльність» та «артпрактика», яке, у свою чергу, тяжіє до поняття «авторське мистецтво», відповідно, винесемо їх в якості об'єктів теоретичних аналізів з визначенням впливів на культурний простір.

У процесі даного наукового дослідження особлива увага, з нашої точки зору, має бути приділеною базовому поняттю «артпрактика», що є основою розуміння поняття «артпроєкт».

Аналіз понятійного апарату даного дослідження першочергово варто розпочати з розгляду підґрунтя загальної формалізованості поняття «проєкт». Це поняття «можна інтерпретувати не як чіткий автентичний задум, а як виняткову сукупність скоординованих експериментальних впливів митців,

організованих у часі та кордонах певної культурної локації для вирішення мистецьких завдань. [35 с. 249]. Тож поняття «проект» визначається як лімітована у часі планомірна пертурбація самостійної системи з метою створення творчого продукту, з чітко визначеним рівнем якості результатів, потенційними межами витрат коштів та ресурсів і характерною організацією, що розкриває сутність впливу мистецтва на сучасну культурну сферу.

Проект є одним із провідних аспектів сучасного мистецтва, що репрезентує інтеграцію мистецтва та проектного управління. У сучасному науково-мистецькому диспуті він визначається як систематичний та організований творчий процес з метою досягнення конкретних мистецьких цілей та включає в себе етапи планування з визначенням стратегії й методів втілення ідеї, що враховують творчі, технічні, фінансові аспекти реалізації.

Сутність поняття «проект» в культурно-мистецькому просторі визначає його концептуальне вирішення. З метою соціального, інтелектуального й естетичного впливу на глядацьку аудиторію здійснюється впровадження унікального художнього задуму і конкретної творчої ідеї, зокрема через актуалізацію використання мистецьких технік та сучасних мультимедійних та медіатехнологій.

Проектна діяльність, у свою чергу, в науково-мистецькій літературі визначається як творчий продукт, що має новаторський та резонансний підхід, який слід досліджувати та розглядати як відносно самостійний і цілісний вид мистецької практики, що має дві специфічні особливості. По-перше, вона розкриває повний цикл створення творчого продукту від ідеї до реалізації, включаючи проміжні етапи: концептуальне планування, виробництво та взаємодію з аудиторією. По-друге, сприяє характеризації ключових компонентів проектів: виразних засобів, технології виконання, мистецької концепції та впливу на глядача тощо.

Проектна діяльність в мистецькому контексті формує нові підходи до залучення аудиторії, організації та реалізації мистецьких ініціатив, включаючи виставки, вистави, інсталяції, мистецькі резиденції та інші форми

мистецького вираження. Проте провідною та неодмінною умовою, що лежить в засадах творчої й мистецької проєктної діяльності має бути інноваційність. Це є необхідною умовою, що запобігає спекулюванням популярним терміном «проєкт» у культурному просторі.

У рамках визначення суті проєктної діяльності ключовим моментом є співвідношення спеціального призначення мистецтва й ідентичності простору. Важливим фактором в артпрактиці є створення та транслявання творчого продукту за межами традиційних, загально прийнятих місць. Протягом останніх десятиліть поняття «місце» для мистецтва зазнало значних трансформацій. Як зазначає Мівон Квон, спочатку воно розумілося як «фізичне розташування», однак у сучасному контексті воно набуває навіть і віртуального характеру, що раніше було поза реальністю [64 с. 29-30]. Тож «фізичне розташування» перетворюється в невід'ємний елемент процесу створення, презентації та сприйняття мистецтва. Це означає, що артпрактики безпосередньо взаємодіють, головним чином, з атмосферою та масштабом освоюваного простору, крім того, з множиною елементів виразності.

Сучасна мистецька практика пов'язує поняття «арт»/«art» з визначенням новітніх мистецьких форм, які виходять за рамки розуміння традиційних в руслі доміанти впливів геополітичних і соціально-економічних перетворень суспільства й культури, стрімкого розвитку мультимедійних технологій, що приникають в мистецтво.

Сучасне затвердження та сприйняття артпрактики як цілісної системи санкціонує перманентні пертурбації теоретичних міркувань щодо неї та систематизації ускладнених авторських мистецьких стильо-жанрових виявів.

Дефініція «артпрактика» використовується для визначення нетрадиційних форм мистецької діяльності. Класична парадигма художньої творчості, що сформувалася в стародавні часи й фігурувала до епохи модерну, розглядала мистецтво як естетичну дійсність, ізольовану від соціального контексту. Мистецтво тлумачилося різноманітними способами, а саме: імітація, штамп, забава, образ, предмет потрясіння. У сучасному

постмодерністському контексті розвитку культури суспільства артпрактики проникають в реалії ситуації, що не гармонізуються з раніше звичним класичним тлумаченням щодо творчості, адже сьогоднішня творчість митця представляється самою реальністю. Вона комбінує елементи реальності з чіткими художніми діями, перетворюючи їх в «мистецькі події», відповідно, вирізняючи поняття «артпрактика» і «мистецтво».

Можна припустити, що артпрактика є наслідком прояву в сучасному соціокультурному контексті положень авангардної пізнавальної парадигми. Це елемент пізнання крізь призму художнього досвіду, основа для безмежного переосмислення історії, її сенсів і символів, що трансформуються в ході історії.

Осмислення артпрактик як сучасних мистецьких явищ залучає розгляд «художнього макету» в класичному розумінні [67 с. 170]. Оскільки помітна частина знань про світобудову, що накопичено людством, представлена в музичних, художніх, літературних творах, то певною мірою створюється «художній макет», «сценічний макет світу». Моделлю виступає сценічний проєкт (видовище), який реалізує стадію задуму як творчу систему, що репродукує мистецький об'єкт. А «суб'єктом моделювання постає творча особистість – митець, який у художньо-образній формі виявляє своє світовідношення» [13 с. 135].

Артпрактика є вільним допуском до ролі автора, а функції аудиторії не вдовольняються виключно естетичним чуттям та сприйняттям. Глядач стає активним учасником артпроєкту, продукуючи цінну культурно-мистецьку подію. У конкретному культурному контексті подія або мистецький об'єкт аналізується як «простір», в межах цих обставин, набуваючи статусу твору мистецтва. В артпрактиці «твір мистецтва» набуває важливості тільки в контексті, дозволяючи «перетворення звичайного» [54 с. 214-215]. Тому артпроєкт в артпрактиці є твором, що одержує статус «мистецтво» завдяки визнанню аудиторії [65 с. 96].

Аналізуючи та синтезуючи класичне визначення понять «проект» та «мистецтво», Дмитро Бас сформував та впровадив дефініцію «артпроект». «Артпроект – завершений цикл художньої діяльності, що спрямований на створення оригінального художнього твору в умовах обмеженого часу та ресурсів» [4 с. 60]. Він характеризується інноваційністю, проектністю, варіабельністю та музичністю. Цей культурний продукт є визначним явищем у сучасній масовій культурі та ґрунтуються поєднанні художніх і нехудожніх елементів для створення мистецького твору. Першорядними принципами у ході створення артпроекту є «визначення і деталізація цілей організації, видів діяльності; структурування, поділ праці між фахівцями; координація діяльності, взаємовідносини, обов'язки, терміни виконання, звітність; єдність цілей діяльності; реалізація завдань менеджменту» [40 с. 121]. Запропонована термінологія та характеристика виокремлює не лише організаційно-творчу єдність артпроекту, але й підкреслює його концептуальну цілісність на всіх фазах від початкової ідеї до фінальної реалізації.

Артпроект, по суті, є уособленням еволюції від традиційних вистав та подій, тісно пов'язаних з конкретним місцем проведення. Як особлива течія сучасної мистецької практики, артпроект має глобальний характер, що поєднує в собі культурні відмінності, історичні, економічні, політичні та соціальні контексти.

Артпроекти в дефіциті теоретичного обґрунтування стають об'єктом все більшої зацікавленості серед науково-мистецьких досліджень в контексті досить складного дискурсу, який поєднує науку, соціокультурні практики, мистецтво, мультимедійні технології та ін. Крім того, вивчення зовнішньо-внутрішньої контекстуальності культурно-мистецького функціонування сьогоденних артпроектів виявляє взаємозумовленість з поняттям «авторське мистецтво» та актуалізує питання авторства як такого, на висвітленні ключових моментів яких ми й зосередимось.

Поняття «авторське мистецтво» відтворює творчу направленість митця, його морально-етичні принципи та погляди на світ у концептуалізації

дійсності у художніх конфігураціях. Митець через переосмислення реальності привносить власний досвід і метод пізнання, продукує нові культурні та духовні сенси й цінності. Авторське мистецтво виходить з аксіологічних засад, що розкривається у художньо-образних штампах сценічного мистецтва, характеризуючи його прогрес.

Доречно зауважити, що безсумнівною на тлі збільшення масштабності та складності реалізації проєктів стає визначення загальної форми мистецького авторства в сучасному сценічному мистецтві. Відтак підкреслимо, що в сучасному культурно-мистецькому просторі проблема авторства залишається вкрай актуальна, попри різноманітні спроби її теоретичного осмислення. Авторське право на законодавчому рівні у нашій державі визначається тільки в рамках діяльності окремих учасників творчого процесу, а саме: режисерів, сценаристів, композиторів та сценографів.

У сценічному мистецтві, насамперед у творчих виявах авторів-режисерів відбиваються сучасні позиції щодо усвідомлення глибини буття, ретельного його оцінювання митцем, що є «суб'єкт художньої діяльності» [18 с. 171] у формуванні цілісного художнього образу проєкту, який є унікальним відображенням картини світу. Є чітка аксіома, що без автора-режисера втілення видовищного проєкту є неможливим, адже саме він створює концепцію сценарію, сценічних образів, збирає команду і контролює процес, моделюючи проєктно відображуваний ним світ. Автор-режисер – «не лише унікальна професія, а й своєрідна доля, на яку слід ретельно й самовіддано працювати» [34 с. 116].

Артпроєкти – узагальнений сценічний напрямок, який окреслює ряд мистецьких форм, що відображають та проблематизують вагомі соціокультурні аспекти життя та є простором для творчих протестів митців щодо нього, залучаючи глядача до співавторства.

Крім того, в процес науково-понятійного визначення артпроєктів було введено узгоджені поняття, що характеризують сучасне сценічне мистецтво та дозволяють одержати глибше уявлення про його сьогочасні тенденції.

1.3. Формування системи наукових підходів і методів дослідження артпроектів

У процесі наукового дослідження обраної автором тематики сформовано систему наукових підходів і методів вивчення артпроектів, Визначена нами методологія базується на комплексі підходів, які відповідають поставленій меті і завданням, об'єкту і предмету дослідження.

Для формування системи наукових методів дослідження звертаємось до дослідницьких робіт, таких як «Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства» (автори В. Шейко, Ю. Богуцький, Н. Кушнарєнко) [48] та «Магістерська робота: методичні рекомендації до підготовки та захисту магістерської роботи для магістрантів галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»» (автори С. Гордєєв, С. Шумакова) [24], які детально розглядають процес дослідження, вибір конструктивних підходів та методів дослідження.

Особливості обраної теми визначають підходи і методи дослідження, серед яких використовується міждисциплінарний, мистецтвознавчий, культурологічний підходи та загальнонаукові методи.

Міждисциплінарний підхід застосовується нами як такий, що поєднує всі складові проведеного автором дослідження в різних наукових фокусах, зокрема мистецтвознавства, театрознавства, культурології, етнографії, урбаністики та соціальних комунікації.

Мистецтвознавчий підхід у нашій науковій роботі використовується для визначення напрямку «артпроект» у сучасному науково-мистецькому диспуті та його ролі у постмодерному сценічному просторі. У рамках підходу фігуруватимуть методи аналізу артпроектів українських митців, що надають перспективу спостереження за специфікою реалізації даного напрямку, виявлення впливу геополітичних трансформацій на режисерське рішення та дослідження дії проєктної діяльності на зміни в соціокультурному просторі країни.

У руслі мистецтвознавчого підходу доречними є такі методи:

- метод аналізу творчості автора, що ознайомлює з авторами артпроектів та утворює його роль у просторі сучасної сценічної культури України;
- метод аналізу творів (артпроектів) як знакових в сучасному культурному просторі країни, що дозволяє сформулювати специфічні особливості та риси мистецьких проектів в Україні;
- структурно-функціональний метод, що дозволяє проаналізувати і визначити складові елементи побудови та структури артпроектів як напрямку сценічного мистецтва з адаптацією до сучасних реалій.

У магістерській роботі застосовується *культурологічний підхід* для всебічного та детального розгляду артпроекту, аналізу функції митця-автора у його створенні та реалізації, а також розгляд впливу соціокультурних перетворень на взаємодію автора і аудиторії. Це диктує використання різноманітних методів дослідження:

- аксіологічний метод – дозволяє оцінити специфічні риси та стан розвитку артпроектів як сучасного напрямку сценічного мистецтва, що трансформує розуміння «простору» та відображає соціокультурні проблеми і зміни;
- метод семіотичного аналізу – розкриває смислову структуру артпроекту через аналіз символів, знаків та засобів виразності, виявляє метафори, кольорові сенси та композиційні рішення сучасних мистецьких проектів;
- метод контент-аналізу – формує опрацювання репортажів, відеоматеріалів, фотозвітів, аналітично-практичних даних наукового дослідження.

У дослідженні використовуються *загальнонаукові методи* для розгляду окремих аспектів та складових артпроектів в контексті їх взаємозв'язку:

- метод систематизації – визначає поняття «артпроект» як культурного феномену;

- компаративний метод – формує аналіз артпроєкту як елементу соціокультурного простору, що виходить за межі класичного сценічного мистецтва;
- метод аналізу джерел – дозволяє сформувати джерельну базу для розгляду та дослідження артпроєкту у соціокультурному просторі;
- метод класифікації – дозволяє сформувати та структурувати класифікаційні угруповання аспектного функціонування сучасних арткпроєктів, зокрема розглянутих в кваліфікаційній роботі;
- метод узагальнення – сприяє розробці підходів до міркувань відносно артпроєктів в контексті підведення підсумків дослідження.

Застосування вищенаведених наукових підходів і методів дослідження як методологічних засад сприяє здійсненню комплексності дослідження з метою визначення змістовного значення артпроєктів в контексті сучасного соціокультурного простору.

Висновки до розділу 1

1. Визначено, що джерельну базу дослідження складають друковані та інтернет-ресурси з мистецтвознавчої, театрознавчої й загальнонаукової літератури як методологічних основ дослідження, а також

художньо-публіцистичні статті – практична основа наукової розвідки. Це дозволило дати оцінку рівню наукової розробки поняття «артпроект» та проаналізувати особливості проектної мистецької діяльності в рамках сучасної артпрактики.

З'ясовано, що європейські та вітчизняні загальнонаукові джерела розглядають проектну діяльність під різними кутами зору, але позначають спільні аспекти становлення та популяризації артпроектів як інноваційної форми сценічного мистецтва та сталої частини соціокультурного простору.

2. Окреслено ключові поняття наукового дослідження: «артпроект», «проектна діяльність», «артпрактика», «авторське мистецтво» та проведено теоретико-аналітичний аналіз їх змістовного значення.

Виокремлено поняття «артпрактика» як вихідне в осмисленні поняття «артпроект». Поняття «проектна діяльність» представлено в розумінні її невід'ємної інноваційності та узгодженості з поняттям «авторське мистецтво».

3. Сформовано комплекс наукових підходів та методів з метою розкриття обраної автором наукової проблематики. Визначена мета наукової роботи та поставлені завдання зумовили використання міждисциплінарного підходу для аналізу трансформацій сучасного соціокультурного простору України. Мистецтвознавчий і культурологічний підходи та загальнонаукові методи, використані в комплексі, сприяли разом з міждисциплінарним підходом формуванню методологічних засад дослідження артпроекту як мистецької форми та соціокультурного явища.

РОЗДІЛ 2

АРТПРОЄКТ У РАКУРСІ ПАРАДИГМАЛЬНИХ ВЗАЄМОЗУМОВЛЕНОСТЕЙ

2.1. Артпроект – компонент культурно-мистецького дискурсу постмодернізму

У даному науковому дослідженні важливим є вивчення феномена артпроекту у фокусі взаємодії науки й мистецтва та впливу на сучасну культуру. Слід наголосити, що сучасні мистецтвознавці визначають артпроекти у мистецькій діяльності у взаємозумовленості трьох *парадигм*: *експериментальної (феноменологічної), соціальної та дискурсивної*. Дослідження цих теорій в обґрунтуванні особливостей мистецьких проєктів є темою активних обговорень у науково-мистецькому дискурсі.

У межах *експериментальної парадигми* матеріальним доповненням до певного творчого продукту є присутність глядача-споживача, що розкриває вагомість живої реакції на мистецтво. Ціль проєктної діяльності в рамках даної теорії полягає в подоланні обмежень та трансформації традиційних мистецьких форм, проголошуючи антиідеалістичний характер творчості.

Феноменологічна парадигма створює альтернативні варіанти поняття «місце», відображаючи процес мистецького перетворення, а саме: «просторово-орієнтований», «просторова свідомість», «просторово-чуттєвий» [64 с. 5]. Отже, у науково-мистецькому просторі артпроекти розглядаються не лише за фізичним розташуванням, а й відзначаються просторовою організацією, матеріальними характеристиками та взаємодією з глядачем, змінюючи спосіб передачі та сприйняття місця. «Артпроект відтворює культурну матрицю, визначену установами мистецтва» [64 с. 13].

У контексті *соціальної парадигми* мистецькі проєкти аналізуються як вагома частина соціально-культурного середовища. Загальносвітова тенденція критики та відмови від інституційної діяльності є

фундаментальною частиною теорії, що спрямовує наукові пошуки на розгляд взаємозв'язків між індивідуальним мистецьким світом, творчим ринком, простором реалізації. Центральним елементом соціальної парадигми є аналіз впливу економічних, політичних і соціальних факторів на розвиток артпрактики.

Водночас з нашої точки зору, особливо слід виокремити домінуючий в мистецтвознавчо-культурологічних дослідженнях постмодерністський контекст поступу культури й мистецтва.

У широкому розумінні постмодернізм – це тенденція, що прослідковується у мистецькому світі останніми десятиліттями та прийшла на зміну модерну та авангарду. Однак це визначення, на наш погляд, надто лаконічне та має формальний характер, не пояснює його специфіку, а також не простежує відмінності від модернізму який наслідує.

Постмодернізм як світоглядно-мистецький напрямок розпочинає свою епоху становлення у 60-х рр. XX ст. Його виникнення є наслідком критичного відношення модернізму, що відхиляло академічне мистецтво у пошуку нових форм, але з часом перетворилося на класичну форму, це спричинило новий етап художнього розвитку. Постмодернізм – це парадигма переосмислення мистецтва сучасного періоду, вагому роль в якому займає толерантність та «мистецький плюралізм», що «в художній імплементації розкривається в еклектичній конфігурації». Характерною його ознакою є об'єднання різних стилів, мотивів, прийомів, мистецьких традицій, авторських методів як різних граней одного твору. «Постмодернізм – це уявний експеримент «...»це спроба мислити взагалі без системи координат, без встановлених критеріїв і орієнтирів» [49, с. 214].

Постмодернізм засвідчує конкретний етап, який виходить за межі раніш встановленого естетичного, що є основою нових постмодерністських творів. У процесі дослідження та оцінки постмодернізму Умберто Еко зазначає, що постмодернізм – це не стале хронологічне, радше, кризове явище, спосіб духовного сприйняття дійсного. У цьому контексті виправдано вислів, що в

будь-якій епохі існує свій власний постмодернізм. Очевидно, що кожна історична епоха у певний момент стикається з кризою [5 с. 33].

Як кризове переосмислення реальності постмодерні інтенції в сценічному мистецтві акумулюють тенденції сучасної пори, зокрема підкреслення унікальності простору, що оформлює конфігурації втілення творчих концепцій. Це спричинило появу у науково-мистецькому дискурсі поняття «публічний простір» та парадигми «артпроект в публічному просторі». Вона переосмислює інституційні рамки для типового мистецького простору та акцентує на міському середовищі, поновлюючи його символічного значення. Мета артпроектів у цій теорії чітко визначена: «гуманізувати міське середовище, символічно оживити його та візуально сформувати міський простір» [56 с. 47]. Митці, що працюють у цьому напрямку, зберігали вже визначені особливості проектної мистецької діяльності, продовжували вступати у «діалог» як з глядачем-реципієнтом, так і з самим відкритим простором, що виступає одним з контекстів їхніх робіт.

У процесі наукових досліджень манера визначення «місця» набуває більш абстрактної форми, асоціюючись з соціологічними визначенням спільноти (колективу). На думку Мівон Квон, в процесі змін та трансформації в рамках мистецтва на певному етапі увага переходить з безпосереднього «місця» та фокусується на тих, хто його «населяє», враховуючи їх соціальні проблеми [64 с. 130-137]. У даному контексті парадигма взаємозв'язку мистецького простору та матеріальних об'єктів трансформується, спрямовуючись на врахування та підвищення ролі й статусу глядацької аудиторії. Сукупність цих факторів зумовила розгляд та аналіз артпроектів крізь призму антагоністичних та активістських поглядів [57]. Мистецькі проекти антагоністичного характеру зорієнтовані на вираження політичних залежностей та залучення аудиторії експериментально-конфліктним курсом, а активістські проекти напроти спрямовані на залучення суспільства до соціальних перетворень через освітньо-мистецький напрям.

Американський історик та теоретик мистецтв Грант Кестер, удосконалив концепцію діалогу творчості митця, простору і соціуму в артпроектах. Він вважає, що колективність у проєктній діяльності у сучасному мистецтві, приймає все більш глобальний характер [60 с. 3-5]. Вводячи поняття «діалогова естетика», Кестер розглядає мистецтво як розмову, простір зустрічі різноманітних інтерпретацій та поглядів, визначаючи діалогічність артпроектів як щоденну взаємодію та емоційний обмін між учасниками [61 с. 78]. Основним компонентом виступає емпатія та довіра, між творцем, учасниками процесу та аудиторією.

Активні соціальні трансформації, політичні та економічні зміни останніх двох десятиліть суттєво підвищили популярність артпроектів, адже вони стали новою формою опору митців, допомагаючи їм переосмислювали сенс суспільного існування крізь призму мистецтва. Розвиток колективної складової спричинено розширенням потенціалу сучасного медіапростору як інструменту підтримки артпрактики.

Таким чином, в процесі нашого наукового дослідження, ретельно проаналізувавши й структурувавши погляди та думки експертів досліджуваної галузі, ми сформували авторське розуміння культурно-мистецької сутності артпроекту. Отже, артпроект – це критичне переосмислення та оцінка соціальних норм, а також економічної, політичної дійсності, що дає культурну оцінку засобами мистецької виразності.

Сьогоднішні зміни в соціокультурному просторі безпосередньо впливають на мистецькі проєкти, привертаючи увагу до проблеми авторства, розуміння естетично-мистецького досвіду та оцінки впливу та залучення аудиторії. У контексті трансформаційних процесів відбувається відмова від підготовленого творчого об'єкта, так званий, «відхід від текстової конфігурації мистецтва» [60 с. 11]. Артпроект поступово відмовляється від матеріального, набуваючи форми соціальної практики, що спирається на фактори активної взаємодії в процесі реалізації творчої мети між творцем, аудиторією й учасниками. Це зумовлює втрату художнім процесом автономії

на користь взаємопроникнення в інші сфери. У цьому процесі митець відрікається від індивідуальності на користь «співтворця – продуцента ситуації», а аудиторія приймає позицію реципієнта, діючи як «співтворець» чи «учасник» артпроєкту [52 с. 200].

Створення мистецьких проєктів у сучасних умовах нерідко стає формою репрезентації значних аспектів життя країни та трансляції соціокультурних тенденцій. Дослідники зауважують, що основними мотивами реалізації проєктної діяльності є активізація суспільства, можливість впливу на соціально-політичну дійсність та продукування перспектив трансформування навколишнього світу. Ці аспекти визначають модерний та активістський потенціал артпроєктів з одного боку, а з іншого акцентують на факторах ризику, оскільки віддзеркалюють гостросоціальні проблеми й питання [70 с. 42-43].

У науково-мистецькому дискурсі привертає увагу соціальний та художній контекст в артпроєктах. Перший зосереджений на соціальному значенні проєктної діяльності та опирається на етику як гуманітарну науку, продукуючи ефективне удосконалення суспільства. Другий контекст безпосередньо пов'язаний з творчою діяльністю автора в естетичному просторі. Артпроєкт як простір безперервних сумнівів у системі моральних цінностей ініціює дискусії і соціальні протиріччя [53 с. 30]. Дана позиція реалізується через артпрактику, яка демонстративно формує напруження між публікою та учасниками артпроєкту та їх соціокультурним контекстом. Однак такий різновид мистецької діяльності не завжди містить моральний аспект. Нерідко через шлях свідомої провокації та стимулювання антагонізму, мистецька проєктна діяльність сприяє виявленню суспільних суперечностей та акцентує до невидимих механізмів їх функціонування.

Варто зазначити, що артпроєкт в якості напряму сучасного мистецтва, який відзначається переходом від традиційних форм до більш абстрактних та синкретичних. Він розглядається як складний об'єкт дослідження, що поєднує в собі культурні, технологічні та соціальні аспекти, зокрема через

різноманітність форм та змісту, що виявляються в різних мистецьких втіленнях, від виставок до інтерактивних інсталяцій та мультимедійних проєктів. У сучасному мистецькому дискурсі наголошується використання концепцій швидкоплинності, тимчасовості та соціального контексту в аналізі артпроєктів, що сприяє їх трансформації та переосмисленню впливу на простір і взаємодію з аудиторією.

Змістовне навантаження артпроєкту об'єднує мистецтво, науку, мультимедійні технології та соціокультурні практики. Мистецтвознавці вказують на потребу подальшого дослідження трьох різних парадигм проєктної діяльності для кращого розуміння та аналізу характеристик мистецьких проєктів: співвідношення між мистецтвом та простором (трансформація поняття «місця»), роль глядача-споживача (розширення меж інтерпретації мистецтва); антагоністичний та активістський підхід. Сучасні соціокультурні зміни приводять до переосмислення ролі артпроєктів в сучасному мистецтві. Вони відображають зміни в уявленні про авторство, естетичний досвід та залучення аудиторії. Через трансформацію проєктів від матеріального до соціального, художник відмовляється від автономії на користь спільної творчої діяльності з аудиторією та учасниками, що сприяє взаємопроникненню мистецтва з іншими сферами.

Підсумовуючи, визначемо, що артпроєкти є засобом репрезентації соціокультурних тенденцій та реалізації активістського потенціалу, акцентуючи увагу на соціальних проблемах та можливостях впливу на громадську думку. Акцентною точкою у науковому дискурсі стає соціальний та художній контекст мистецьких проєктів, що сприяє ефективному удосконаленню суспільства та формуванню естетичного досвіду. Аналізуючи артпроєкти як простір постійних сумнівів у моральних цінностях та соціокультурних практиках, виявляється їхня роль у стимулюванні дискусій та виявленні соціальних протиріч, використовуючи мистецьку виразність як засіб культурної оцінки та трансформації.

2.2. Артпроект: визначення, класифікація, специфічні особливості.

У світі, і зокрема в Україні, за останнє десятиліття суттєво збільшився попит і зацікавленість, спрямовані у бік мистецтва й артменеджменту. Збільшення інтересу до них й популяризація зумовлені визнанням культури в сукупності з наявними творчими індустріями в якості важливих елементів економічного розвитку країни. У свою чергу, активний прогрес у сфері мультимедійних технологій, що впливає на поступ мистецтва, продукує різкий зріст темпів стимулювання виникнення нових творчих проєктів та інноваційних метажанрів. Це постає принципово важливим у збільшенні досягнень індивідуальних мистецьких та культурних організацій, популяризації їхнього творчого надбання.

Виникнення модерних синтезованих мистецьких форм передбачає налагодження нових комунікативних взаємин з глядацькою аудиторією. Цей зв'язок зумовлює сучасний інформаційний простір як розширення потенціалу творчої комунікації з продукцією артменеджменту.

Безумовно, виняткову функцію у цій комунікації виконує телебачення, що «опановує три важливі іпостасі, виявляючи себе як: 1) спосіб передачі на відстані звуку і зображення, 2) специфічний засіб інформації в суспільстві, 3) нову форму художньої культури зі своїм естетичним "я"» [39 с. 244].

Наразі активний розвиток культурно-мистецької сфери, спричинивши виникнення в соціокультурному просторі артпроектів, невпинно формує їхнє сприйняття в якості актуального напрямку сценічного мистецтва й нової течії культурно-мистецьких практик.

Звернення до артпроектів є відносно новим орієнтиром сценічного мистецтва сьогодення, що формується з порівняно недавніх часів. Артпроект передбачає втілення творчих задумів та ідей, що відповідають культурно-мистецьким запитам різних соціальних груп споживачів, висвітлюючи прогресивні процеси та проблематизуючи значні аспекти соціокультурного життя країни. Все це характеризує артпроекти як авторське,

неповторне сценічне дійство, що є актуальним мистецьким і культурним явищем.

Підкреслимо, що швидкий розвиток та популяризація проєктної діяльності як трансформаційної форми видовищної культури та всесвітні тенденції соціокультурної мистецької практики зумовили нестачу належного теоретичного підґрунтя артпроєкту як такого.

Аналізуючи особливості та ключові аспекти розвитку артпроєктів як феномену культурного розвитку XX–XXI ст., з нашої точки зору, важливо розглянути їхні специфічні особливості та зупинитися на класифікації основних форм у структурі сучасного сценічного мистецтва.

Тож визначимо, що в процесі розвитку артпроєкти стають все більш значною складовою сучасного мистецтва, відіграючи різноманітні ролі в культурному, соціальному та політичному контекстах. Однак, їхня класифікація є складним завданням, вони можуть бути дуже різноманітними за своїм характером, цілями та методологією. У сучасній області синтезованих артпроєктів відзначається загальна тенденція до відмови від жорсткої жанрової класифікації на користь індивідуалізованих підходів, що відповідають поставленим завданням. Ці індивідуальні рішення визначають складний набір засобів сценічної та режисерської виразності, які стають ключовими в процесі класифікації артпроєктів.

Класифікація артпроєктів у сфері культури і творчості першочергово залежить від напрямку їх діяльності і спрямованості. Та розподіляється на три основні типи:

- 1) «внутрішньовідомчі» – покликані удосконалювати роботу управлінських та культурних установ;
- 2) «внутрішньосферні» – допускають запровадження інновацій в організацію культурних заходів, статутну діяльність установ культури, підтримку творчих заходів;

- 3) «соціокультурні» спрямовані на трансформацію соціального середовища, себто поліпшення соціальних показників методами і засобами мистецтва і культури [4 с. 59] (Додаток А таб. 1).

Аналізуючи розвиток артпроектів науковець Микола Крипчук пропонує власні чотири типи класифікації новітніх синтезованих форм, що базуються на використанні різних засобів художньої виразності [20 с. 25].

Перший тип – артпроектів естрадного генезису, фундаментальною складовою яких є використання «pop music» (тематичні, ювілейні та гала-видовища), розважальної та електронної музики (світло-звуковистави, електронні феєрії, музичні фестивалі) з повною чи частковою відсутністю драматургічної основи.

Другий – це театральний генезис. Цей тип проєктів ґрунтуються на елементах театральної драматургії та мають сценарну основу, такі як карнавали, театралізовані світло-звукові шоу. Також до них відносяться постмодерні театральні постановки, що включають в себе елементи перформансу, хепенінгу та інвайроменту. Основоположна мета таких артпроектів полягає в зверненні уваги глядачів до глобальних проблем та важливих аспектів засобами перформативності. «Пересічний глядач сприймає перформанс як такий собі квазітеатр. Насправді площа перетину театру та перформансу – це унікальний простір < ... > перетину театру й "нетеатру"» [22 с. 156].

До третього типу відносяться артпроекти спортивно-художнього генезису. Визначними прикладами є шоу на льоду, аквашоу, повітряно-акробатичні вистави та інші подібні заходи. У них відбувається злиття спортивних елементів і художньої експресії.

Четвертим типом, за класифікацією Крипчука, є артпроекти академічного генезису. Їх особливістю є використання переважно класичною та народної музики в музичній складовій проєкту. Це в першу чергу дійства на базі сінемафоній (поєднання музики та кіно), світло-звуковистав та електронних феєрій на історичну тематику [20 с. 25] (Додаток А таб.2).

Артпроекти, як напрям сценічного мистецтва для реалізації новаторських ідей та концепцій, систематизуються та класифікуються також за тривалістю події. Розглядаючи часові рамки проведення, проекти поділюся на декілька основних категорій:

- короточасні – це категорія артпроектів, що характеризується яскравістю та неповторністю, проте мають обмежений час дії та зазвичай проводяться протягом невеликого періоду;
- довготривалі артпроекти визначаються стійкістю та сталістю у часі, що дозволяє розробляти та втілювати мистецькі концепції протягом тривалого періоду. Зазвичай вони є частинами мистецьких програм та культурних ініціатив;
- дискретні артпроекти – складаються з декількох окремих, але пов'язаних між собою заходів чи етапів, що відбуваються на певних часових інтервалах і створюють послідовність та хронологічність події. Це дозволяє ефективно адаптувати такі проекти під різні умови та глядацьку аудиторію (Додаток А таб. 3).

Класифікація артпроектів є важливим інструментом для розуміння та аналізу сучасного сценічного мистецтва, а різноманітність підходів допомагає систематизувати та усвідомити їх подальший розвиток та визначити специфічні особливості.

Головною особливістю артпроектів є чіткість концепції та мети, що виділяється творцем як передумова для успіху жаданого художнього результату. Хоч у мистецтві мета є надзвичайно гнучкою і пластичною, трансформується зазнаючи постійного впливу імпровізації, вона залишається необхідною на шляху до досягнення жаданого результату. Специфічність артпроектів проявляється в їх унікальності та нерозривному зв'язку з автором, що залишає в кожному свій персональний творчий слід. В процесі реалізації проекту емоційний взаємозв'язок виникає не лише у самого митця, але й сприймаючого його глядача, читача або слухача, віддзеркалюючи їх реальність, внутрішній світ, емоції та почуття.

Артпроекти також характеризуються експериментальністю та тимчасовістю. Вони є майданчиками для експериментів та інновацій у мистецтві. Це дозволяє художникам та творчим колективам випробовувати нові ідеї, техніки та підходи до творіння у чітко визначених часових рамках для досягнення поставленої мистецької цілі (Додаток А таб. 4).

У своїй статті «Аналіз ризику арт-проектів» науковець Дмитро Бас, аналізуючи та структуруючи існуючу інформацію, сформував власні специфічні особливості артпроектів:

- ціль творчого проекту є дуже рухливою та пластичною (проте вона є постійно присутньою в свідомості автора і веде його до бажаного результату);
- персоніфікація продукту проекту;
- особливі вимоги до ресурсів (матеріальних засобів, умов реалізації, власне, виконавця, його індивідуальних особливостей);
- високий ступінь ризику у зв'язку із суб'єктивним сприйняттям продукту артпроекту [3 с. 13].

Артпроекти – це концептуально цілісні та унікальні мистецькі твори, що відіграють важливу роль у культурному і соціальному житті сучасного суспільства. У науково-мистецькому просторі виділяють декілька підходів до класифікації мистецьких проектів, зокрема: за спрямуванням, художньою генезою та часовими рамками. Їхні специфічні особливості, такі як творчий підхід, інтердисциплінарність, взаємодія з аудиторією, соціальний вплив, а також пошук інновацій та експерименти, формують унікальний характер артпроектів.

2.3. Особливості артпроектів у сценічному мистецтві України (2019 - 2024 рр.)

У сучасному культурному просторі України сценічне мистецтво балансує між традиційними та авангардними підходами, поєднуючи в собі

творчість, інноваційність, соціокультурні трансформації та формування суспільних поглядів. Постмодерні мистецькі пошуки та трансформаційні процеси в політичній, економічній, соціальній сферах країни спричинили активний розвиток та популяризацію артпроектів як сучасного напрямку сценічного мистецтва. Вони стали не тільки ключовим інструментом творчої експресії, але й формою взаємодії з глядацькою аудиторією, платформою для рефлексії та оцінки культурних, соціальних та політичних проблем.

Історія розвитку артпроектів в Україні представляє собою мозаїку творчих експериментів та інноваційних методів. Перші спроби цього напрямку виникли у формі «творчих вечорів» на початку XX ст. під впливом модернізму. Вони стали платформами для мистецьких експериментів та синтезу різних форм виразності. Під час культурного відродження ці проекти дозволяли митцям вільно висловлювати свої ідеї. Однак радянська влада обмежила розвиток, спричинивши втрату творчої свободи. Здобуття Незалежності та розширення культурного обміну дало мистецтву новий подих свободи творчості. Європейські та світові мистецькі тенденції стали джерелом натхнення для українських митців і артпроекти знову стали активно розвиватися та стали формою творчої самореалізації митців, де вільно висвітлювалися їх мистецькі ідеї, думки.

Останнім часом артпроекти в Україні еволюціонували від індивідуальних творчих ініціатив до масштабних колективних проектів, що залучають учасників з різних галузей мистецтва та суспільного життя. Вони стали не лише мистецькими подіями, а й важливими соціокультурними явищами, що відображають актуальні теми, проблеми та цінності українського суспільства.

За останнє десятиліття стало для України етапом важливих змін у політичному, економічному, соціальному та культурному середовищі. Період з 2019 по 2024 рр. стає наступною фазою інтенсивних трансформацій, після Революції Гідності. Пошук модерних форм, експериментування з виразними засобами віддзеркалилось і артпроектах.

Сучасна українська культура трактує артпроекти як «сучасний вид сценічного мистецтва, відбивають найгостріші соціокультурні трансформації суспільства, формуючи моделі поведінки та ціннісні установки аудиторії» [41 с.235]. В сучасному контексті вітчизняні артпроекти представлені широким спектром художніх напрямів від авангардних театральних постановок до сучасних мультимедійних інсталяцій. Кожен з цих проєктів втілює унікальну художню концепцію та режисерське бачення, що сприяє формуванню історичної, політичної, соціальної та культурної ідентичності нашої держави.

У 2016 р. різні державні та приватні установи, а також міжнародні організації і незалежні експерти провели комплексне дослідження стану української культурного розвитку, що стало фундаментом стратегії реформ - Довгострокової стратегії розвитку української культури схваленої Кабінетом Міністрів України [36]. В ній вперше чітко зазначалися завдання довгострокової перспективи модернізації напрямків культури та були заплановані неодмінні кроки для їх виконання і розвитку творчого потенціалу.

Артпроекти вважаються найбільш прогресивним напрямком в державній стратегії розвитку культури. Це забезпечується завдяки тематичному різноманіттю проєктної діяльності, від висвітлення історичних і наукових подій до політичних і соціальних реалів, та жанровому синкретизму, що об'єднує класичне та авангардне мистецтво. Досліджуючи сучасні проєкти в українському мистецькому просторі, доречно враховувати, що вони визначають унікальність, естетичну цінність та національно-культурні особливості вітчизняного сценічного мистецтва.

Однією з ключових особливостей артпроектів, у період з 2019 по 2024 роки, стала ідея національного відродження та пошуку власної культурної ідентичності. В умовах глибоких соціокультурних змін та політичних турбулентностей, українське суспільство потребувала культурного ренесансу. Саме артпроекти стали платформою для вираження національних цінностей, традицій та ідей, відродженні національного духу і відіграють важливу роль у

відновленні й зміцненні національної свідомості. Першим прикладом таких проєктів є «Ukraine Is», що об'єднав у собі вірші відомих українських поетів, сучасну авторську музику і звичайних українців, що роблять свою країну модною. Авторкою стала українська співачка ROXOLANA, вона поєднала вірші різних авторів, епох, стилів та настроїв щоб показати, що українська поезія може звучати класно і сучасно, незалежно від того, коли вона була створена та популяризації української мови в музичному просторі [69] (Додаток Б рис. 1). Також яскравим прикладом є проєкт «МУР» і їх реп-мюзикл «Ти [Романтика]» (Додаток Б рис. 2). Це творча ініціатива, що покликана відокремити українську культуру від російської, створити резонанс серед молоді та зацентрувати на національній трагедії. Голосами проєкту стали відомі українські митці, серед них Сергій Жадан, гурт Nazva, Євгеній Янович та Олена Кравець [26, 37].

Наступним особливістю цього періоду є міжнародна комунікація. У сучасному світі мистецтво є процесом створення позитивного іміджу країни на світовій культурній арені. Останнім часом українська культурна дипломатія суттєво розширилася та активізувала численні ініціативи для розвитку культурної індустрії [32 с.93]. Так, в рамках міжнародної культурного обміну 14 липня в Українському домі у Вашингтоні відбулася виставка артпроєкту «Космогонія: українська візія» (Додаток Б рис. 3), що був створений у музеї сучасного мистецтва Корсаків. Петро Антип, автор проєкту, об'єднав різноманітні мистецькі форми: образотворче, сценічне, аудіовізуальне та мультимедійне мистецтва. Винятковий мистецький проєкт-перформанс, тривав понад 18 місяців постіль і немає аналогів у світі (Додаток Б рис. 4). «За своєю суттю «Космогонія» – це картина від українських для всього світу про весь світ, оскільки в сюжеті лежить історія створення Всесвіту від великого вибуху та розвитку цивілізації до наших днів» [19]. Проєкт став рефлексією та унікальним психоемоційним досвідом, полотно створювалося у розподільчому центрі на очах у працівників та відвідувачів, автор не відокремив своє мистецтво від життя, а зробив його

частиною. Ще одним прикладом міжнародної співпраці став проєкт ART AXIS 2020 (Додаток Б рис. 5). Це культурно мистецька ініціатива Центра Культурно-Мистецьких Ініціатив та благодійного фонду «ТОРБА», за підтримки Національної спілки художників України. Ключовою метою артпроєкту проголошено розбудова міжнародної мистецької співпраці для сприяння творчим індивідуумам незалежно від вікових категорій, національної та релігійної приналежності. У ньому взяли участь митці з України, Польща, Угорщина, Швейцарія, Іспанії, Італії, Нігерії, Китаю [25] (Додаток Б рис. 6, 7, 8). Він став простором творчої міжнародної співпраці та територією обміну мистецькими ідеями для урізноманітнення та збагачення візуального прояву сценічного мистецтва [7].

Ще однією важливою особливістю є пошук нових форматів та експериментів у сценічному мистецтві. Активне використання нових технологій, аудіовізуальних ефектів та мультимедійних рішень, дозволяє мистецтву ефективніше взаємодіяти з аудиторією та створювати більш глибокі враження. Прикладом є артпроєкти змішаної реальності (MR). MR – це сукупність технологій пов'язаних з віртуальною реальністю, що передбачають злиття реальних і віртуальних світів, які в цілому відносимо до змішаної реальності [66 с. 1322]. Змішана реальність допускає інтеграцію цифрових об'єктів у реальний простір, встановлюючи нові потенційні можливості для реалізації інтерактивних, мультимедійних і динамічних артпроєктів.

На відміну від віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) змішана реальність продукує гібридний простір в якому цифрові об'єкти не лише співіснують з фізичними предметами, а «перетинаються, щоб створити нові середовища, < ... > і взаємодіяти один з одним» [63 с. 49]. Артпроєкти з MR це складний багаторівневий мистецько-технічний процес, у якому домінуючим буде саме частка технічного забезпечення. Такий вид мультимедійних технологій вимагає довгого процесу підготовки, використання і написання складного апаратного та програмного

забезпечення, що дозволяє у подальшому синхронізувати реальне життя і віртуальні об'єкти. Використання датчиків руху, камер та алгоритмів штучного інтелекту для прорахунку графіку та амплітуди руху, призводять до слідування в режимі реального часу за цифровими об'єктами та глядацькою аудиторією й забезпечують реалістичне і правильне відображення віртуальних елементів у просторі, відносно фізичного предмета та глядача.

У мистецькому контексті MR відкриває нові горизонти для інтерактивних та інноваційних художніх практик, трансформуючи звичний класичний соціальний простір «створює новий естетичний канон» [58 с. 452]. Найбільшим прикладам таких артпроектів в Україні є «ARTEFACT». Це унікальна мистецька проєктна діяльність, що розгортається на території покинутого міста-привида Прип'яті. Це перформанси, музичні та цифрові інсталяції, що є рефлексією авторів на катастрофу Чорнобильській АЕС. Артпроект єднає MR- та AR-технології для створення віртуальних інсталяцій на засадах архівних матеріалів та документів, пов'язаних із Чорнобилем (Додаток Б рис. 9). Відвідувачі могли взаємодіяти з історичними фактами через доповнену реальність, почути звуки закинутого міста та переосмислити трагедію 1986 року та вийти з ролі жертв. «За великим рахунком, ми – не жертви, ми – герої, які ліквідували страшну катастрофу і стали щитом для всієї Європи» [51].

Повномасштабне вторгнення, соціальна криза виявила благодійну складову, як одну з ключових особливостей артпроектів. Добродійна діяльність – виникла в українському соціокультурному просторі давно, наша ментальність базується на принципах гуманістичного ставлення, милосерді, альтруїзмі та небайдужості до чужого горя. Військова агресія стала каталізатором нової хвилі благодійності для підтримки національної ідеї та окремих соціальних груп населення. В Україні множиться роль артпроекту як прийому досягнення соціальної справедливості для сприяння вирішення складних життєвих обставин та формування інклюзивного суспільства. Жанрова різноманітність, інтерактивність та видовищність забезпечує

становлення мистецької проєктної діяльності як потужного інструменту для залучення благодійних внесків і підтримки соціальних ініціатив. На думку науковців «благодійність стає тим ключем, який надає можливості не втратити істинної, самобутньої людської особливості в умовах військових дій у країні» [30 с.30]. Вектор благодійності суттєво змінився на зміну смутку, усвідомленню і співчуттю прийшло відчуття патріотизму, ідеологічна свідомість та громадянський обов'язок. У 2022 – 2024 роках в умовах війни благодійні артпроєкти у соціокультурному просторі набуває нових функцій: суспільна (утвердження високо гуманістичних цінностей та почуттів), мистецько-психологічна (зниження рівня психологічного стресу, призводить до катарсису – духовного очищення), економічна (підтримка певних соціальних груп, акумуляція фінансових ресурсів), соціально-політична (формування та укріплення загальнонаціональної ідентичності) [28 с.211-212]. З початком повномасштабного вторгнення та посиленням соціальних викликів усі українські артпроєкти інтегрують благодійну складову, роблячи мистецтво потужним інструментом для збору коштів та підтримки вразливих соціальних груп населення. Одним із найбільших проєктів створених в Україні з благодійною метою є фестиваль «Кураж базар» (Додаток Б рис.10). Це благодійний фестиваль-барахалка, де продаються мистецькі роботи антикваріат, вініл, комікси та речі молодих українських брендів фешн-ринку. Амбасадорами стають відомі українські бренди та зірки, які можуть виставити і свої ексклюзивні речі на благодійний аукціон. Зібрані благодійні кошти вони спрямовуються на підтримку дитячих будинків, інтернатів та лікарень, фонду «Таблеточки», розвитку інклюзії в Україні, психологічній допомозі та адаптації тимчасово переміщених осіб і потреби ЗСУ. У рамках цього фестивалю проводяться майстер-класи, виставки та аукціони, які сприяють розвитку культури благодійності [21].

Ще однією особливістю артпроєктів в українському культурному просторі це дефіцит кваліфікованих мистецьких кадрів: режисерів, акторів, перформарів, музикантів, хореографів, вокалістів та інших. Соціальні

трансформації та виклики, популяризація артпроектів як частини культурної індустрії України, вимагають систематичного перетворення мистецької сфери. По перше, пандемія COVID-19 та повномасштабне військове вторгнення трансформувала освітній простір переводячи навчання у дистанційну форму. Проте така форма ускладнює або практично унеможлиблює освіту зі специфічними особливостями. Професійне мистецьке навчання «вимагає максимальної присутності здобувачів на сценічному або навчальному майданчику, постійної комунікації в системі "викладач – здобувач – глядацька аудиторія". Також запорукою успішного освоєння майбутньої професії є своєрідна творча атмосфера, здоровий дух змагання, колективна робота над проектом» [29 с.92]. Режисерська, і творча освіта загалом перейшли в digital формат, та розділилася на чотири окремі категорії: теоретична і практична підготовка та інтерактивність, які до цього гармонійно та нероздільно поєднувалися. Така форма навчання є неоднозначною адже з однієї розшифрує коло професійних навичок (відео монтаж, побудова кадру, фото і відео ретуж, аудіо обробці) , але з іншої не надає практичних навичок (робота в творчій команді, реалізації проектів на практиці, побудови репетиційного процесі). По-друге, еміграція творчих кадрів. Ще до повномасштабної війни в українській творчій індустрії був популярний «робочий туризм/ еміграція». Вокалісти, музиканти, хореографи і режисери виїжджали на сезоні роботи в шоу проектах проте поверталися. Зараз через складні соціально-економічні та нестачу можливостей для реалізації в Україні частина кваліфікованих фахівців виїжджає за кордон. Це поглиблює проблему дефіциту висококваліфікованих кадрів у сфері режисури шоу та артпроектів.

Артпроекти у період з 2019 по 2024 рр. відображають тенденції розвитку сучасного мистецтва, сприяють взаємодії між митцями та глядачами, експериментують з новими форматами та технологіями, та є важливим інструментом культурного розвитку та впливу на громадську думку.

Артпроекти в Україні демонструють високий потенціал для подальшого розвитку. Впровадження новітніх технологій, таких як VR, мультимедійні інсталяції, дозволять розширити можливості сценічного мистецтва та залучити нову аудиторію. Соціальна спрямованість артпроектів сприятиме інтеграції вразливих груп та позитивним змінам у суспільстві. Міжнародне визнання українських артпроектів стане важливим кроком для промоції національної культури та підвищення міжнародного іміджу країни.

У цьому контексті, артпроекти у сценічному мистецтві України виявляються ключовим інструментом висвітлення соціальних, політичних та культурних питань, а також стимулюють глядачів до рефлексії та дії. Вони допомагають зберегти і розвинути культурний імідж країни, сприяють формуванню критичного мислення та сприйняттю нових ідей та концепцій у суспільстві.

Висновки до розділу 2

1. Сформульовано характеристику артпроекту в науково-мистецькому дискурсі як багаторівневе явище, що об'єднує в собі культурні, мистецькі, політичні, соціальні та технологічні аспекти. Розглянуто трансформацію поняття «місця» у сучасному сценічному мистецтві та його роль у проєктній діяльності. Визначено головний аспект сучасної мистецької проєктної діяльності – реакція на політичні й соціальні виклики. Проаналізовано використання форми артпроект як способу привернення уваги до суспільних

проблем, висвітлення конфліктів, формування активної позиції, знаряддя соціального впливу.

2. Визначено, що артпроект постає багатофункціональним і змістовним явищем сучасності, що міцно пов'язане зі збільшенням зацікавленості до артменеджменту й культури, що сприяє розвитку й трансформації соціокультурного простору. Ключовими характеристиками мистецької проєктної діяльності є концептуальність, інноваційність та чітка структурованість. Проаналізовано класифікацію артпроектів: за напрямками (внутрішньовідомчі, внутрішньосферні та соціокультурні), за генезисом (естрадний, театральний, спортивно-художній, академічний) і за тривалістю (короткочасні, довготривалі, дискретні).

3. Висвітлено та проаналізовано ключові особливості сучасних українських артпроектів: національна ідентичність (культурне відновлення в умовах соціальних викликів), міжнародний культурний обмін (популяризація та формування іміджу країни на міжнародній арені), технологічні інновації (розвиток доповненої та віртуальної реальності для комунікації з аудиторією), брак кваліфікованих кадрів.

4. Досліджена благодійна складова мистецької проєктної діяльності в умовах повномасштабного військового вторгнення та соціальних викликів. Артпроект є потужним знаряддям для благодійного збору коштів та підтримки вразливих соціальних груп.

РОЗДІЛ 3

АРТПРОЄКТИ У КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

3.1. Артпроекти «Ковчег "Україна"» і «Ти[Романтика]» в горизонтах політики української національної ідентичності та традиційних етномотивів

Національна ідентичність є найактуальнішим і важливим аспектом культурного самовизначення кожної нації, особливо в умовах сучасних політичних і соціальних трансформацій. В українському контексті питання національної ідентичності набуває особливої гостроти через складну історію країни та її багатокультурну спадщину. Від часів зародження державності до сучасної незалежної України національна ідентичність зазнавала численних трансформацій, формуючись під дією різних політичних, соціальних та культурних факторів. Сьогодні українське мистецтво активно переосмислює ці процеси, сприяючи залученню традиційних елементів культури як основи нових художніх форм.

Артпроекти, відбиваючи різноманіття національної тематики, грають важливу роль у даному процесі, комунікуючи мовою мистецтва з глядачем в процесі створення спільного культурного простору. Одним із ключових аспектів вираження національної ідентичності в артпроектах є використання етнічних мотивів та символів. Українські митці часто звертаються до народного мистецтва, фольклору, традиційних ремесл, історичних подій та контекстів, трансформуючи та переосмислюючи їх задля акцентування культурної унікальності, мистецької спадщини.

Український соціально-культурний простір інтенсивно інтегрує сакраментальні елементи національної культури (символи, традиції, орнаменти, мотиви) в сучасне мистецтво. Артпроекти як нова художня форма не лише зберігає патримоніум, а й видозмінює його і надає нове життя. Яскравими взірцями проектної діяльності з національним контекстом і

мотивами є «Ковчег "Україна"» та «Ти[Романтика]», що демонструють єднання українських традицій, символів та історії з новітніми мистецькими тенденціями для продукування стійкої емоційної та візуальної оцінки.

«Ковчег "Україна"» – знаковий артпроект, покликаний до збереження та переосмислення культурно-мистецької спадщини крізь призму сценічного інтерактивного мистецтва. Пісні, музика, орнаменти та інші елементи української культури «перезавантажуються» та отримують нове існування. Це творча ініціатива сучасних українських митців: арт-менеджерів, колекціонерів, науковців, продюсерів, письменників, музикантів і художників, що спрямований на переосмислення та збереження національної культурної спадщини і створення унікальних артпроектів. Назва символічно відправляє до біблійної легенди про Ковчег і порятунк, віддзеркалюючи головну ідею проекту – зберегти та відродити самобутню українську культуру в умовах сучасних глобальних викликів.

Український народний етнос – осередок національної самосвідомості та духовних орієнтирів. Українська культура – скарби спадщини – традиційні артефакти та шедеври декоративно-ужиткове мистецтво, що потребує свого постійного висвітлення. І такою «кульною візитівкою України» [46], що репрезентує традиційне мистецтво, став артпроект «Ковчег "Україна"» (Ярина Винницька, Дмитро Осипов) (2016 р.). У 2016–2021 рр. активно формувалась його творча команда і за підтримки Українського культурного фонду і Міністерства культури та інформаційної політики реорганізувалася в Культурну платформу «Ковчег "Україна"» [16]. Цей проект – віртуальна скарбниця, що розкриває для великої аудиторії культурний капітал України. Культурна платформа реалізує низку культурно-мистецьких подій:

- інноваційні виставки, що презентують знакові культурні артефакти України, використовуючи мову сучасного мистецтва та новітніх технологій. Вони спрямовані на інтеграцію традиційних елементів культури з сучасними художніми практиками, що дозволяє створити

нові форми взаємодії з глядачем та актуалізувати культурну спадщину у сучасному контексті;

- документальні фільми про українську культурну спадщину, спрямовані на глибоке дослідження та висвітлення значущих аспектів історії та культури України. Використання кінематографічних засобів дозволяє створити яскравий і достовірний образ культурних артефактів та подій, що сприяє підвищенню інтересу до української спадщини;
- подарункові артбуки та фотоальбоми, присвячені культурній спадщині України, вже здобули статус книг-візитівок України. Ці видання, що виконані на високому художньому та технічному рівні, слугують потужним засобом популяризації української культури як на національному, так і на міжнародному рівнях;
- концептуальні концерти-шоу, спрямовані на відкриття «музичних архівів» України для широкого кола слухачів. Вони реалізуються у новаторських форматах, які включають синтез традиційної та класичної музики, мультимедійні інсталяції та театральні дійства. Цей підхід дозволяє інтегрувати різні форми мистецтва для глибшого осмислення та сприйняття культурної спадщини.

У рамках дослідження артпроєкту як сучасного напрямку сценічного мистецтва варто саме розглянути концептуальні видовища «Ковчег Україна: музика» та «Ковчег Україна: десять століть української музики». Музична культура, завжди відігравала важливу роль у формуванні національної ідентичності тому ці два проєкти спрямовані на збереження та популяризацію української музики.

За словами авторки проєкту Ярини Винницької, основу «Ковчегу» є традиція. «Для мене традиційна культура – це те, що росте з кореня, з цієї землі. Не законсервований музейний експонат, а жива культурна вібрація. Та сама вібрація, що пульсує у народних піснях чи вишивках, проявляється у віршах Шевченка і Жадана, в оповіданнях Стефаника і Прохаська, музиці

Лисенка і «ДахиБрахи». Це та сама вібрація. І я не хочу, щоб ми її втратили, щоб світ її втратив» [50].

Концерт «Ковчег Україна: музика» є інтеграцією найкращих традицій української музичної культури, що охоплює тисячолітню мистецьку історію, в сучасні арт об'єкти. Інноваційні музичні рішення, сьогочасні мелодії та нові мистецькі імена інтегруються з загальновідомою класикою, продукуючи злагожене віддзеркалення музичної спадщини українського народу.

Концерт об'єднав близько 200 українських музикантів і співаків, серед яких симфонічний оркестр, фольклорні гурти, хори, солісти та українські зірки, 5 режисерів постановників і 9 дизайнерів, що презентують усю палітру української культури (Додаток В рис. 1).

«Ковчег Україна: музика» складається з п'яти частин. Перший та другий епізод супроводжують глядачів крізь фрагменти біблійної легенди про створення землі і неба, епізод «Весілля» розповідає про появу перших людей, а четверта і п'ята частина – народження та становлення нації. Шостою окремою частиною став епілог – «українська ода радості», сучасна інтерпретація історії Ноя з українською автентичністю.

Автори об'єднали найвизначніші музичні досягнення України: традиційні колядки та стародавні наспіви, славетний розспів Києво-Печерської лаври, а також класичну і сучасну музику. Лунають твори видатних українських майстрів Лисенка, Лятошинського, Сильвестрова, Скорика. У концерті звучать музичні праці Бортнянського на бандурах замість клавесину, ДахаБрахи у поєднанні зі симфонічним оркестром, втрачена музична спадщина Барвінського.

Сценічне оформлення є одним із основних елементів втілення режисерської ідеї кожного концертного проєкту, і «Ковчег Україна: музика» не є винятком. Цей проєкт ставить за мету відтворити багатовікову музичну спадщину України крізь синтезування традиційної народної і класичної академічної музики, мультимедійних ефектів та театралізації дійства. Відтак, сценографія поєднала у собі не лише відображення концептуальної ідеї

концерту та занурення у культурний контекст, а й забезпечення максимальної функціональності через велику кількість учасників. Використання модульних сценічних конструкцій дозволило створити лаконічний і візуально привабливий сценічний простір, що зонально поділявся на 3 основні зони: «земля» – нижній простір по центру де розташовувався симфонічний оркестр і диригент; «повітря» – дві піднесені бокові сценічні конструкції для розміщення хорів; «небеса» – центральна сценічна конструкція для фольклорних гуртів і солістів.

Така систематизація і умовний поділ простору дозволили символічно підтримати режисерську концепцію закладену у тематичних епізодах, поєднуючи минуле і сучасне і зображуючи еволюцію української музики від тисячолітньої давнини до сьогодення, а також практично розмістити велику кількість виконавців у різних музичних номерах (Додаток В рис. 2).

«Ковчег Україна: десять століть української музики» це артпроект культурної платформи «Ковчег "Україна"», Міністерства культури та інформаційної політики і Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти, за сприянням Київської міської державної адміністрації, присвячений урочистому святкуванню 30-ї річниці Незалежності України.

Ініціатором, автором та креативним продюсером стала засновниця платформи Ярина Винницька у співавторстві з головним диригентом грацької опери, художнім керівником фестивалю LvivMozArt – Оксаною Линів. Режисерами шоу став TRI Directions у складі Наталі Ровенської, Наталі Лисенкової і Марії Григоращенко, вони трансформували вже існуючу концепцію розроблену в «Ковчег Україна: музика». Сценічною реалізацією концерту та телетрансляцією займався холдинг «1+1 media» і Big Entertainment Shows під керівництвом Володимира Завадюка.

«Ковчег» це мікс автентичної та сучасної культури, знайомство з класичним народним звучанням та пошук нових інтерпретацій. Саме тому учасниками концерту стали: Домініка Чекур – поліська виконавиця (Додаток В рис. 3), солісти: Оксана Нікітюк та Назар Тацишин (Додаток В рис. 4),

співачка Джамала (Додаток В рис. 5), Святослав Вакарчук фронтмен «Океану Ельзи», Юлія Саніна (Додаток В рис. 6), Аліна Паш (Додаток В рис. 7), молодіжний симфонічний оркестр України, колектив стародавньої музики «Хорея Козацька», етно-гурт «Курбаси», хор «Дударик», поет Сергій Жадан і гурт «ДахаБраха» .

На відміну від оригінального проєкту, видовище «Ковчег Україна: десять століть української музики» складається з чотирьох символічних епізодів: «I Небо», «II Земля», «III Люди» та «IV Епос». У них символічно і метафорично розкриваються історичні етапи становлення української музики як національного коду. Двадцять шедеврів об'єднали звуки Полісся, полтавське багатоголосся, весільні ладканки, лемківські пісні і сакральні реквієм, віддзеркалюючи поліфонію української нації.

Сценічний простір був спроектований у формі великого човна, переосмислення біблійного Ноївого ковчегу (Додаток В рис. 8, 9). Автори заклали ідею, що цей український корабель здійснить мандрівку крізь час і роки розвитку української культури для глядачів і слухачів, демонструючи її багатогранність і пишність, маніфестуючи сенс як давноминулих, так і модерних культурних надбань. Центром сценічної конструкції і імпровізованого корабля стало вітрило – LED-екран у вигляді кола, що став порталом між минулим і майбутнім України (Додаток В рис.10, 11). Форма екрану не випадкова, вона виступає символом нескінченності та циклічності всього живого, Сонця, плинність часу, одночасно перекликаючись з циферблатиком годинника, українську чепрагу чи дукач.

У рамках реалізації святкового концерту для кожного номеру було розроблено візуальний ряд, що якнайкраще відгукується характеру відповідного номеру. В основу були покладені орнаментальні шедеври гуцульської та покутської кераміки, полтавських рушників, плахт і килимів, вишитих сорочок , а також були використані давні ікони XV–XVIII ст. та шедеври українського барокового іконопису Йови Кондзелевича та Івана Рутковича [9 с.18]. Витворені знакові артефакти української традиційної

культури та мистецтва, а саме: скульптури Пінзеля, фрески Софії Київської, графіка Олени Кульчицької і Богдана Сороки.

Олександр Ткаченко, тогочасний міністр культури, у своєму інтерв'ю оцінив проєкт так: «Фестиваль «Ковчег» зібрав найкращі традиції української музики, від тисячорічної давнини до сучасності. Нові мелодії, нові рішення у звучанні, нові імена, які гармонійно віддзеркалюють всім улюблену класику. Це дійсно подія, де можна почути минуле і майбутнє... це наша нематеріальна спадщина, за якою Україну впізнають у світі. Мотиви, народні інструменти, специфіка співу, ліричні та життєстверджувальні тексти – наш унікальний код» [11].

Піднесення та пошук національної ідентичності є надзвичайно важливим в умовах сучасних українських подій, де політичні утиски, повномасштабне військове вторгнення і процеси культурної гомогенізації загрожують унікальності й існуванню національної культури. Війна, політичні і соціальні зміни підштовхнули український соціум знайти опору в власній історії, культурі і в собі. Адже в умовах постійних викликів та змін українське мистецтво відіграє ключову роль у підтримці та поширенні національної самобутності. Артпроєкти, що досліджують та відображають національну ідентичність, стають своєрідними мостами між минулим і майбутнім, дозволяючи сучасному суспільству осмислити свою культурну спадщину та знайти нові шляхи її розвитку.

Артпроєкт «Ти[Романтика]» є яскравим прикладом такого підходу. Він об'єднує різноманітні мистецькі форми, включаючи візуальне мистецтво, музику, перформанс та інсталяції, щоб створити комплексний образ української національної ідентичності. Проєкт спрямований на висвітлити та переосмислити одну з найтрагічніших сторінок історії становлення української культури – «Розстріляне Відродження».

«Ти[Романтика]» – історичний рок-мюзикл творцем якого є «Мистецький український рух» (МУР). Це вісімнадцять різножанрових музичних композицій, що пов'язанні між собою спільною історією

українського культурного ренесансу 192–30-х рр. Проект розкриває історії життя та творчості української літературної інтелігенції, серед яких: Хвильовий, Сосюра, Семенко, Курбас, Тичина, в харківському будинку літераторів «Слово», що стали жертвами радянська репресивної машини. Проект став відображенням подій столітньої давнини знищення української інтелігенції і культури, що переплітаються та віддзеркалюються із сьогоденням та боротьбою за власну ідентичність.

Назва – алюзія на психологічну новелу Миколи Хвильового «Я (Романтика)», що повідомляє про внутрішню кризу і боротьбу ліричного героя, про розчарування ідеалами революції, афішуючи закономірність робити вибір і жахливі наслідки. Проект МУР – центральною робить історією «хлопчика, що вижив» – Тичини, одночасно розповідаючи про життя і інших героїв, серед яких Хвильовий і Остап Вишня, які в тоталітарних радянських реаліях намагалися творити на тлі репресій, обираючи віршики про пошану комунізму та партії або відмова у публікаціях та загибель. Мюзикл «Ти [Романтика]» – «робить героєм слухача, кожного з нас. І не змушує до вибору. Не вказує: де правильне, а де – неправильне, ідейне та патріотичне, сумне чи необхідне» [38].

Основою мюзиклу став однойменний альбом від Мистецького культурного руху. Цей масштабний проект спроба популяризувати українську поезію і привернути увагу різної аудиторії до власної літературної спадщини та історії. Саме тому творці мюзиклу щоб показати власний альтернативний погляд на українських митців того часу, об'єднали у мюзиклі різних українських митців серед яких: поет Сергій Жадан, співак і музикант Колос, що втілює образ генія Миколи Хвильового, Хейтспі – став ідеальним голосом поета-футуриста Михайла Семенка, гурт «NAZVA» переосмислили режисера і реформатора театру Леся Курбаса, голосом українського радіо став телеведучий Євгеній Янович, а акторка «Квартал 95» Олена Кравець – голос системи, чекіст (Додаток Г рис. 1)

Офіційний реліз альбому призвів до суспільного резонансу, тому автори вирішили довершити цей проєкт і створили перший в українському сценічному мистецтві повноцінний, авторський, історичний рок-мюзикл. Розробка концепції, написання сценарії, нове аранжування, постановка хореографії та кастинг акторів об'єднання МУР витратили п'ять тижнів. Режисером постановником став засновник МУРу – Олександр Хоменко, він також є виконавцем ролі Миколи Хвильового, композитор і виконавець Остапа Вишні – Віктор Ткаченко, творчий центр Лесі Патоки виступив дизайнером костюмів та сценографії, балетмейстер Інна Матюшина. Разом команда з 14 акторів, 12 танцюристів та 5 live музикантів створили унікальний мистецький продукт про українську культурну історію і дозволяє поглянути на відомих митців з іншого боку, побачити живих людей, а не ідеалізований образ. (Додаток Г. рис.2, 3, 4).

Артпроєкт сповнений символізмом. Образ Миколи Хвильового представлений через контраст червоного та білого кольорів, що символізують його «найщиріші» комуністичні погляди та водночас боротьбу за українське культурне відродження (Додаток Г рис. 5). Семенко, як уособлення епатажу, постає через деталі його зовнішнього вигляду – підбори, мереживну сорочку і рожеву шубу, що є відсилкою до його літературно-мистецького об'єднання «Фламінго» та журналу «Нова Генерація» (Додаток Г рис. 6). Напівпрозорий червоний плащ Тичини символізує радянський період його життя, який був не стільки стилем, скільки вибором заради виживання (Додаток Г рис. 7). Артпроєкт «Ти [Романтика]» також насичений історичними паралелями: Сосюра служить у Третій штурмовій бригаді, «культурний фронт» очолює Лесь Курбас, а образ Тичини відображає долю українців, які опинилися в умовах окупації.

Яскраві сценічні образи та авангардні сценічні конструкції, розроблені студією Лесі Патоки, сучасну аранжування у рор стилі та бітмейкерство, саунд дизайн та динамічні світові сцени дисонують з духом величезної національно-культурної трагедії, але в цьому і є особливість та

метафоричність проєкту. Режисер Олександр Фоменко відзначив, «Ти [Романтика]» не вистава-трансляція трагедії Червоного Ренесансу, «бо скільки вже можна сумувати», а про живих людей-письменників [38].

Аналіз розробленості проблематики національної ідентичності та українських етномотивів у артпроєктах «Ковчег «Україна»» і «Ти[Романтика]» дозволяє зробити кілька важливих висновків, що розкривають сутність та значення цих культурних ініціатив для сучасної української культури та суспільства. Обидва артпроєкти відіграють ключову роль у збереженні та поширенні культурної спадщини України. Вони не лише звертаються до історичних джерел та традиційних елементів української культури, але й інтегрують їх у сучасний контекст, створюючи нові форми мистецького вираження. У «Ковчег «Україна»» це досягається через синтез музичних жанрів, використання мультимедійних технологій та візуальних інсталяціях, тоді як «Ти[Романтика]» акцентує увагу на сучасному рор звучанні, перформативності та сценічному вираженню, що зображають сучасну інтерпретацію та молодіжний погляд на український історично-культурний контекст.

Артпроєкти демонструють інноваційний підхід до репрезентації національної ідентичності. Вони використовують сучасні технології та мистецькі засоби для створення нових форматів культурного висловлювання. Це розширює глядацьку аудиторію, зокрема залучає молодь, яка може не бути знайомою з традиційною культурою. Водночас, інноваційність цих проєктів сприяє розвитку українського мистецтва та його інтеграції у глобальний культурний контекст.

Проєкти «Ковчег «Україна»» і «Ти[Романтика]» роблять важливий внесок в осмислення українських національних символів. Вони працюють із культурними кодами, які були забуті або маргіналізовані, і представляють їх у новому світлі. Це сприяє формуванню нової національної свідомості, яка базується на глибокому розумінні та повазі до історичних коренів.

Обидва артпроекти функціонують в умовах сучасних соціально-політичних викликів, що стоять перед Україною. Вони не лише відображають національну ідентичність, але й роблять це у спосіб, який є актуальним та резонансним для сучасного українського суспільства. Це включає теми національного відродження, культурної незалежності та самоствердження, що є особливо важливими у контексті поточних політичних подій та процесів глобалізації.

Проекти «Ковчег «Україна»» і «Ти[Романтика]» сприяють формуванню національної самосвідомості через мистецтво. Вони не лише показують красу та багатство української культури, але й стимулюють глядачів до глибшого розуміння власної національної ідентичності. Це має важливе значення для консолідації суспільства та підтримки національної єдності.

3.2. «ARTEFACT» та «Модуль тимчасовості» як урбаністичне спрямування артпроектів

Суспільна сфера залишається територією активного впливу, зоною, в якій суспільство та аудиторія набувають здатності критично впливати на соціальний простір своїх міст [8 с. 10].

Серед урбаністичних територій, придатних для втілення артпроектів і творчих ідей, особливе місце займають промислові об'єкти. Припинення діяльності тисяч заводів та фабрик в усіх країнах світу – відбиток пануючої постіндустріальної епохи. Зміна первісних функцій великомасштабних колишніх виробництв ставить перед Україною складне завдання інтеграції цих об'єктів у культурно-мистецький простір. В Україні покинуті промислові зони становлять значний просторовий резерв, який набуває актуальності для втілення цілей артспільноти.

Модерні урбаністичні артпрактики значною мірою поширилися у найбільших містах, ставши неодмінною складовою культурно-мистецького простору України [12, с. 145]. Артпрактики продукують формування нових

команд та ефективне партнерство, що сприяє переходу від індивідуального створення артоб'єктів до колективної творчості, колоборацій знакових митців з широкими колами різних спільнот [71 с. 175-176].

Ключовим елементом у створені новітнього середовища міста відіграють урбаністичні артпроекти. Вони не лише прикрашають міські простори, але й активно взаємодіють з мешканцями, сприяють розвитку культури та соціальної згуртованості. Яскравими прикладами урбаністичних артпроектів є «Модуль тимчасовості» та «ARTEFACT». Вони інтегрують мистецтво в міське середовище, виявляючи свої унікальні особливості та інноватику впливу на міське середовище й аудиторію.

«ARTEFACT» – соціально-культурний артпроект переосмислення теми Чорнобиля, який почався задовго до фільму НВО. Його головна мета – це усвідомлення минулої трагедії української нації новим сучасними видами мистецтва. У проєкті аварія на Чорнобильській АЕС репрезентується не лише як найбільша техногенна катастрофа в історії людства, але і як інформаційна криза. Вона характеризується поширенням дезінформації, фейкових новин і радянської пропаганди. Ця подія слугує яскравим прикладом інформаційної катастрофи на національному рівні, наслідки якої можуть мати глобальний масштаб.

Концептуальна основа проєкту полягає в поєднанні мистецтва, технологій та історичної пам'яті. Чорнобиль займає «примарне» місце в українській колективній пам'яті, проявляючись у різних, ізольованих один від одного, просторових сенсах. Існують простори офіційної пам'яті, утопічної літератури, свідчень очевидців, української літератури в стилі «постчорнобильського» бароко, так званих «сталкерських» практик, комп'ютерних ігор та мистецьких ініціатив всередині Зони. Саме в останньому реалізується «ARTEFACT: CHOrnobył» (Додаток Д рис. 1).

Автори проєкту Світлана та Валерій Коршунови окреслили фундаментальною ідеєю поєднання і використання цифрових технологій та

медіа-мистецтва для створення інтерактивного досвіду, який би дозволив відвідувачам переосмислити історію та наслідки Чорнобиля.

«ARTEFACT: CHOrnobył» складається з кількох компонентів:

- мультимедійні інсталяції: використання світла, звуку та відео для створення атмосферних інсталяцій, які відтворюють моменти катастрофи та її наслідки;
- віртуальна реальність (VR): створення віртуальних турів по зоні відчуження, що дозволяє відвідувачам «відвідати» Чорнобиль без фізичної присутності;
- доповнена реальність (AR): використання мобільних додатків, які доповнюють реальний простір цифровими об'єктами, що розповідають історії про катастрофу;
- інтерактивні виставки: залучення відвідувачів до активної участі через інтерактивні експонати та ігрові механіки.

Реалізація проєкту ARTEFACT: CHOrnobył відбулася у кілька етапів. Перший етап включав розробку концепції та залучення команди фахівців з різних галузей: мистецтва, технологій, історії та психології. Це дозволило створити міждисциплінарний підхід до реалізації проєкту. В загальному над реалізацією задуму працювало близько 100 українських митців-художників, що створили 50 інсталяцій, що були презентовані на іспанському фестивалі медіа-мистецтва MADATAC (Додаток Д рис. 2).

Другий етап полягав у технічній та мистецькій реалізації. З самого початку проєкт орієнтувався на стрімкий розвиток технологій та їх поєднання зі скульптурою й інсталяціями. Це включає створення мультимедійних програм та доповнень, розробку VR-турів та AR-додатків, а також підготовку інтерактивних експонатів. «Серед них роботи відомих українських художників: серія «Чорнобиль» Марії Приймаченко, що мешкала на кордоні із зоною відчуження, серія пророчих картин Івана Марчука, 3D photobooth Арсена Савадова та нові імена українського медіа-мистецтва» [62 с.31]

(Додаток Д рис.3, 4, 5). Особлива увага була приділена автентичності та символізму відтворення історичних подій, локацій, станів.

Третій етап передбачав організацію виставок та трансформація події, на яких відвідувачі могли взаємодіяти з проєктом. Пандемія COVID-19 та карантині обмеження ARTEFACT: CHOrnobył змінив звичне місце проведення, відмовившись від офлайн формату у місті-привиді Прип'яті на користь онлайн формату. Використання сучасних мультимедійних технологій, зокрема: відео та лазерних інсталяцій, технологій доповненої та віртуальної реальності, параметричної архітектури та нейроінтерфейсу у діджитальному форматі спричинили максимальну доступність артпроєкту, дозволяючи оглянути експозицію онлайн маючи лише смартфон і доступ до інтернету. Це дозволило не лише привернути увагу до проблеми Чорнобиля, але й показати інноваційний підхід до збереження історичної пам'яті.

Проєкт ARTEFACT: CHOrnobył має значний вплив на кількох рівнях. Перш за все, він сприяє збереженню історичної пам'яті про Чорнобильську катастрофу та її наслідки. Завдяки інтерактивним технологіям, відвідувачі мають можливість глибше зануритися в історичні події та відчувати їхній вплив. Крім того, проєкт сприяє підвищенню обізнаності про екологічні проблеми та охорону природних зон. Інтерактивний формат дозволяє ефективніше донести інформацію до широкої аудиторії, зокрема молоді. ARTEFACT: CHOrnobył сприяє розвитку культурного діалогу та співпраці. Проєкт – інтеграційний простір для людей з різних країн і культур, майданчик для обміну досвідом та ідеями. Він також стимулює розвиток туризму та підвищує економічну активність у регіонах, де відбуваються виставки.

MOT або «Модуль тимчасовості» це тимчасовим культурним простором, створеним за участі міжнародної команди. Цей проєкт прагне за допомогою мистецтва відобразити мінливість життя і часу, підкреслити його невизначеність, водночас підтримуючи прагнення – жити, творити та боротися. Він являє собою тимчасову архітектурну структуру, створену для

інтеграції мистецтва в міський простір. Основною ідеєю проєкту є створення динамічних, змінних просторів, які можуть адаптуватися до різних потреб міста та його мешканців. Структура модуля зазвичай складається з модульних елементів, які можуть бути легко зібрані та розібрані, що дозволяє їх переміщення та багаторазове використання.

Основна мета «Модуля тимчасовості» полягає у створенні платформи для художнього вираження, соціальної взаємодії та культурного обміну в міському середовищі. Проєкт спрямований на активізацію міських просторів, залучення громадськості до мистецьких процесів та формування нового культурного ландшафту. Він сприяє розвитку креативної економіки та підтримує місцевих митців, надаючи їм можливість демонструвати свої роботи у нестандартних умовах. Це спосіб привернути увагу світової спільноти до українського питання. Цей проєкт слугує демонстрацією того, що навіть в рамках повномасштабного військового вторгнення українці не лише переосмислюють власне минуле, а й ведуть боротьбу за сьогодення виборюючи право на культурне піднесення у майбутньому. Однією з ключових цілей є збір коштів для відновлення культурних установ, що зазнали руйнувань внаслідок військових дій.

Архітектурний підхід до «Модуля тимчасовості» базується на принципах мобільності, гнучкості та екологічності. Усі елементи виготовляються з легких та екологічних матеріалів, що дозволяє швидко та ефективно збирання і розбирання конструкції. Завдяки цьому модулі можуть бути встановлені в різних частинах міста, адаптуючись до специфічних умов та потреб кожного конкретного місця. MOT – це дворівнева конструкція створена з 27 контейнерів-модулів, що разом утворюють відкритий простір та окремі зали всередині, а також кілька терас (Додаток Е рис. 1, 2). Автором та розробником архітектурної концепції став Balbek Bureau.

Дизайн модуля враховує як естетичні, так і функціональні аспекти. Структура модуля може бути змінена залежно від конкретної мети та контексту, в якому вона використовується. Наприклад, модуль може слугувати

виставковим простором, сценою для перформансів, місцем для проведення майстер-класів або соціальних заходів (Додатки Е рис. 3, 4, 5). Використання сучасних технологій, таких як інтерактивні панелі та світлові інсталяції, додає додатковий вимір до візуального сприйняття модуля.

«Модуль тимчасовості» має значний соціальний вплив, сприяючи зміцненню громади та розвитку соціальних зв'язків. Проєкт стимулює участь громадян у культурних заходах, сприяє розвитку місцевих ініціатив та підтримує активну громадянську позицію. Завдяки інтерактивності та відкритості модуля мешканці міста мають можливість безпосередньо взаємодіяти з мистецькими об'єктами, брати участь у творчих процесах та обговореннях.

Культурний вплив «Модуля тимчасовості» полягає у створенні нового культурного ландшафту міста. Проєкт сприяє популяризації сучасного мистецтва, підвищенню культурної освіченості населення та збереженню культурної спадщини через сучасні форми вираження. Він також підтримує розвиток креативних індустрій, надаючи можливості для самовираження та професійного розвитку митців.

Проєкт отримав позитивні відгуки від громадськості та фахівців у сфері мистецтва та урбаністики. Відвідувачі відзначали інноваційність та інтерактивність модуля, а також його здатність змінювати сприйняття міського простору. Експерти високо оцінили архітектурні та дизайнерські рішення, які дозволили створити гнучку та адаптивну структуру.

Урбаністичні артпроєкти, представлені на прикладі «Модуля тимчасовості» та «ARTEFACT», виявляють значний потенціал для трансформації міського простору та збагачення соціокультурного середовища. Обидва проєкти ілюструють важливі аспекти урбаністичного мистецтва та його вплив на життя містян. Перш за все, проєкт «Модуль тимчасовості» демонструє потенціал тимчасових мистецьких інсталяцій для активації пустих або забутих міських просторів та створює унікальний досвід для мешканців та гостей міста, сприяючи формуванню їхнього відношення до

міського простору. «ARTEFACT», використовує новітні технології, демонструє як вони можуть бути інтегровані у міський простір, створюючи нові можливості для взаємодії та сприйняття середовища.

Обидва проєкти свідчать про значущість урбаністичного мистецтва як інструменту для створення відкритого та відчутного міського середовища. Вони спонукають до переосмислення міського простору, активізуючи громадський діалог та сприяючи розвитку креативного потенціалу міста. Розглянуті проєкти є важливими прикладами успішного поєднання мистецтва, архітектури та технологій в контексті сучасного міського середовища. Вони створюють нові можливості для спілкування, творчості та взаємодії, сприяючи відчутному покращенню якості життя у місті.

3.3. Артпроєкт «Фестиваль соціального театру»: рефлексія як формування свідомої відповідальності

Імперські замашки Росії та військова ескалація призвели до втрати стабільності в країні цілому, зокрема культурній та мистецьких сферах і креативній галузі. Соціальна криза, знищення та окупація міст, ракетний тероризм. Мільйони громадян України поставили своє життя на паузу, тисячі втратили власні домівки і змушені були евакуюватися, сотні втратили життя внаслідок війни. Вже десять років, а останні три особливо, наша країна веде боротьбу за право власного існування, за власну історію, захищаючи загальнолюдські цінності. Війна розгортається і на мистецько-культурному фронті, що перетворюється на арену протистоянь та зоною психологічної підтримки.

Творчі особистості, художники, хореографи, режисери, перформери та арт-менеджери виявили, що їх творча діяльність є не лише яскравим враженням, а ще зброєю впливу на події та засобом допомоги, активно розширюють культурний фронт. Мистецтво на разі це універсальний спосіб комунікації, виявлення протестів, громадського об'єднання та емоційного

переживання глибокої трагедії. Сьогоднішня життєва реальність диктує нові правила, в яких мистецтво відіграє терапевтичну й рефлексійну функції. «Воно слугує не лише особливим визволенням від травматичних переживань та екзистенційного страху, а й стає потенційним інструментом для передачі болю, прояву й відчуття безпорадності перед глобальною руйнацією звичного життя» [31 с. 45].

Рефлексія – фундаментальний елемент в сучасному мистецькому середовищі України. Вона дозволяє творцям проєктів та аудиторії краще усвідомлювати соціальні й політичні процеси, переводячи їх у мистецький план. Через мистецьку проєктну діяльність формується колективний досвід критичного мислення і переживання травматичних обставин, що дозволяє творцям, учасникам і глядачам переосмислити особистий життєвий досвід взаємодії зі світом. Рефлексія в артпроєктах підтримує залучення суспільства у соціокультурні процеси в країні. Яскравим прикладом рефлексії в артпроєктах став «Фестиваль соціального театру».

Це перший такий проєкт у місті Полтава, що був започаткований Театром сучасного діалогу та Полтавською філією Суспільної служби України, за підтримки Полтавської обласної військової адміністрації та House of Europe (Дім Європи).

Головною ідеєю фестивалю за словами керівника проєкту «Театр ветеранів» і драматурга – Максима Курочкіна, є битва за розум та свідомість українців, для посилення нашого захисту перед ворогом, збільшення ресурсу на боротьбу з нашою наївністю й вразливістю [43]. Адже сучасний соціальний театр спрямований підіймати питання і колективно шукати відповіді, аналізувати і сумніватися, шукати і перевіряти у практичній площині. Такий театр може бути незручним, викликати збентеження чи навіть негативні емоції і агресію, але завжди залишається автентичним. Це не про комфорт та розвагу глядацької аудиторії, а про поглиблення критичного мислення та формування свідомої відповідальності, в процесі глибинного

пізнання суспільства. Соціальний театр прагне створити простір взаємодії та порозуміння, де цінують різноманітність і свободу самовираження.

Фестиваль - платформа рефлексії через драматургію, вистави, вільне обговорення. «Ця подія не є комерційною, тому вхід вільний та несе за собою ціль сприяти соціальному та психологічному розвитку громади, й створенню умов для спілкування і діалогу. Театри будуть виступати із сучасними текстами, що піднімають питання сьогодення» [42] (Додаток Ж).

В рамках дослідження артпроектів як засобу рефлексії сучасного сценічного мистецтва нами розглянуто та проаналізовано соціально відповідальні вистави «Попіл мрій», «Donbas 2075», «Військовий концерт», «Жираф Монс», «Хлібне премир'я» та їх відкриті обговорення. Театр, як соціокультурний феномен, віддіграє роль засобу рефлексії, що дозволяє учасникам і глядачам колективні аспекти життя. Синтез режисури, драматургії, акторської гри, сценографії створює майданчик критичного осмислення реальності.

У перший день фестивалю була презентована вистава «Попіл мрій» створена театром «Лютий» з Одеси. Режисером і засновником театру виступила мисткиня і переселенка з Криму – Галина Джикаєва. «Попіл мрій» – це документальна соціальна драма, що розкриває тему втрачених орієнтирів, мрій і надій, складного життєвого вибору та рефлексії над подіями війни, що назавжди змінили життя кожного з нас. Це історія не лише про окремі визначені виставою долі, а й загальну колективну травму, що виникла в умовах сучасних соціально-політичних подій.

Сюжет зосереджено на історії життя шістьох персонажів діячів культури, чиє життя, мрії і сподівання розбиваються під тиском повномасштабного вторгнення. «Герої та героїні – митці різних професій. Фотографія, кіно, драматургія, театральна педагогіка, акторство, режисура – поле їхніх мистецьких пошуків до 23 лютого 2022 р. Сьогодні на світ вони дивляться через приціл снайперської гвинтівки, міномета чи будь-якої іншої зброї, рятують життя і годують наших захисників» [6]. Це вистава-сповідь,

віддзеркалення актуальних тем, а саме війни, внутрішніх конфліктів, боротьби та втрат. Глядацька аудиторія не просто дізнається шість окремих історій, а досліджує психоемоційний світу героїв, знаходить новий сенс в нових реаліях (Додаток И рис.1, 2).

Команда із шести акторів у складі: Анна Шестакова, Богдана Ренк, Олена Савченко-Безверхова, Олег Шевчук, Юлія Бондаренко, Тімофій Безверхов не проживають, а лише переповідають історії героїв, доповнюючи їх власним відношенням і коментуючи (Додаток И рис. 3). Цікавим є візуально-світлове рішення, замість професійного світлового освітлення, режисером була випробувана ідея зі звичайними ліхтариками, що використовувалися як слідкуючий промінь для акценту на акторах під час монологів героїв. Також вдалим є використання відеопроєкції з фотографіями героїв чий історії були розказані в рамках цієї вистави. Особливістю постановки є художній перформанс. На великому полотні створеному із афіш вистав для дітей, як символ існуючого до війни життя і бажань, під час вистави створювалася алегорична картина у червоно-чорних кольорах, алегорія нової жорстокої реальності (Додаток И рис. 4).

У рамках вистави було проведено обговорення з учасниками і глядачами для емоційного фітбеку на постановку. Усі учасники і глядачі висловлювали власні думки, емоції та переживання. Головною темою обговорення було питання «Яким буде українське сценічне мистецтво?» (Додаток И рис. 5). У рамках обговорення глядацька аудиторія висловила свої роздуми і мрії про розвиток українське мистецтво після завершення війни і перемоги.

Другою презентованою 7 вересня постановкою стала «Donbas 2075» від Запорізької театральної платформи «Дім актора»: театру-лабораторії Vie. Це вистава за п'єсою «Міністерство освіти та науки України» молодій українській драматургині Анастасії Косодій. Режисерами постановки стали Павло Небросєв, Ольга Донік. Сюжет розгортається на Сході України в 2075 р., Міністерство освіти винайшло машину часу, а Донбас внаслідок війни,

руйнувань, переживає переродження і стає аграрним регіоном. Це історія молодого агронома Вані, що одружений на мандрівниці у часі і дослідницею Танею. Вона мандрує сторінками українського минулого, а він у той час садить буряки десь у Луганські області. Їх звичне життя перериває зникнення Тані під час мандрівки в часі і Ваня починає її шукати, подорожуючи у темному лісі минулого України [55] (Додаток К рис.1, 2).

«Donbas 2075» мистецька рефлексія як війна змінює не просто життя окремих людей, але й залишає свій відбиток на цілих поколіннях. Постановка – акцент на історії людини, кожен глядач під час вистави може віднайти в ній себе, що занурена у футуристичний контекст. Це експеримент, що зображує актуальні психологічні й соціальні результати сьогодишній подій. Елементи наукової фантастики і мотиви постапокаліпсу, алегоричні тексти, візуальні абстракції та електрона музика продукують новітнє сприйняття Донбасу, де кожен має постаратися відшукати сенс у світі, що кардинально змінився.

Театральна лабораторія Vie знаменита власним експериментальним підходом сценічного мистецтва і видовищної культури. У «Donbas 2075» застосовуються інноваційні сценічні рішення, зокрема аудіовізуальні ефекти, мультимедійні інсталяції та мінімалістична сценографія, що поглиблюють чуттєвий вплив на глядача. Вистава має унікальний жанр, як визначили режисери – «розмови у присутності комп'ютера».

Театральна постановка складається з трьох частин, кожна з яких наповнена глибоким символізмом і алегорією. Перша частина – аудіовізуальне інтро з електронною музикою та абстрактною відеопроєкцією, що зображує буття, нариси міст, рух життя, війну, пустоту, відродження, знайомство, любов і втрати героїв до основних подій (Додаток К рис. 3, 4). Друга – історія прийняття і пошуків рішення агронома Вані після зникнення його дружини Тані під час мандрівки машиною часу. Основна увага приділяється його внутрішньому конфлікту: спершу герой відмовляється вірити у втрату, заперечує реальність, але обставини змушують не змінюються і він переживає гнів і відчай (Додаток К рис. 5). Врешті-решт,

Ваня намагається знайти вихід та за допомогою свого комп'ютера планує сам стати мандрівником у часі (Додаток К рис. 6). Однак, ці зусилля тільки посилюють його втрату віри та надії, приводячи до усвідомлення незмінності минулого. Третя частина – це пісенний фітбек коментар про життя від Вані і Тані. Іронічні, дивні пісні доповнені відеопроєкцією у стилі заставки до культової космічної іпомеї «Зоряні війни».

Після завершення вистави усіх охочих запросили залишитися панельної дискусії разом із виконавцями. В процесі обговорення глядацька аудиторія було зазначено, що «Donbas 2075» не просто футуристична вистава, а серйозне мистецьке дослідження теми відбудови, надії та переосмислення воєнних трагедій. Вона залишила простір для рефлексії та роздумів публіки. Театральна постановка виголосила важливі питання: «як адаптуватися до наслідків конфліктів?» і «чи можна побудувати майбутнє на руїнах минулого?» на які кожен повинен знайти відповідь сам (Додаток К рис. 7).

Третьою виставою на фестивалі став «Військовий концерт» від Київського театру драматургів. Це перша повноцінна вистава театру, режисерська інтерпретація Анастасії Сегеди п'єси Анастасії Косодій. Це постановка-пошук, у якому намагаються пояснити життя після масштабної війни, її вплив та наслідки для свідомості людини. Вистава поєднує елементи драматургії, акторської імпровізації, музики та поезії, продукуючи багатоплановий художній простір, де кожен може відчувати глибину історій на тлі війни.

Головною темою і сюжетом є почуття простих людей, кожного чие життя безповоротно трансформувала війна. Вистава побудована як музичний концерт музику і текст до якого ще не створили, символізуючи емоційну напругу та відчуття пустоти, що супроводжує життя кожного українця в умовах бойових дій. Це подорож у світ внутрішніх почуттів, що окреслюють прозаїчність війни, розділяючи їх на самостійні нариси майбутніх пісень, що очікують створення музики: відтінки сміливості, питання «поїхати чи

лишитися», паради від поколінь XX століття, ракетний тероризм, фіксація у пам'яті смартфона, сторітелінг, фантазії про мирне життя (Додаток Л рис. 1).

Анастасія зауважила: «Робити повноцінну виставу у воєнний час було не легко, але це важливо для нас, оскільки вона є засобом театральної розвідки світу, в якому ми опинилися після 24 лютого, можливістю зрозуміти, що з нами сталося. Ми запрошуємо глядачів по розмірковувати разом з нами за рік після початку повномасштабного вторгнення, що це з нами зробило, ким ми є тепер, де ми є тепер, і як це пов'язати із нашим попереднім і майбутнім досвідом. І хоч на афіші ми з гіркою іронією зазначаємо, що це 9 композицій про життя українців для західної аудиторії, але грати ми її будемо для самих себе» [33].

Кожен епізод вистави – окрема «концертна» історія, із монологів, пісень і віршів, що розповідає про втрату, біль, боротьбу, прийняття, солідарність та надію (Додаток Л рис. 2). Драматургічний текст доповнюється компонентом особистих свідчень акторів, що є реакцією не лише на зовнішні події, а й внутрішню трансформацію, в намаганнях вижити в існуючій реальності. Рефлексія над подіями війни та духовної трансформації людини є важливою складовою даної постановки. Головні герої переживають глибоку психологічну кризу, що віддзеркалює події сучасності і дозволяє пізнати війну не лише через призму новин.

Метою «Військового концерту» є повідати про реалії війни, висвітлити проблему національної пам'яті та єдності в умовах зовнішньої небезпеки. Епізоди просякнуті символізмом – пісні відображають дух українського народу, його волю до свободи, відео проекція постійної хвилі звукозапису для передачі всього емоційного спектру, від відчаю до надії (Додаток Л рис. 3). Це не просто вистава про війну, а про духовну боротьбу за збереження людяності, честі та національної свідомості в умовах катастрофічних випробувань.

Другий фестивальний день завершувався дитячою виставою «Жираф Монс» Харківського державного академічного театру ляльок іменні В. А.

Афанасьєва. Вона створена у 2023 р. і є однією із постановок театру, що присвячена темі війни та життя під постійними обстрілами у залізобетонному Харкові. Це вистава – рефлексія, намагання пояснити дітям «недитячі» речі і події які змінили життя багатьох українців, про біль, страх, переживання, труднощі, доброту і віру з якими кожен день зіштовхуються мешканці міста.

Літературну основу складає однойменна казка «Жираф Монс» харківського сценариста і драматурга – Олега Михайлова (Додаток М рис. 1). Ця історія входить до циклу казок «про дивну весну, де за вікном чути незрозумілий гуркіт, а з неба падає каміння» [23]. Вона була створена автором у 2022 році в процесі спостереження за містом і його мешканцями під впливом війни. Сюжет переплітає в собі авторську історію, ретроспективну історію та легенди Харкова.

У центрі розповіді – маленький жираф, що залишився один у розбитому вольєрі через війну. Алгорично автор опису обстріли та вибухи - «падає каміння». Це створює атмосферу самотності й незахищеності. Так в один із днів жирафа знаходить пташка. Вони залишаються разом, щоб не відчувати себе покинутими і самотніми (Додаток М рис. 2, 3). Потоваришувавши, пташка розповідає історію іншого жирафа на ім'я Монс, який теж пережив страх і втрати в роки іншої війни, шукаючи допомоги у лікаря (Додаток М рис. 4). Історія пронизана темами самотності, смерті та надії. Врешті-решт, жираф обирає ім'я Монс, відчуваючи глибокий зв'язок із минулим і шукаючи сенс і підтримку в новій реальності війни.

Історія жирафа Монса – це погляд на війну дитячими очима з їх власним сприйняттям світу і страху. Монс стає уособленням сили духу, стійкості й витривалості, необхідних для виживання в умовах війни. Вистава відображає місто, що стикається з війною, страхом і руйнуванням, проте в центрі – доброта, співчуття, людяність й здатність допомогти ближньому.

Основною ідеєю «Жирафа Монса» є стійкість і боротьба за життя у складних обставинах. Акцент робиться на головному: надії, жаги життя, взаємодопомозі, крізь призму руйнівної війни. Жираф Монс це символ

людяності й гідності, здатності знайти в собі сили залишаються незламними і бути хоробрим навіть у найтемніші часи.

Особливістю вистави є її сценографія, що створив художник Костянтин Зоркін. Він поєднує реалістичні історичні панорами харківських вулиць із символічними елементами. Головними матеріалами сценічного простору є метал і дерево. Брязкіт та стукіт матеріалів на сцені створюють необхідну атмосферу воєнного Харкова та виступає звуко-шумовим рішенням вистави. Сценографічне рішення грає на контрастах між війною та мирним життям, страхом і надією, це створює глибокий психоемоційний ефект.

Під час відкритої дискусії після вистави глядацька аудиторія відмітила найбільший простір для рефлексії серед усіх театральних постановок фестивалю (Додаток М рис. 5). Ця дитяча історія має зовсім різний вплив на публіку в залежності від віку: діти разом із жирафом відчували спочатку страх, відчай і самотність, але бажали стати сміливими як Монс, дорослі відчули катарсис, вистава викликала у них емоційний відгук, не було ні однієї людини у глядацькій залі хто б не плакав. «Жирав Монс» – це чесна розмова про страх і надію, переосмислення травматичного досвіду війни і терапія у важкі часи.

У заключний день фестивалю свою виставу «Хлібне перемир'я» продемонстрував Сумський національний академічний театр драми та музичної комедії. Це постановка однойменної п'єси українського поета, прозаїка і драматурга Сергія Жадана, що розкриває складні теми війни, сімейних непорозумінь, внутрішніх конфліктів, пошуків примирення та відображає атмосферу Донбасу у 2014 р. у розпал початку антитерористичної операції. Постановку на сцені здійснив молодий український режисер Дмитро Некрасов, «до свого проєкту він залучив акторів, з якими йому особливо приємно працювати: Владислав Писарев (Толік), Юрій Кулик (Антон), Наталія Дехта (тьотя Шура), Валічка (Катерина Саченко, Ангеліна Грищенко), Артем Кнопік, Віталій Панченко (Коля), Олена Оноприйко, Надія

Фесенко (Катя), Віталій Хоменко, Максим Одінцов, Сергій Пересунько (Рінат), Дарія Некрасова, Крістіна Зограбян (Машка)» [45].

Події вистави розгортаються в невеличкому селищі на Донбасі, в пору дії так званого «хлібного перемир'я». Це домовленість обох сторін конфлікту про тимчасове припинення бойових дій вздовж усієї лінії фронту для забезпечення збору врожаю. Цей часовий проміжок дає роз'єднаній війною родині шанс зустрітися у сімейному домі та спробувати порозумітися.

У центрі сюжету – двоє братів, які зустрічаються у родинному домі через смерть найріднішої людини матері. Вони давно не бачилися, старший брат Антон ще давно поїхав до столиці за великими можливостями, молодший Толік навпаки залишився у рідному селі. Зустрівшись вперше за довгий час вони намагаються налагодити свої взаємовідносини, але нічого не виходить. Їх стосунки наповнені взаємними образами і напругою, що ще сильніше розпалюється війною. Головні герої зіштовхуються з болем страти рідної людини, моральними дилемами, складними виборами, коли на поверхню виходять старі образи та недомовки.

Режисер у цій постановці досліджує психологічну трансформацію героїв, зміну характерів і внутрішні конфлікти спричинені насиллям воєнного часу. Фізичне насилля та бійки, що трапляються між героями є відображенням не лише поверхневих зовнішніх конфліктів, а й складних внутрішніх перепитів. Акцент у виставі приділяється не тільки пошуку героями відповіді на питання «як жити далі в умовах війни», а й стараннях віднайти спосіб для примирення з минулим і самим собою (Додаток Н рис. 1). Вони переживають страх, відчай, ненависть, біль втрати та водночас любов, душевне зцілення, надію на єднання. «Персонажі ніби трохи скантужені, позбавлені звичайних форм спілкування. Натомість ми бачимо дещо інвалідизованих людських істот з порушенням особистісних комунікацій» [45].

На тлі війни та втрати матері, брати стараються відновити давно втрачений емоційний зв'язок та сімейну теплоту (Додаток Н рис. 2).

Пройшовши через численні випробування, пробачивши один одного та досягнувши певного порозуміння, вони врешті-решт розходяться, оскільки для Антона матеріальні цінності та благополуччя знову стали вагомими за життя брата.

Центральною темою «Хлібного перемир'я» є конфлікт між війною та миром, як на зовнішньому реальному світі, так і в душах головних героїв. Війна впливає на кожного з них, руйнує родинні зв'язки та спричиняє фатальні втрати. Через своїх персонажів Сергій Жадан показує, як війна розділяє людей не тільки на фронті, але й у родинному колі, змушуючи їх заново переосмислити своє ставлення до життя, близьких і самої війни.

У виставі акцент робиться на темі примирення – як з оточуючими, так і з самим собою. Кожен змушений шукати способи вирішення внутрішніх конфліктів, які залишають рани не менш глибокі, ніж фізичні травми. Діалоги героїв наповнені емоційними суперечками, важкими спогадами і спробами знайти взаєморозуміння, що додає трагічності ситуації (Додаток Н рис. 3).

Питання родинних стосунків є центральним у виставі. Війна посилює напругу між братами, герої стикаються з вибором: продовжувати існувати в конфлікті чи шукати маршрут до порозуміння. Вистава ставить перед глядацькою аудиторією серйозні питання: «як можна знайти спільну мову, коли навколо руйнуються звичний світ?» та «як війна змінює наше сприйняття близьких і себе?».

Сценографічне рішення створює атмосферу напруження та приреченості від війни, що постійно присутня у житті героїв. Сценографія мінімалістична, але символічно насичена. Зламана ліжка з сіткою, старі непрацюючі холодильник, телевізор і радіо, адже електрика зникла через бойові дії, раритетний обідній стіл і табурети, палас, що подарований матері героїв ще на весілля. Все це підсилює відчуття розрухи й застиглому часу в тиші перемир'я. Перспектива війни – це не тільки фон подій вистави, а й невидимий, але постійний учасник драми.

Режисерська робота полягає у створенні емоційного напруження, що супроводжує кожен діалог та кожную дію на сцені. Поступовий розвиток конфлікту між персонажами доповнюється сильними драматичними моментами, де кожен з героїв розкриває свої справжні почуття та страхи. Тиша, яка перериває ці емоційні сплески, слугує сильним контрастом, додаючи постановці глибини і напруги. Постановка сприяє осмисленню війни на індивідуальному рівні, запрошуючи глядачів до глибшого розуміння того, що війна змінює не лише фізичну реальність, а й людську психіку, стосунки та сприйняття світу.

Фестиваль соціального театру у Полтаві став унікальним засобом рефлексії, що дозволив мешканцям і гостям міста, колективно відслідкувати, усвідомити і переосмислити культурні й соціальні процеси. Високий рівень емоційного залучення та колективне переживання трагічних подій перетворює його в інструмент для розвитку критичного мислення, формування національної свідомості та соціальних трансформацій. Через поєднання драматургії, акторської майстерності, режисерські прийом, мультимедійні інновації та соціальна інтерактивність створює територію для особистої, соціальної, культурної та політичної рефлексії.

3.4. Театралізований концерт «Істина» як навчально-мистецьке спрямування артпроєкту

Українські артпроєкти за останні десятиліття стали важливою складовою національної культурно-мистецької освіти. Вони поєднують у собі естетичні, соціальні та навчальні функції, сприяють розвитку художніх практик, індивідуального самопізнання та формування національної ідентичності. У контексті соціально-політичних змін, які охопили Україну, мистецька проєктна діяльність стала інструментом переосмислення для суспільства, комунікації між різними соціальними групами та платформою для рефлексії над історичними та культурними процесами.

Навчально-мистецьке спрямування артпроектів набуває особливої актуальності, оскільки вони допомагають виховувати нові покоління, розширювати рівень розвитку культури, виховувати творчих індивідів, здатних не лише удосконалювати мистецтво, а й використовувати його як інструмент для вирішення соціальних проблем.

Як інтегрована форма творчої діяльності артпроекти об'єднує різні мистецькі форми, жанри, навчально-педагогічні елементи. Освітнє спрямування проєктної діяльності передбачає розвиток здібностей критичного і креативного мислення та формуванню колективної свідомості. Стрімкий розвиток сучасних технологій зумовлюють використання мистецьких проєктів як засіб виховання нового покоління свідомого суспільства, що може адаптуватися до зовнішнього впливу через художнє сприйняття. Такий підхід сприяє формуванню атмосфери відкритості, толерантності та самовираження в соціокультурному середовищі [10].

Яскравим прикладом навчально-мистецького спрямування артпроектів є авторський театралізований концерт «Істина». Це внутрішньовідомчий мистецький проєкт втілений на базі Обласного центру естетичного виховання учнівської молоді Полтавської обласної ради. «Істина» – театралізований концерт по мотивам всесвітньо відомої алегоричної казки-повісті Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц». Постановка є унікальним мистецьким проєктом навчального спрямування, розробленим і втіленим в рамках розробки позашкільної освіти, що поєднує філософію, театр і естраду. Основна ідея концерту полягає у спробі знайти за допомогою засобів сценічної виразності і символізму сценографії актуальне звучання глибоко філософських ідей повісті.

«Маленький принц» – це алегорія на реальне життя, що досліджує теми дружби, любові, відповідальності та пошуку життєвих правди. Подорожуючи планетами, герой зустрічає різних персонажів, кожен з яких є символічним втіленням осмислення життєвої філософії. Театралізований концерт «Істина»

через сценічну форму поєднує алегоричність казки про Маленького принца з пошуком та відкриттям важливих життєвих істин.

Постановка зосереджується на новій подорожі Маленького принца на Землю щоб допомогти Лютчику переосмислити життя, крізь призму його «недитячих» роздумів та сприйняття світу (Додаток П рис. 1). Філософські думки про важливість бачити серцем, а не очима, знаходять відклик у концертних номерах та епізодах. Підкреслюється значення простих речей (дружба, турбота, щирість, любов) у істинному розумінні життя.

Композиційно театралізований концерт поділяється на сім тематичних епізодів, які розкривають прості життєві істини, що наповнюють життя Лютчика сенсом. Перший епізод «Політ» розкриває нам характер та світогляд Лютчика, що втратив через життєві обставини головне розуміння цінності та багатогранності людського існування. Він залишається один на один з собою та втраченими орієнтирами. Епізод «Перша зустріч» знайомить нас з новим героєм – Маленьким Принцом, що опинився на Землі випадково. Але байдужість зі сторони Лютчика та безпосереднє дитяче бажання допомогти йому досягнути справді важливі істини, змушує маленького героя залишитися. У епізодах «Перша зустріч», «Свобода», «Мрія» і «Дружба» відкриваються та проголошую важливі складові життя: турбота, любов, душевна сила, дружба, відповідальність (Додаток П рис. 2, 3, 4). Кожен епізод і складова життя розкривається крізь призму духовного натхнення Маленького Принца та життєвого прагматизму Лютчика. «Прощання» останній тематичний епізод, що розкриває перед нами емоційну трансформацію Лютчика, що віднайшов в собі «втрачену дитину» та переоцінив прості істини життя (Додаток П. рис. 5).

Музичний супровід відіграє важливу роль у театралізованому концерті. Підбір музичних творів відображає тонку емоційну палітру постановки, її атмосферу, настроїв та асоціативність. Мелодії передають характер та настроїв героїв: самотійність і меланхолічність Маленького Принца, суворість Лютчика, натхненність спільного пізнання життєвої істини. Музичні

композиції концертних номерів гармонічно переплітається з супроводом театралізованих епізодів, додаючи кожному епізоду емоційної глибини і символізму. Лейтмотивом концерту стала відома мелодія із мультсеріалу «Little Prince», яка лунала у різних інтерпретаціях та аранжуваннях. У театралізованому концерті використовуються відомі пісні українських та світових виконавців та їх інструментальні мелодії, серед яких «Contacto», «Run, boy, run», «Птаха», «Люди, як кораблі». Також у музичному супроводі спостерігається певний символізм, концерт розпочинається і завершується ревом двигуна літака під час польоту, символізуючи межі переосмислення сенсу буття у процесі життєвого польоту.

Сценографія також відіграє важливу роль у передачі казкової і філософської атмосфери. Використання світла, простих декорацій і символічних елементів створює атмосферу не реалістичності простору, відчуття самотності й роздумів, але водночас і надії та любові. Сцена стає своєрідною планетою, де кожен глядач може зануритися в свій власний пошук істини. Сценографічне рішення театралізованого концерту створене за символічно-натуралістичним принципом. Воно поєднує у собі синтез елементів та деталей пустелі, де впав літак та загальної казкової атмосфери дитячого світу. На першому плані з лівої сторони авансцени розміщено умовне місце для привалу Лютчика: дерев'яні куби, парашут, праворуч розташовується елементи розбитого літака, коробки та речі що випали при падінні, в центрі – коробки як складові елементи розбитого літака. На заднику використано легкі напівпрозорі тканини білого кольору, велика повітряна куля та проекційний екран. Кулісний ряд оздоблений об'ємними повітряними кулями та білими тканинами.

Кожен тематичний епізод має індивідуальне світлове рішення. Це створює необхідну атмосферу та наповнює символічністю. Театралізовані епізоди Лютчика і Маленького Принца вирішені у блакитному кольорі світла, що символізує і посилює казкову таємничість. В епізоді «Найцінніша річ» домінуючим є червоне світло, у сценах та номерах епізоду «Свобода»

використано зелений і фіолетовий кольоровий спектр, «Мрії» вирішенні поєднанням жовтого та блакитного кольорів світла, епізод «Дружба» вирішено у теплому кольоровому спектрі – помаранчевому та його відтінках, сцена і номер епізоду «Прощання» реалізовані у синьому кольорі світла. Світлове рішення – не просто засіб сценічної виразності, а повноцінне сценографічне рішення, що створює необхідну атмосферу і настрій.

Режисерське рішення концерту спирається на гармонійне поєднання театралізації, естрадної генези та музичного оформлення. У постановці відсутня єдина головна подія – кожен тематичний епізод є частиною цілісного пізнання життєвих істин Лютчиком і Маленьким Принцом, що розкривається послідовно через у емоційних театралізованих сценах.

Проект «Істина» підкреслює, що найважливіші речі у світі не можна побачити очима, і що справжня краса та мудрість приховані за зовнішньою оболонкою речей. Засобами сценічної виразності залучає глядацьку аудиторію до переосмислення власних життєвих орієнтирів та побачити світ очима дитини, що не втрачає здатність бачити істину в простих речах.

Театралізований концерт «Істина» – це не просто адаптація повісті «Маленький принц», а глибока філософська постановка, яка через поєднання музики і театру досліджує важливі питання людського буття. Постановка надає можливість кожному глядачу зануритися у власні роздуми про життя, взаємини та пошук істини.

Таким чином, артпроекти можна виокремлювати в якості інструменту для рефлексії, навчання та формування засад національної ідентичності. Вони поєднують мистецтво та освітні програми, сприяючи культурному розвитку суспільства та формуванню нових поколінь митців. Використання новітніх технологій, інтерактивних форматів та інноваційних підходів до навчання робить українські артпроекти унікальним явищем сучасного мистецького простору.

Висновки до розділу 3

1. Визначено, що артпроекти «Ковчег "Україна"» та «Ти[Романтика]» –інноваційна, частково експериментальна платформа підтримки і репрезентації української культури, формування культурної та національної ідентичності. Культурний і мистецький ренесанс розкриває і відновлює національну мистецьку спадщину, популяризує культурну історію й літературу та залучає молоду глядацьку аудиторію. Проектна діяльність ставить перед собою завдання боротися зі стереотипами, шукати нові мистецькі форми для пропагування розвитку та дослідження національного культурного шляху.

2. Встановлено, що проекти «ARTEFACT» та «Модуль тимчасовості» виконують вагомую роль в розвитку та трансформації урбаністики міського простору, перетворюючи покинуті та мало розвинуті зони. «ARTEFACT» унікальний урбаністично-технологічний мистецький проєкт, що переосмислює найбільшу техногенну катастрофу людства та залучає закинуту територію Прип'яті. Проєкт «МОТ» платформа соціальних змін та трансформацій, простір взаємодії суспільства та мистецтва. Доведено, що урбаністичні проєкти сприяють реставрації та активізації закинутих міських середовищ та популяризації сучасного мистецтва.

3. Досліджено рефлексію як основний компонент мистецьких проєктів для проживання травматичного і особистого досвіду. Розглянуто «Фестиваль соціального театру», що мав вагомий вплив на популяризацію українського сценічного мистецтва, формування національної свідомості та соціально відповідальної громадськості. Він об'єднав різні за жанром театральні постановки, від соціальної до футуристичних драм та казок, проєкціюючи процеси політичних і соціальних криз засобами сценічної виразності.

4. З'ясовано значення навчально-мистецької спрямованості артпроектів у розвитку критичного і творчого мислення, зокрема театралізованого концерту «Істина», об'єднує естетичні, соціальні та освітні функції як

інструмент суспільної рефлексії щодо важливих соціальних та історичних подій.

ВИСНОВКИ

1. Розгляд джерельної бази засвідчує, що артпроект, як елемент мистецтва постмодерну, є унікальним художнім явищем, що об'єднує розмаїття мистецьких форм і видів та характеризується вагомим соціальним значенням. Піднесення проєктної діяльності відбувається на тлі політичних, соціальних, економічних та культурних трансформацій, встановлюючи характер артпроектів.

2. Визначено ключові поняття дослідження з акцентом на понятті «артпроект» як динамічної частини сучасного сценічного мистецтва, соціокультурної цінності і ролі у формуванні сучасного художнього дискурсу як простору соціальних протестів, трансформацій та рефлексії.

3. Сформовано наукові підходи та методи, що використовуються для комплексного дослідження артпроектів як інноваційної форми у сучасному сценічному мистецтві. Ефективність наукового осмислення артпроектів зумовила використання міждисциплінарного, мистецтвознавчого, культурологічного підходів у поєднанні з комплексом методів.

4. Проаналізовано артпроект як складну та багаторівневу форму у науково-мистецькому дискурсі, що охоплює мистецькі, культурні, соціальні та технічні аспекти. Мистецька проєктна діяльність – інструмент культурних і соціальних змін, що трансформувався з класичної мистецької форми у сучасний творчий простір. Визначено головний аспект артпроектів – суспільний резонанс та реакція на політичні й соціальні виклики. Творці використовують проєктну діяльність для привернення уваги до суспільних проблем, віддзеркалення конфліктів, формування активної позиції. Артпроект стає інструментом соціального і мистецького впливу.

5. Удосконалено поняття «артпроект» як інноваційне явище сучасного сценічного мистецтва, що пов'язане з розвитком артменеджменту у сфері культури та впливом мультимедійних технологій. Артпроекти відображають соціокультурні процеси, сприяють переосмисленню глобальних проблем та встановленню нових канонів. Основними характеристиками є концептуальність, структурованість та інноваційність. Мистецькі проекти класифікують за напрямками, генезисом та тривалістю, це акцентує їх різноманітність і значущість для комунікації з аудиторії.

6. Розглянуто знакові артпроекти в культурно-мистецькому просторі України у період 2019 – 2024 років. Проаналізовано наступні проекти: «Ukraine Is» та «МУР», що сприяють збереженню та відновленню культурної спадщини, «Космогонія» та ART AXIS» як явище популяризації української культури та розширення міжнародної мистецької комунікації, «ARTEFACT» та сучасні технології (MR) на розширення інтерактивних можливостей постмодерного мистецтва. Визначено ключову роль мистецьких проектів у формуванні національної культурної ідентичності, що відображає соціокультурні й політичні трансформації.

7. Досліджена благодійна складова артпроектів в умовах військової агресії. Артпроекти не лише виконують культурні функції, але й стають потужними інструментами для збору коштів та підтримки вразливих верств населення. Приклади благодійних ініціатив, таких як «Кураж базар», свідчать про значний соціальний вплив мистецтва. Сучасні артпроекти демонструють складність взаємодії між мистецтвом і суспільством, вони інтегрують новітні технології, зосереджуючись на активній участі аудиторії, переосмислюють роль простору та акцентують увагу на соціальних трансформаціях.

8. Проаналізовано роль артпроектів «Ковчег "Україна"» та «Ти[Романтика]» у підтримці та розвитку національної ідентичності в сучасному українському суспільстві. Розглянуто ефективне поєднання традицій та етно елементів з новітніми мистецькими формами для створення інноваційної платформи для репрезентації української культури.

Популяризація національної ідентичності здійснюється засобами художньої виразності, поєднуючи класичну народну та поп музику, документальні фільми, українську літературу та мистецькі інсталяції. Артпроекти «Ковчег "Україна"» та «Ти[Романтика]» демонструють багатство української культури та створюють нові форми її вираження, стимулюючи культурне відродження та розвиток національної самосвідомості в умовах сучасних соціальних і політичних викликів.

9. Розглянуто урбаністичні артпроекти як інструмент культурної трансформації міського простору. «ARTEFACT» та «Модуль тимчасовості» демонструють потенціал для перетворення та покращення постіндустріальних зон і занедбаних територій на сучасний мистецький території. Це забезпечує розвиток культурної сфери, активізацію міського середовища, а також сприяє соціальній інтеграції, мистецькому обміну. Артпроекти стимулюють розвиток інновацій у мистецтві та збереженню історично пам'яток.

10. Досліджено ключову роль рефлексії в сучасному мистецькому просторі України. Колективний досвід переживання травматичних обставин формулюється через мистецьку проектну діяльність, яка дозволяє творцям, учасникам і глядачам переосмислити особистий життєвий досвід взаємодії зі світом. Яскравим прикладом рефлексії в мистецьких проєктах став «Фестиваль соціального театру». П'ять різних театральних постановок на тему війни в Україні, що були представлені на фестивалі, мають різний жанр, від документальної і соціальної драми до футуристичних прогнозів та казок.

11. Визначено, що артпроект як сучасна сценічна форма поєднує не тільки естетичні і соціальні, а й освітні функції, виступає знаряддям для суспільної рефлексії над важливими соціальними та історичними процесами. Проаналізовано театралізований концерт «Істина» як приклад навчально-мистецького артпроекту. Він ґрунтується на мотивах повісті Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц», що допомагає глядачам переосмислити власні життєві орієнтири через філософські роздуми героїв.

Сценічне рішення, символізм декорацій і світлових ефектів створюють унікальну атмосферу, в якій кожен тематичний епізод допомагає глибше розкрити важливі життєві істини. Завдяки музичному рішенню постановка набуває емоційної глибини, посилюючи вплив на глядачів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Астрелін І. М. , Концевой А. Л. , Концевой С. А. Основи наукових досліджень. 2017. 317 с.
2. Бабій О. Анджей Вайда : Я не маю жодних претензій до нашої нової дійсності. URL : <http://art.co.ua/andzhej-vajda-ya-ne-mayu-zhodnyh-pretenzij-donashoyi-novo-yi-dijsnosti/>.
3. Бас Д. В. Аналіз ризиків артпроектів. Управління розвитком складних систем : зб. н. пр. / Київ. Нац. Ун-т буд-ва і архітектури ; гол. ред. Лізунов П. П. Київ : КНУБА, 2017. № 29. С. 12-18.
4. Бас Д. В. Артпроекти, їх особливості та визначення. Вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія: Технічні науки. Черкаси. 2016. № 3, С. 57-62.
5. Боднарчук Т. Постмодернізм: до питання аналізу дефініції. 2006. С.32-37
6. В Одесі створили документальну виставу про митців, які служать у ЗСУ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3842375-v-odesi-stvorili-dokumentalnu-vistavu-pro-mitciv-aki-sluzat-u-zsu.html>
7. Виставка Міжнародного мистецького проєкту без вікових обмежень ART AXIS на тему «Шлях до себе». URL: <https://lvivtorba.com/archives/3135>

8. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: Дослідження категорії громадянське суспільство. Львів : Літопис, 2000. 318 с.
9. Гриньова А. Мистецький проект «Ковчег-Україна» і його націєтворча цінність. Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення) : збірник тез доповідей VI Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів , 18-19 листопада 2021 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. С. 287.
10. Деркач О. О. Виховний потенціал арт-педагогіки як об'єкт науково-педагогічної рефлексії. Простір арт-терапії: Мистецтво життя : Матеріали XII Міжнар. міждисциплінар. науково-практ. конф., м. Київ, 27-28 лют. 2015 р. Київ, 2015. С. 18–25.
11. До 30-річчя Незалежності проведуть фестиваль «Ковчег Україна: 10 століть української музики». URL: www.ukrinform.ua.
12. Єфімова А. Сучасне мистецтво в міському просторі : перспективи та шляхи розвитку в Україні. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2016. Вип. 28. С. 143-152.
13. Зубавіна І. Б. Художнє моделювання екранного хронотопу як засіб кінематографічної репрезентації світу. Мистецтвознавство України. К. : СПД Кравчук В. К. , 2010. Вип.11. С. 133-140.
14. Кваліфікаційна робота : методичні вказівки до оформлення й захисту, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 026 «Сценічне мистецтво» / М-во культури та інформ. Політики України, Харків. Держ. Акад. культури, Каф. Режисури ; [розроб. Сергій Гордєєв, Світлана Шумакова]. Харків : ХДАК, 2022. 84 с.
15. Кислюк К. В. Культурологічний метод: теорія і практика. Культура народів Причорномор'я. 2011. № 202. С. 134–137

16. Ковчег України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ковчег_Україна
17. Колісніченко Е. В. Основи наукових досліджень. Суми: Сум. Держ. Ун-т 2012. С. 81
18. Копейцева Л. П. Проблема автора та авторської позиції в сучасному літературознавстві. Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. 2009 . № 2(1). С. 168-173.
19. Космогонія: українська візія – найбільший український артпроект презентують в США. URL: <https://msumk.com/kosmogoniya-ukrayinska-viziya-najbilshyj-ukrayinskyj-art-proyekt-prezentuyut-v-ssha>
20. Крипчук М. В. Артпроект як динамічна форма розвитку масової культури. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, . Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика» , 2021. Вип. 38. Том 2. С 22-27.
21. Кураж Базар. URL: <https://znaki.fm/uk/events/kurazh-bazar/>
22. Лачко О. Рецепція постмодернізму в сучасній театральній культурі України: дис. ... канд. Миств.: 26.00.04 / Харків : ХДАК, 2019. 196 с.
23. Ліки від страхів та відчаю: вистава «Жираф Монс» — історія воєнної весни від Харківського театру ляльок. URL: <https://mediaport.ua/liky-vid-strakhiv-ta-vidchayu-vystava-zhyraf-mons-istoriya-voyennoyi-vesny-vid-kharkivskoho-teatru/>
24. Магістерська робота : метод. Реком. До підготовки та захисту магістерської роботи для магістрантів, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 026 «Сценічне мистецтво» / М-во культури України,

- Харків. Держ. Акад. культури, Ф-т театр. Мистецтва, Каф. Режисури / розроб. : С. І. Гордєєв, С. М. Шумакова. Харків, 2018. 46 с.
25. Міжнародний мистецький проєкт Art Axis 2020. URL: <https://artcenter.org.ua/artaxis2020/>
 26. МУР – Ти [Романтика] | Full Album. URL: <https://youtu.be/AhxhKPP6xAk>
 27. МУР написали альбом-мюзикл про митців «Розстріляного відродження». URL: <https://lyuk.media/news/you-are-romance-album/>
 28. Набоков Р. , Г. Благодійна імпреза: сутність, функції та організація. Розділ 1 Сценічне мистецтво: історичний ракурс та практичний досвід Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та європейська інтеграція : матеріали III Всеукр. наук. конф., Київ, 21 квіт. 2023. / КНУКіМ, КУК, ХДАК та ін. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023. С. 210-216.
 29. Набоков Р. , Крипчук М. Дидактичне обґрунтування теоретичних і практичних компонентів викладання курсу «Режисура шоу та артпроєктів» в умовах екстреного дистанційного онлайн-навчання. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво 6.1. 2023 : С. 88-100.
 30. Набоков, Р. Г. Благодійна імпреза як визначальний орієнтир культурно-мистецької діяльності в умовах сьогодення. Культура України 79. 2023: С. 27-36.
 31. Нечитайло Я. Специфіка художніх трансформацій артпроєктів у період війни. 2024. С.44-46
 32. Парчевська В. В. Артпроєкти креативних індустрій—«візитівка» України. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса № 2.12 , 2020. С. 92-96.

33. Перша вистава Театру Драматургів. URL: <https://zbruc.eu/node/114844>
34. Погребняк Г. П. Авторська режисура в екранному та сценічному мистецтві. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені ІК Карпенка-Карого № 20. 2017. С. 115-122.
35. Поплавський М. М. Мистецький проект: дискурс художньої культури початку нового тисячоліття (у точці перетину – crossover point). Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ: ІДЕЯ-ПРИНТ, 2019. № 1. С. 248-254.
36. Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2016 року №119-р. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248862610>
37. Проєкт «МУР»: Сто років тому в Україні була неймовірна інтелігенція. URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=103609>
38. Реп-мюзикл «Ти [Романтика]» : новий синопсис Розстріляного Відродження. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/post/31598>
39. Станіславська К. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія. Київ: НАКККиМ, 2016. 352 с.
40. Тадля О. М. Організація мистецьких проєктів у менеджменті соціокультурної діяльності. Гуманітарний корпус. Вінниця: ТВОРИ, 2020. Вип. 36. С. 119-122.
41. Тлумак К. О. , Гордєєв С. І. Артпроєкти як сучасний вид сценічного мистецтва: український досвід. Розділ 1 сценічне мистецтво: Історичний ракурс та практичний досвід . 2023. С. 235-238

42. У Полтаві вперше відбудеться фестиваль соціального театру. URL: <https://suspihne.media/poltava/813425-u-poltavi-vidbudetsa-bezkostovnij-teatr-alnij-festival/>
43. У Полтаві вперше проводять фестиваль соціального театру. URL: <https://poda.gov.ua/news/196978>
44. Філатова О. С. Термінологічна верифікація авторства: «системно-суб'єктний метод» Б. Кормана / О. С. Філатова // Наукові праці. Літературознавство. 2012. Вип. 193. Т. 181. С. 119-122.
45. Хлібне перемир'я. Воєнна тема. Фіксація історії. URL: <https://musicdrama.com.ua/hlibne-peremyr-ya-voyenna-tema-fiksatsiya-istoriy-i/>
46. Цілі і цінності культурної платформи Ковчег «Україна». URL: <https://www.kovcheg.ua/uk/about-us>.
47. Шейко В. М., Богуцький Ю. П. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX — початок XXI ст.) : монографія. Київ : Генеза, 2005. 592 с.
48. Шейко В. М., Богуцький Ю. П., Кушнарєнко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. Посіб. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.
49. Шумакова С. М. Мистецькі пріоритети інновацій театру: виклики часу чи втеча від архаїки сприйняття?. Збірник наукових праць СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО 15 . 2019 : С. 211-220.
50. Ярина Винницька: «Культура — це питання національної безпеки» URL: <https://web.archive.org/web/20210801115735/https://theukrainians.org/yaryna-vynnytska/>

51. ARTEFACT: Chernobyl 33. URL:
<https://familytimes.com.ua/artefact-chernobyl-33>
52. Bishop C. Artificial hells: Participatory art and the politics of spectatorship. Verso books, 2023. 382 c.
53. Bishop C. The social turn: Collaboration and its discontents. Artforum 44.6 , 2005. 178 c.
54. Danto A. After the End of Art: Contemporary Art and the Pale of History. Princeton: Princeton University Press, 2014. 296 c.
55. DONBAS 2075 URL: <https://vie.zp.ua/portfolio-item/donbas-2075/>
56. Dziamski Gr. Sztuka publiczna. Kultura i Społeczeństwo 49.1 , 2005. P. 47-55.
57. Finkelpearl T. Participatory art. Encyclopedia of aesthetics 2. 2014.
58. Guo Y. , Wang D. , Cui W. The Study of New Media Art Aesthetic. ICELAIC 2014 : Proceedings of the International Conference on Education, Language, Art and Intercultural Communication. (Zhengzhou, 5-7 May 2014). Zhengzhou, 2014. P. 451–453.
59. Hassan I. Postmoderne heute. Wege aus der Moderne: Schlussetexte der Postmoderne –Diskussion : hrsg. Von Wolfgang Welsch. Berlin. 1994. P. 47-56.
60. Kester G. H. The one and the many: Contemporary collaborative art in a global context. Duke University Press , 2011. 308 c.
61. Kester G. H. Conversation pieces: The role of dialogue in socially-engaged art. Theory in contemporary art since , 1985. P. 76-100.

62. Khalepa O. Practical aspects of fulfilling the post-industrial heritage with innovative media art practices. *Scientific Journal of Polonia University* 49.6, 2021. P 28-34.
63. Kunkel N. , Soechtig S. *Mixed reality: Experiences get more intuitive, immersive, and empowering*. New York: Deloitte University Press, 2017. 67 p
64. Kwon M. *One place after another: Site-specific art and locational identity*. MIT press, 2004. 167 c.
65. Margolis J. Artworks and the History of Production in Art in culture. *Communication and Cognition Gent* 17.1 , 1984. P. 89-106.
66. Milgram P., Kishino F. A Taxonomy of Mixed Reality Visual Displays. *IEICE Transactions on Information Systems*. 1994. Vol. E77-D. № 12. P. 1321–1329
67. Schlesinger G. Aesthetic Experience and the Definition of Art. *The BritishJournal of Aesthetics*. 1979. Vol. 19. №. 2. P. 167-176
68. Shumakova S. *The theater of modernity: the fusions between art and life, experiments on form and content*. Diss. 2021. P. 139-140
69. Ukraine Is: в Україні започаткували артпроект, який поєднає сучасну музику і українську поезію. URL: <https://ukrainky.com.ua/ukraine-is-v-ukrayini-zapochatkuvaly-art-proyekt-yak-yj-poyednaye-suchasnu-muzyku-i-ukrayinsku-poeziyu/>
70. Urwanowicz-Rojecka E. Od sztuki site-specific po sztukę partycypacyjną. *Sztuka zaangażowana–wybrane współczesne teorie i praktyki artystyczne*. Pogranicze. *Studia Społeczne* 26 , 2015. P. 31-47.
71. Zheqian D. Liu. The Visual Performance of Technology and Philosophy in Contemporary Art. *Proceedings of the 2021 International Conference on Bioinformatics and Intelligent Computing*. 2021. P. 372-378

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиці класифікації артпроектів

Таблиця А. 1

Класифікація артпроектів у сфері культури і творчості за їх спрямованістю

№	Різнovid проектної діяльності	Характеристика	Приклади
1.	Внутрішньовідомчі артпроекти	Творчі ініціативи, створені всередині певних компаній чи відомств з ціллю поліпшення внутрішнього сфери, підвищення мотивації та креативності, а також створення сприятливої атмосфери.	1.) Корпоративні виставки мистецтва: Великі компанії для стимулювання креативності, творчого самовираження та корпоративної культури проводять внутрішні мистецькі виставки, де представлені художні роботи співробітників (картини, фотографії, керамічні вироби, handmade). 2.) Мистецькі майстер-класи: Внутрішньо колективні творчі майстер-класи як різновид team building допомагають розвивати креативні навички та сприяють зняттю стресу. 3.) Муралі та інсталяції в офісах: Розробка та втілення муралі та інсталяцій для оздоблення внутрішніх та зовнішніх фасадів офісів часто використовується для створення унікальної робочої атмосфери чи

			акцентування уваги на важливих соціальних елементах. 4.) Внутрішні конкурси, виставки мистецтва: Мистецькі організації, школи, творчі об'єднання часто організовують внутрішньо орієнтовані конкурси чи виставки серед свої вихованців для стимулювання мистецького розвитку, визнання серед однолітків та залучання до колективної творчості.
2.	Внутрішньосферні артпроекти	Творчі починання, цілеспрямовані на визначені фахові та галузеві групи, реалізовані в рамках певної сфери діяльності. Такі проекти допомагають зміцнити професійну ідентичність, розвинути спільні цінності та креативність у професійному середовищі.	Одним із наймасштабніших проєктів став «Арт у лікарнях» (Art in Hospitals), що зародився у США та поступово розвинувся в країнах Європи, зокрема і в Україні. Він покликаний створювати мистецькі виставки у лікарнях, авторами стають лікарі, медичний персонал і пацієнти. Такі проєкти сприяють зниженню рівня стресу, покращують психоемоційний стан пацієнтів та персоналу та створенню більш комфортної атмосфери у закладі лікування. (Найбільшою в Україні стала виставка з робіт пацієнтів дитячої лікарні Охматдит). Також проєктна діяльність активно розвивається у освітній сфері. В українських школах та позашкільних закладах в рамках проєкту «Школа як культурний простір» проводяться відкриті засідання педагогів з презентації творчих ініціатив, проводяться відкриті конкурси та виставки робіт учнів, що сприяє розвитку творчих здібностей та підтримці культурного життя в навчальних закладах.
3.	Соціокультурні артпроекти	Творчі ініціативи спрямовані на трансформацію суспільства через мистецтво, сприяючи культурному розвитку, підвищенню обізнаності про громадські проблеми та залученню аудиторії до активної	Серед світових прикладів соціокультурних артпроектів вирізняється: «Мистецтво під відкритим небом» (США), «Inside Out» від JR (схожий проєкт був реалізований в Україні на базі PinchukArtCenter), Street Art Projects in Berlin, «Пластикова планета» (Великобританія) В Україні прикладами соціокультурної проєктної діяльності є: «Ковчег Україна» і «Ти [Романтика]» (покликані привернути увагу аудиторії до

		участі у соціальному житті громади.	української культурної спадщини, національної ідентичності та культурного відродження), «ARTEFACT» і «Модуль тимчасовості» (урбаністичні українські артпроекти в рамках яких акцентується увага на ландшафті, «місці» події, стимулюючи інтерес громади та сприяючи розвитку міської інфраструктури), «Книжковий Арсенал» (щорічний міжнародний фестиваль літератури, що проводиться в Мистецькому Арсеналі у Києві. Включає книжковий ярмарок, літературні читання, дискусії, виставки та майстер-класи, сприяючи розвитку літературної культури в Україні).
--	--	-------------------------------------	---

Продовження додатка А

Таблиця А. 2

Класифікації артпроектів у сфері культури за засобами художньої виразності

№	Тип генезису	Характеристика	Приклад
1.	Артпроекти естрадного генезису	Проекти, що створюються на основі естрадної і танцювально-пісенної музики («pop music»), класифікуються як такі, що належать до естрадного генезису. Ця категорія включає різноманітні гала-видовища, тематичні та ювілейні заходи. До цієї ж категорії належать проекти, засновані на рок-концертах, а також світло-звукові вистави та електронні феєрії, що базуються на розважальній та електронній музиці. У цих артпроектах драматургічна складова або відсутня, або є мінімально вираженою.	Найбільшими артпроектами естрадного генезису в світовій медіа індустрії є: MTV Video Music Awards, Коачелла (Coachella Valley Music and Arts Festival), Євробачення (Eurovision Song Contest) та Греммі (Grammy Awards). В Україні найяскравішими прикладами можна назвати: Stadium Show MONATIK «LOVE IT ритм» (що відбулося у 2019 році на НСК «Олімпійський») та старт останнього гастрольного туру українського поп-гурту «Время и стекло» (через пандемію коронавірусу був перенесений декілька разів). А також фестивальні музичні проекти, зокрема – «Atlas Weekend» (м. Київ), Trance Connections Festival (м. Львів), Міжнародний музичний

			фестиваль «Upark» (м. Київ). Повномасштабне вторгнення призупинило активну динаміку розвитку проєктів естрадного генезису, наймасштабнішими проєктами за цей час стали «Доброго вечора ми з України» (благодійний формат концертів, що об'єднав українських музикантів і артистів для збору коштів на допомогу ЗСУ), музичне шоу Артема Пивоварова у Палаці Спорту. У літку 2024 року повертається музичний фестиваль «Atlas Weekend», але у видозміненому форматі.
2.	Артпроєкти театрального генезису	До артпроєктів театрального генезису належать ініціативи, що ґрунтуються на карнавалах, театралізованих світло-звукових виставах та електронних феєріях, тобто всі проєкти, які мають драматургічну основу. Цей напрямок тісно пов'язаний з фестивальними форумами, які містять елементи театралізації. До цієї категорії також входять постмодерністські театральні постановки, що можуть включати елементи перформансу, хепенінгу та інвайронменту.	У світовій арт практиці до мистецьких проєктів театрального генезису відносять: Венеціанський карнавал (найвідоміший світовий карнавал, що об'єднує театралізовані паради, вистави на вулицях і площах міста, костюмовані бали та інші події), «The Burning Man» (щорічний фестиваль, унікальне середовище для творчого самовираження та мистецьких експериментів, що включає постмодерністські театральні постановки, інсталяції, перформанси та хепенінги). В українському мистецькому просторі: «ГогольFest» (фестиваль сучасного мистецтва, який поєднує сучасні театр, музику, кіно, перформанс, освітню, візуальну та дитячу програми), «IF_SHAKESPEARE_UA» (театральний фестиваль, що включає в себе вистави професійних театрів, студентські роботи, публічні лекції, дискусії, круглі столи та майстеркласи), реп-мюзикл «Ти [Романтика]» від МУР (театрально-музичний проєкт, що поєднав у собі елементи перформансу, світлових шоу, хореографію та сучасні мультимедійні технології). Активно розвивається і постмодерний театр, зокрема

			вистави Івана Урильського «Хазяїн», «Марія Стюарт», «Калігула» (сміливі та сучасні постановки класичних творів, з елементами перформансу, світлового шоу та кіно ефектами) та вистави театрального-музичного гурту «Schmalgauzen» (об'єднують у собі авторську музику та пісні, театралізовані фрагменти, літературну основу і кіно).
3.	Артпроекти спортивно-художнього генезису	Артпроекти спортивно-художнього генезису об'єднують елементи спорту та мистецтва, створюючи синергетичні події, що мають високу естетичну цінність. Вони можуть включати танцювальні виступи, циркові шоу, спортивні перформанси та інші форми, де фізичні досягнення поєднуються з художнім вираженням. Ці проекти спрямовані на демонстрацію краси людського тіла в русі, майстерності спортсменів та артистів, а також на створення емоційного впливу на аудиторію.	Світові артпроекти спортивно-художнього генезису: «Cirque du Soleil» (неповторні сценічні шоу, що давно вийшли за рамки циркових видовищ), церемонії відкриття та закриття Олімпійських ігор (включають виступи, які поєднують спортивні досягнення з художніми елементами, це масштабні хореографічно-театральні постановки та вражаючі візуальні ефекти). Особливою популярністю користуються шоу-програми творчого колективу «Disney On Ice». У них представлений практично весь спектр музичних жанрів – від романсу та рок-н-ролу до уривків із симфонічних творів. Українські спортивно-художні артпроекти: театралізоване циркове казково-магічне шоу на льоду «Чаросвіт» від єдиного в Україні цирку на льоду «Saveliev Grand» (майстерне поєднання циркового мистецтва та віртуозного фігурного катання), циркова шоу-казка «Вартові мрій» (неймовірні циркові номери, танцювальні номери та світлові ефекти), новорічна казка на льоду «Лускунчик» (вдале поєднання спорту та художніх компонентів та сучасних технологій).
4.	Артпроекти академічного генезису	Проектна діяльність академічного генезису відзначається тим, що її музична складова опирається на класичні та	Серед яскравих прикладів: «Symphony of the Goddesses» (серія концертів, виконання музики з відеоігор серії «The Legend of Zelda» симфонічним

		народні мелодії, здебільшого це сінемафонії (поєднання музики та кіно), світло-звукові вистави та електронні феєрії, що охоплюють історичну тематику.	оркестром. Це поєднання класичного музичного звучання з сучасною культурою відеоігор та відео інсталяціями) «CineConcerts» (проект, поєднання живої оркестрової музики з кінематографічним мистецтвом. Серед фільмів «Гаррі Поттер», «Володар перснів» та інші.
--	--	---	---

Продовження додатка А

Таблиця А. 3

Класифікація артпроектів у сфері культури за тривалістю події

№	Тип події	Характеристика	Приклад
1	Короткочасні артпроекти	Це категорія мистецьких ініціатив, що вірізняються яскравістю та неповторністю, але мають обмежену тривалість. Зазвичай такі проекти реалізуються протягом короткого періоду часу.	Святковий концерт на честь 30-річниці Незалежності України «Ковчег Україна: десять століть української музики», Stadium Show MONATIK «LOVE IT ритм» (що відбулося у 2019 році на НСК «Олімпійський»), музичне шоу Артема Пивоварова у Палаці Спорту.
2	Довготривалі артпроекти	Характеризуються стійкістю та стабільністю у часовій перспективі, що надає можливість розробляти та реалізовувати мистецькі концепції протягом тривалого періоду. Зазвичай такі проекти інтегровані в мистецькі програми та культурні ініціативи.	Мистецький проект «Ковчег: Україна» (започаткований у 2016 році), PinchukArtCenter (діє з 2006 року та регулярно проводить конкурси, майстер-класи, лекції та інші мистецькі заходи), Мистецький Арсенал (національний культурно-мистецький та музейний комплекс у Києві, що функціонує як платформа для численних виставок, фестивалів, перформансів та інших культурних заходів), артпроект «ARTEFACT».
3	Дискретні артпроекти	Ці проекти складаються з кількох окремих, проте взаємопов'язаних заходів чи етапів, які відбуваються на визначених часових	Фестивалі: «ГогольFest» (фестиваль сучасного мистецтва, який поєднує сучасні театр, музику, кіно, перфоманс, освітню, візуальну та дитячу програми), «IF_SHAKESPEARE_UA» (театральний фестиваль, що включає в себе вистави

	інтервалах, утворюючи послідовність та хронологічність подій. Це сприяє ефективній адаптації таких проєктів до різних умов і аудиторій.	професійних театрів, студентські роботи, публічні лекції, дискусії, круглі столи та майстеркласи), ««Atlas Weekend» (музичний фестиваль, що об'єднує музику, мистецькі майстеркласи і різноманітні мистецькі інтеграції). Реп-мюзикл «Ти [Романтика]» від МУР (театрально-музичний проєкт, що поєднав у собі елементи перформансу, світлових шоу, хореографію та сучасні мультимедійні технології). Урбаністичний артпроєкт «Модуль тимчасовості» (рамках якого акцентується увага на ландшафті, «місці» події, стимулюючи інтерес громади та сприяючи розвитку міської інфраструктури).
--	---	--

Закінчення додатка А

Таблиця А. 4

Загальна класифікація артпроєктів розглянутих у дослідженні

№	Назва артпроєкту	Тип класифікації								
		Спрямованість			Генезис				Тривалість	
		В ну тр іш нь ов ід о м чі	В н у т р і к ш н ь о с ф е р н і	С о ц і о к у л ь о т у р н і	Е с т р а д н и й	Т е р т и в н и й	С по рт ив но -х уд о ж ні й	А к а д е м і ч н и й	К о р д е к т о р и в а л і	Д о г о т р и н і
1.	«Ковчег «Україна»»			+	+					+
2.	«Ковчег Україна: музика»			+				+		+
3.	«Ковчег Україна: десять століть української музики»			+	+				+	
4.	«Мистецький український рух» (МУР)			+	+					+
5.	«Ти[Романтика]»			+		+				+
6.	«ARTEFACT: CHOrnobył»			+	+					+

7.	«Модуль тимчасовості» (MOT)			+	+					+
8.	Фестиваль соціального театру			+	+					+
9.	Театралізований концерт «Істина»	+			+	+			+	

Додаток Б

Артпроекти в українському соціокультурному просторі

Рис. Б. 1 Афіша дебютного альбому «Ukraine Is» співачки ROXOLANA

Джерело:

<https://muzvar.com.ua/spivachka-roxolana-predstavyla-debiutnyi-albom-ukraine-is>

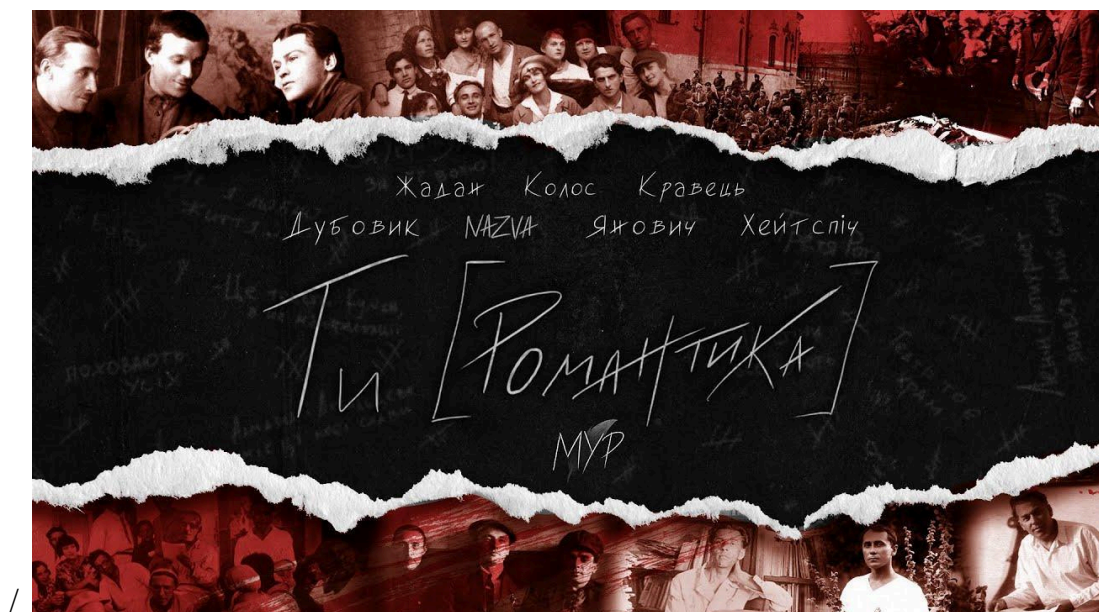

Рис. Б. 2 Афіша альбому «Ти[Романтика]» від МУР

Джерело:

<https://ukraina.info/article/ty-romantyka-ukrayintsi-stvoryly-muzykl-pro-rozstrilyane-vidrozhennya-video>

Продовження додатка Б

Рис. Б. 3 Фото з відкриття виставки проєкту «Космогонія» з Послом України в США Оксаною Маркаровою

Джерело:

<https://msumk.com/kosmogoniya-ukrayinska-viziya-najbilshyj-ukrayinskyj-art-projekt-prezentuyut-v-ssha/>

Рис. Б. 4 Проєкт «Космогонія» в процесі створення

Джерело:

<https://www.volynnews.com/news/all/naybilsha-kartyna-u-sviti-v-lutsku-prezentuiut-projekt-kosmohoniia/>

Продовження додатка Б

Рис. Б. 5 Емблема Міжнародного мистецького проєкту Art Axis 2020

Джерело: <https://artcenter.org.ua/artaxis2020/>

Рис. Б. 6 Відкриття виставки робіт учасників Міжнародного мистецького проєкту Art Axis 2020

Джерело: <https://artcenter.org.ua/artaxis2020/>

Продовження додатка Б

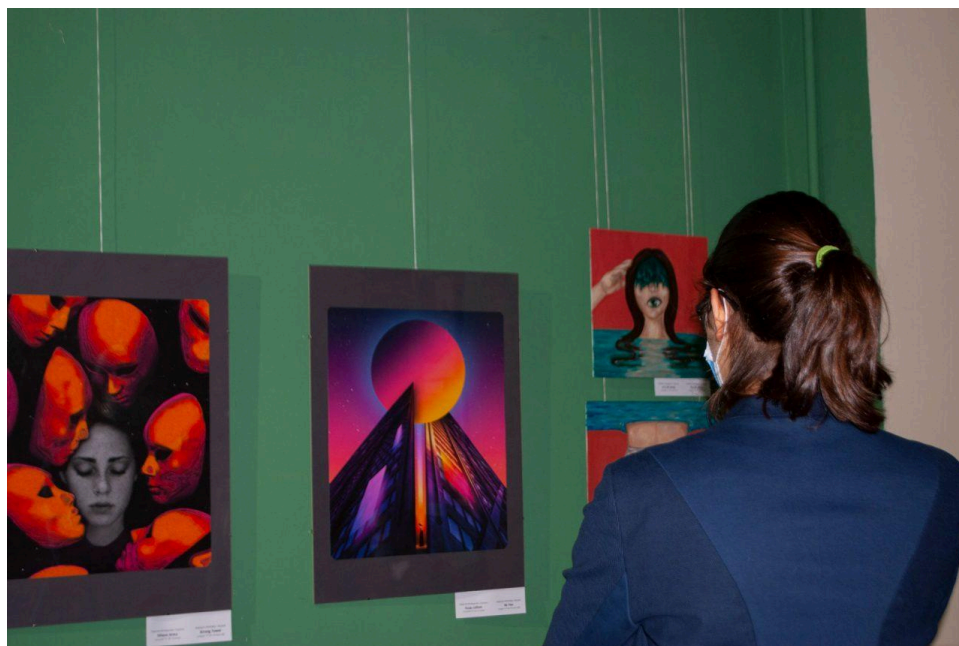

Рис. Б. 7 Виставка робіт учасників Міжнародного мистецького проєкту Art
Axis 2020

Джерело: <https://artcenter.org.ua/artaxis2020>

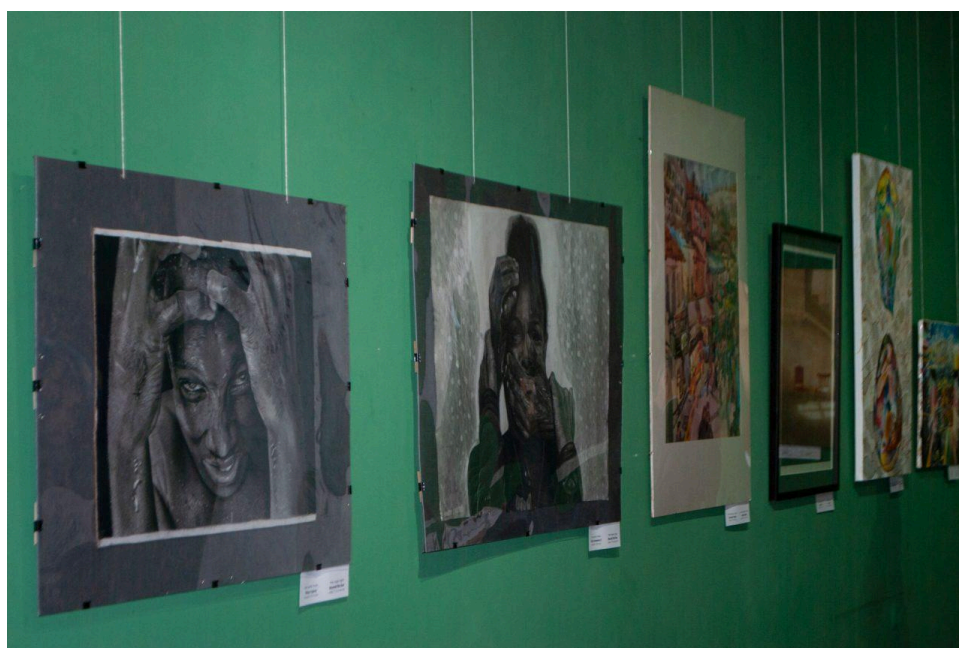

Рис. Б. 8 Виставка робіт учасників Міжнародного мистецького проєкту Art
Axis 2020

Джерело: <https://artcenter.org.ua/artaxis2020>

Закінчення додатка Б

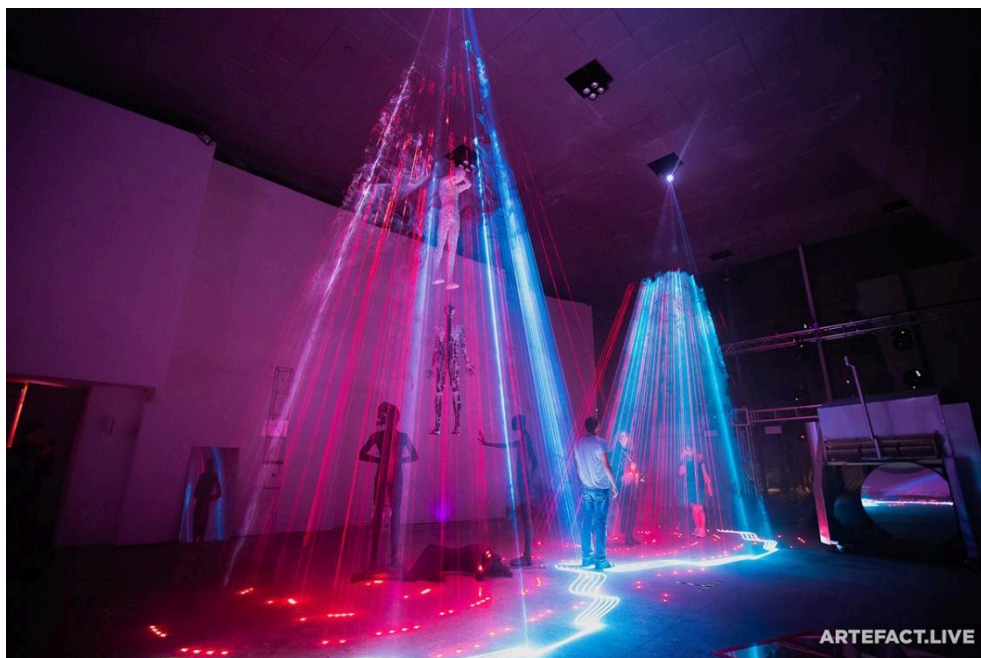

Рис. Б. 9 Інтерактивна інсталяція на виставці ARTEFACT: Chernobyl 33

Джерело: <https://artefact.live/>

Рис. Б. 10 Логотип «Кураж Базар»

Джерело: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кураж_базар

*Додаток В**Артпроект «Ковчег «Україна»»*

Рис. В. 1 Усі учасники концерту «Ковчег Україна: музика» під час відео зйомки у Львові

Джерело:

<https://www.kovcheg.ua/uk/reader/desyat-stolit-ukrayinskoyi-muziki-v-odnomu-koncerti>

Рис. В. 2 Розміщення виконавців на сценічних конструкціях

Джерло:

<https://www.kovcheh.ua/uk/reader/desyat-stolit-ukrayinskoyi-muziki-v-odnomu-koncerti>

Продовження додатка В

Рис. В. 3 Поліська виконавиця Домініка Чекун у українському народному строї

Джерело:

<https://www.kovcheh.ua/uk/reader/desyat-stolit-ukrayinskoyi-muziki-v-odnomu-koncerti>

Рис. В. 4 Оксана Нікітюк та Назар Тацішин у стилізованому українському вбранні

Джерело:

<https://www.kovcheg.ua/uk/reader/desyat-stolit-ukrayinskoyi-muziki-v-odnomu-koncerti>

Продовження додатка В

Рис. В. 5 Співачка Джамала у кримськотатарському вбранні

Джерело:

<https://tsn.ua/ukrayina/do-dnya-nezalezhnosti-1-1-pokazhe-televersiyu-unikalnogo-proyektu-kovcheg-ukrayina-1847662.html>

Рис. В. 6 Солістка гурту «The Hardkiss» Юлія Саніна у символічному національному вбранні

Джерело:

<https://tsn.ua/ukrayina/do-dnya-nezalezhnosti-1-1-pokazhe-televersiyu-unikalnogo-proyektu-kovcheg-ukrayina-1847662.html>

Продовження додатка В

Рис. В. 7 Реперка Alina Pash у сучасній інтерпретації українського строю

Джерело:

<https://tsn.ua/ukrayina/do-dnya-nezalezhnosti-1-1-pokazhe-televersiyu-unikalnogo-proyektu-kovcheg-ukrayina-1847662.html>

Рис. В. 8 3D макет сценічних конструкцій концерту «Ковчег Україна: 10 століть української музики»

Джерело:

<https://tsn.ua/ukrayina/do-dnya-nezalezhnosti-1-1-pokazhe-televersiyu-unikalnogo-proyektu-kovcheg-ukrayina-1847662.html>

Продовження додатка В

Рис. В. 9 Вигляд сценічного простору на Михайлівській площі на честь святкування 30-ї річниці Незалежності України

Джерело:

<https://tsn.ua/glamur/zirkovi-gosti-ta-neymovirni-versiyi-narodnih-pisen-koncert-kovcheg-ukrayina-prodovzhuye-marafon-teleproyektiv-1-1-1854193.html>

Рис. В. 10 Афіша фестивалю з виглядом сцени та LED-екрану

Джерело: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ковчег_Україна_10_століть_української_музики

Рис. В. 11 Поєднання номеру «Хореї Козацької» з візуальними рядом

Джерело:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3302138-u-kievi-rozpocavsja-koncertpodo-roz-kovceg-ukraina-desat-stolit-ukrainskoi-muziki.html>

Додаток Г

Рок-мюзикл «Ти[Романтика]»

Рис. Г. 1 Афіша альбому-мюзиклу «Ти [Романтика]»

Джерело:

<https://chytomo.com/ty-romantyka-vypustily-albom-miuzykl-pro-rozstriliane-vidrodzhennia/>

Рис. Г. 2. Фрагмент із рок-мюзиклу «Ти [Романтика]» (танцівники)

Джерело: <https://www.kyivpost.com/uk/post/31598>

Продовження додатка Г

Рис. Г. 3. Фрагмент із рок-мюзиклу «Ти [Романтика]» (епізод Михайла Семенка)

Джерело: <https://www.kyivpost.com/uk/post/31598>

Рис. Г. 4. Фрагмент із рок-мюзиклу «Ти [Романтика]» (фінальний епізод)
Джерело: <https://www.kyivpost.com/uk/post/31598>

Продовження додатка Г

Рис. Г. 5. Образ Миколи Хвильового із рок-мюзиклу «Ти [Романтика]»
Джерело:
<https://vn.20minut.ua/Kult-podii/yide-mur-chim-20-travnnya-zdivue-vinnitsyu-rep-myuzikl-ti-romantika-pro-11928301.html>

Рис. Г. 6. Образ Михайля Семенка із рок-мюзиклу «Ти [Романтика]» Джерело:
<https://vn.20minut.ua/Kult-podii/yide-mur-chim-20-travnnya-zdivue-vinnitsyu-rep-myuzikl-ti-romantika-pro-11928301.html>

Закінчення додатка Г

Рис. Г. 7. Образ Павла Тичини із рок-мюзиклу «Ти [Романтика]»
 Джерело:
<https://presspoint.in.ua/2024/05/24/u-vinnytsi-mur-prezentuvav-miuzykl-ty-romantuka-video-foto/>

Додаток Д

Армпроект «ARTEFACT: CHOrnobył»

Рис. Д. 1. Афіша відкриття медіа-виставки «ARTEFACT: CHORNOBYL» у 2019 році

Джерело: <https://musicweek.ua/artefact-chernobyl-33-media-exhibition/>

Рис. Д. 2. Афіша виставки «ARTEFACT: CHORNOBYL» на іспанському фестивалі медіа-мистецтва MADATAC, 2020 рік

Джерело: <https://artefact.live/>

Продовження додатка Д

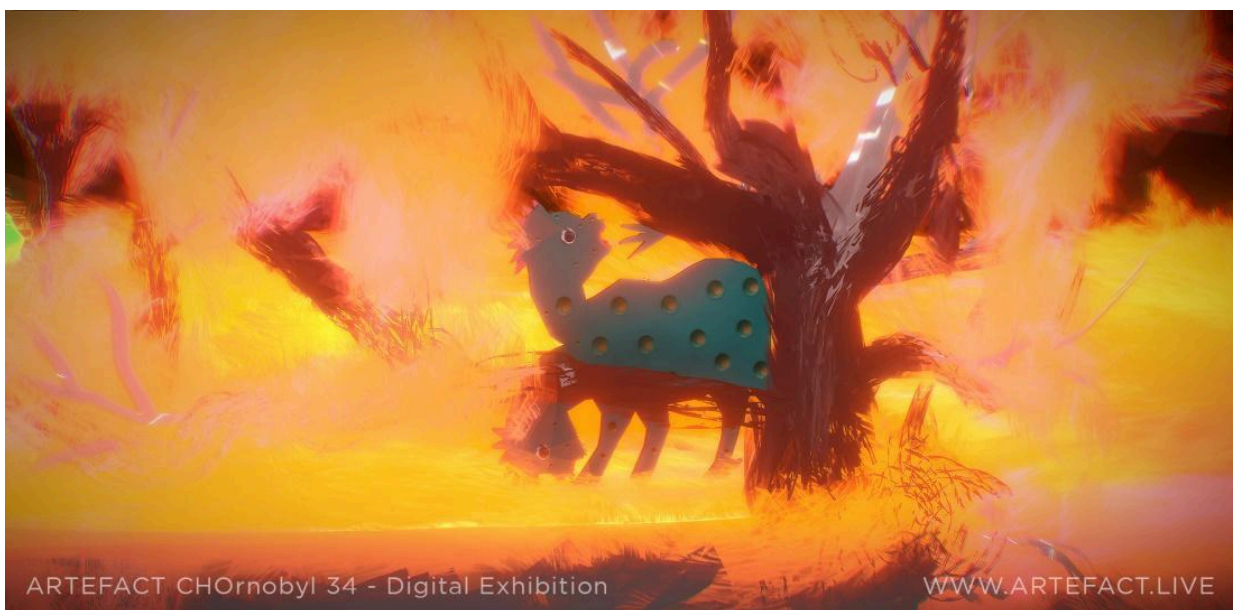

Рис. Д. 3. VR інсталяція на основі роботи Марії Приймаченко на виставці
«ARTEFACT: CHOrnobył»
Джерело: <https://artefact.live/>

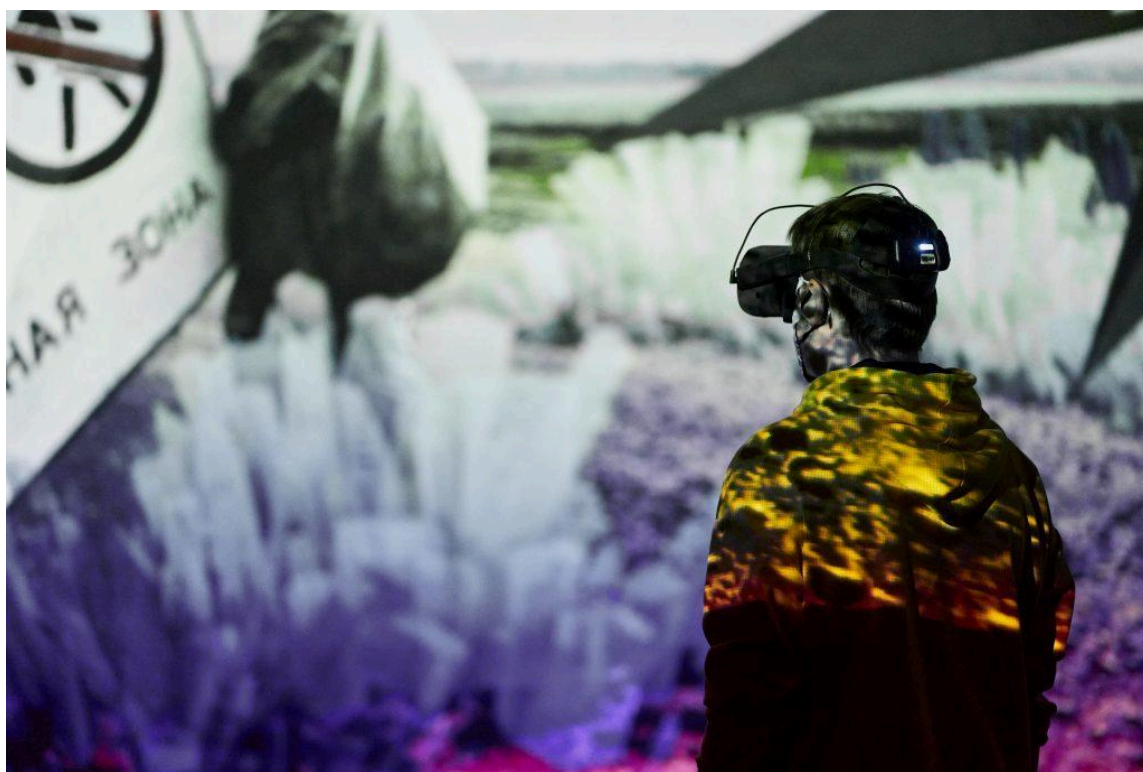

Рис. Д. 4. Віртуальна інсталяція проєкт «ARTEFACT: CHOrnobył»
Джерело: <https://artefact.live/>

Рис. Д. 5. Найбільша діджитал скульптура «Чорнобильське Сяйво» в рамках
«ARTEFACT: CHOrnobył»

Джерело: <https://artefact.live/>

*Додаток Е**Урбаністичний артпроект «Модуль тимчасовості»*

Рис. Е. 1. 3D проєкт побудови «Модуля тимчасовості»

Джерело:

<https://suspilne.media/culture/385616-z-metalu-azovstali-i-kombinatu-illica-kulturnij-prostir-modul-timcasovosti-vidkrivsa-u-kievi/>

Рис. Е. 2. Проєкт «Модуль тимчасовості» в міському ландшафті Львова

Джерело:

<https://pragmatika.media/news/modul-tymchasovosti-u-lvovi-vidkryvsia-vystavko-vyi-prostir/>

Продовження додатка Е

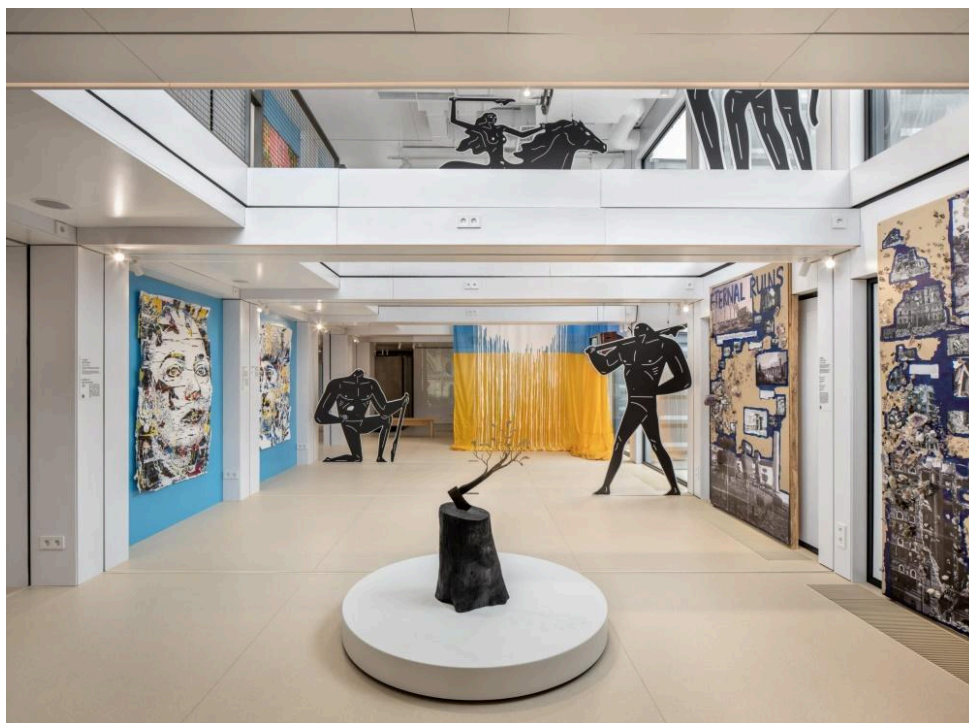

Рис. Е. 3 Виставкова кімната «Модуль тимчасовості»

Джерело:

<https://opentv.media/ua/modul-timchasovosti-do-dnipra-pereyizhdzhaye-najbilshij-artproyekt-roku>

Рис. Е. 4. Інсталяція «Модуль тимчасовості»

Джерело:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3758623-u-lvovi-rozpocinae-robotu-najbilsij-artproekt-roku-modul-timcasovosti.html>

Закінчення додатка Е

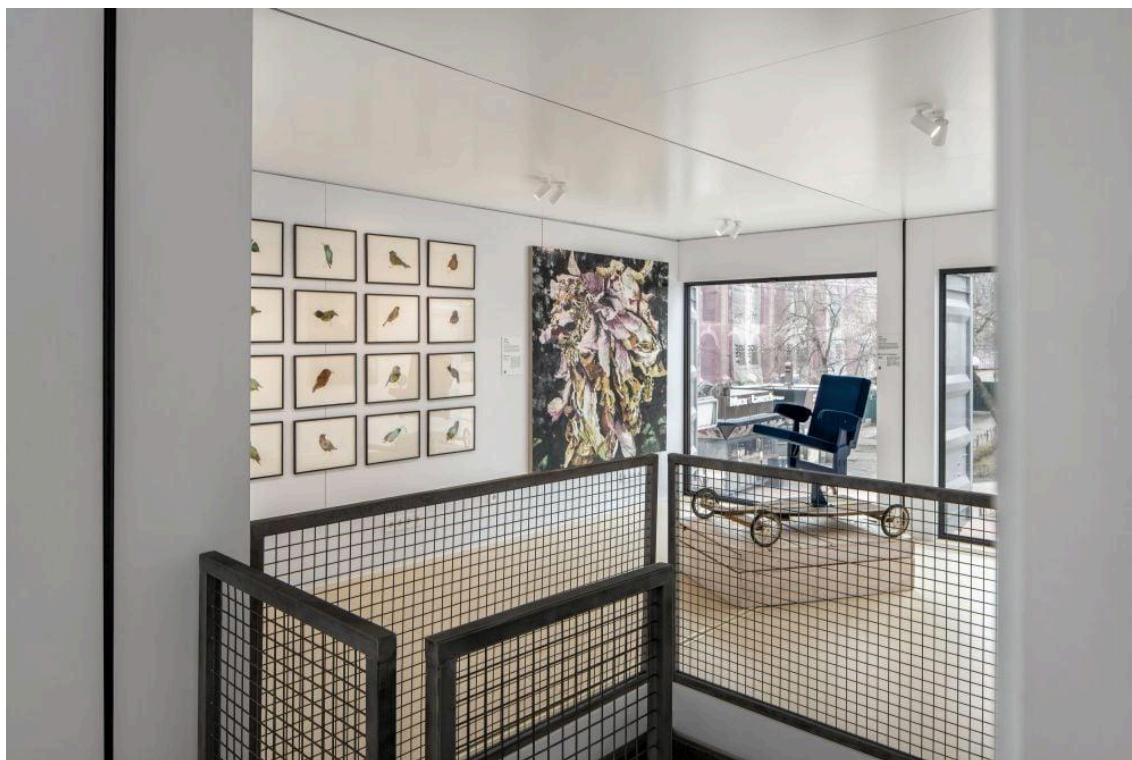

Рис. Е. 5. Експозиція «Модуль тимчасовості»

Джерело: https://zaxid.net/u_lvovi_vidkriyut_naybilshiy_art_proekt_roku_modul_timchasovosti_n1570301

Додаток Ж

Фестиваль соціального театру в Полтаві

ФЕСТИВАЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ТЕАТРУ

7 ВЕРЕСНЯ

субота

11:00 Відкриття фестивалю. Панельна дискусія «Навіщо і кому потрібен театр під час війни?»

Головні гості: Ірина Гаркавська, Максим Курченко, Юрій Мазарський, Ганна Кісакіна

Модератор: Катерина Григоренко, 25

13:30 Лекція «Сучасний сайновий театр»

Головна гостя: Любов Пилипенко

Модератор: Катерина Григоренко, 25

15:00 Вистава «Попіл мрій»

Драматург: Олена Демаска

Режисер: Галина Демаска

Полтавський академічний обласний театр ляльок, вул. Юліана Малайнука, 32

19:00 Вистава «Dobryas 2075»

Драматург: Анастасія Косовий

Режисер: Павло Неборко, Ольга Даніс

Полтавський академічний обласний театр ляльок, вул. Юліана Малайнука, 32

8 ВЕРЕСНЯ

неділя

11:00 Крупний стіл «Полтава театральна»

Полтавська філія Суспільної служби України

Модератор: Катерина Григоренко, 25

13:00 Презентація програми діяльності House of Europe в Україні

Головна гостя: Дар'я Косов

Модератор: Катерина Григоренко, 25

14:00 Лекція «Сучасний український театр»

Головна гостя: Анастасія Гайденко

Модератор: Катерина Григоренко, 25

16:00 Вистава «Військовий концерт»

Драматург: Кіра

Режисер: Анастасія Косовий

Полтавський академічний обласний театр ляльок, вул. Юліана Малайнука, 32

18:00 Вистава «Жирф Монс»

Драматург: Анастасія Косовий

Режисер: Ольга Даніс

Полтавський академічний обласний театр ляльок, вул. Юліана Малайнука, 32

9 ВЕРЕСНЯ

понеділок

15:00 Майстерклас з акторської майстерності

Головна гостя: Анастасія Косовий

Полтавський академічний обласний театр ляльок, вул. Юліана Малайнука, 32

17:30 Майстерклас з написання текстів

Головна гостя: Ірина Гаркавська

Полтавський академічний обласний театр ляльок, вул. Юліана Малайнука, 32

10 ВЕРЕСНЯ

вівторок

15:00 Майстерклас з акторської майстерності

Головна гостя: Дмитро Некрасов

Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Миколи Гоголя, вул. Соборності, 23

18:00 Вистава «Хлібне перенніття»

Драматург: Сергій Жадан

Режисер: Дмитро Некрасов

Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Миколи Гоголя, вул. Соборності, 23

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Фестиваль відбудеться з 7 по 10 вересня.

Ми вимушені змінити дату проведення та програму подій через російський ракетний удар по Полтаві 3 вересня 2024 року.

Ця програма містить оновлену інформацію. Усі, хто планує відвідати наші події, закликаємо перевірити та уточнитися в запланованому.

Щиро співчуваємо місту та всім, хто постраждав.

Тримаймося й будемо сміливі.

Програма першого Фестивалю соціального театру в місті Полтава

Додаток И

Документальна вистава «Попіл мрій» театр Лютий

Рис. И. 1. Фото з вистави «Попіл мрій» театр «Лютый» на фестивалі
Соціального театру в Полтаві (2024 рік)
Джерело: авторське фото

Рис. И. 2. Фото з вистави «Попіл мрій» театр «Лютый» на фестивалі
Соціального театру в Полтаві (2024 рік)
Джерело: авторське фото

Продовження додатка И

Рис. И. 3. Команда театру «Лютий» після вистави «Попіл мрій» у Полтаві
Джерело: авторське фото

Рис. И. 4. Художній перформанс у рамках документальної вистави «Попіл мрій»
Джерело: авторське фото

Закінчення додатка И

Рис. И. 5. Відкрите обговорення в рамках перегляду вистави «Попіл мрій»
Джерело: авторське фото

*Додаток К**Вистави «Donbas 2075» театр-лабораторія Vie*

Рис. К. 1. Фото з вистави «Donbas 2075» Запорізької театральної платформи
«Дім актора»: театру-лабораторії Vie (Полтава, 2024 рік)
Джерело: авторське фото

Рис. К. 2. Фото з вистави «Donbas 2075» Запорізької театральної платформи
«Дім актора»: театру-лабораторії Vie (Полтава, 2024 рік)
Джерело: авторське фото

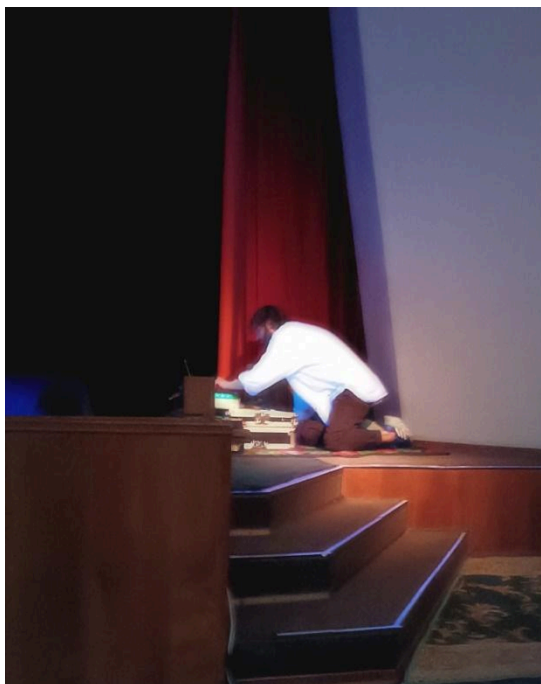

Рис. К. 3. Аудіовізуальне інтро вистави «Donbas 2075»

Джерело: авторське фото

Рис. К. 4. Аудіовізуальне інтро вистави «Donbas 2075»

Джерело: авторське фото

Рис. К. 5. Епізод «Заперечення» вистава «Donbas 2075»
Джерело: авторське фото

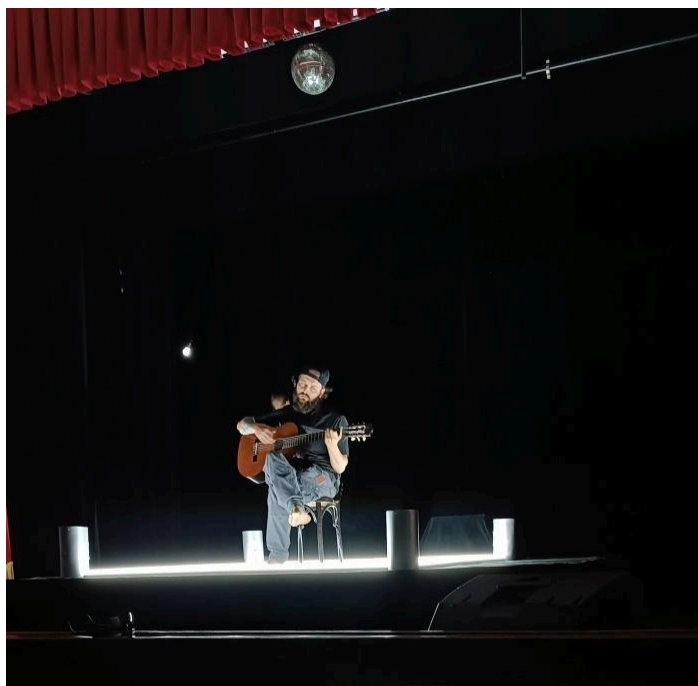

Рис. К. 6. Епізод «Угода» вистава «Donbas 2075»
Джерело: авторське фото

Рис. К. 7. Реакція глядацької аудиторії на виставу «Donbas 2075» Запорізької театральної платформи «Дім актора»: театру-лабораторії Vie (Полтава, 2024 рік)

Джерело: авторське фото

*Додаток Л**Вистава «Військовий концерт» Київський Театр Драматургів*

Рис. Л. 1. Фрагмент вистави «Військовий концерт» Київського Театру
Драматургів (Полтава, 2024 рік)
Джерело: авторське фото

Рис. Л. 2. Фрагмент вистави «Військовий концерт» Київського Театру
Драматургів (Полтава, 2024 рік)
Джерело: авторське фото

Рис. Л. 3. Фото з вистави «Військовий концерт»
Джерело: авторське фото

Додаток М

Лялькова вистава «Жираф Монс» Харківський державний академічний театр ляльок імені В. А. Афанасьєва

Рис. М. 1. Автор казки Олег Михайлов на автограф сесії після вистави «Жираф Монс» у Полтаві.
Джерело: авторське фото

Рис. М. 2. Епізод вистави «Жираф Монс» Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва

Джерело: авторське фото

Продовження додатка М

Рис. М. 3. Епізод вистави «Жираф Монс» Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва
Джерело: авторське фото

Рис. М. 4. Епізод вистави «Жираф Монс» Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва

Джерело: авторське фото

Закінчення додатка М

Рис. М. 5. Фото глядацької зали після завершення вистави «Жираф Монс»
(Полтава)

Джерело: авторське фото

Додаток Н

*Вистава «Хлібне перемир'я» Сумський національний академічний театр
драми та музичної комедії*

Рис. Н. 1. Епізод вистави «Хлібне перемир'я» Сумського національного академічного театру драми та музичної комедії
Джерело: авторське фото

Рис. Н. 2. Епізод сімейних спогадів Толіка і Антона вистави «Хлібне перемир'я»

Джерело: авторське фото

Закінчення додатка Н

Рис. Н. 3. Фото з вистави Сумського національного академічного театру драми та музичної комедії «Хлібне перемир'я»

Джерело: авторське фото

Додаток П
Театралізований концерт «Істина»

Рис. П. 1. Фото фрагменту епізоду «Свобода» театралізований концерт
«Істина»

Джерело: авторське фото

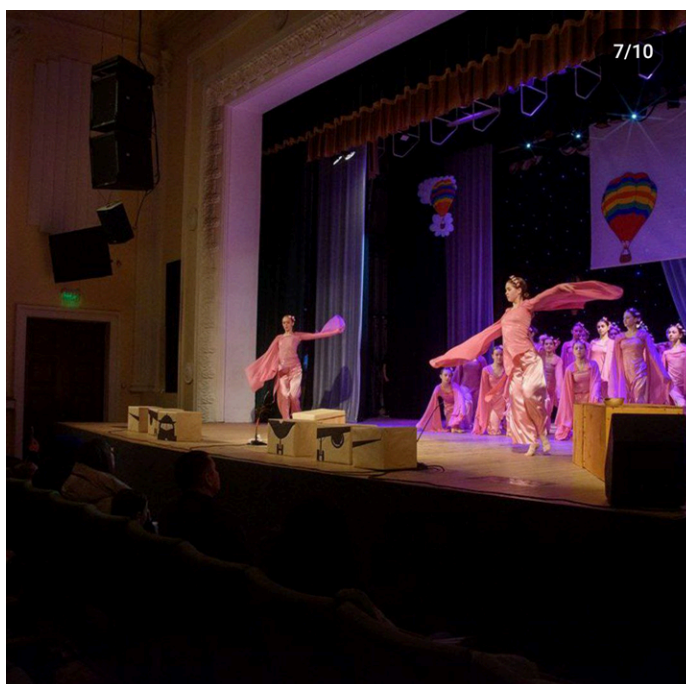

Рис. П. 2. Тематичний епізод «Мрії», номер «Сакура» народного художнього колективу ансамблю фольклорно-стилізованого танцю «ПЛАЙ»
Джерело: авторське фото

Продовження додатка П

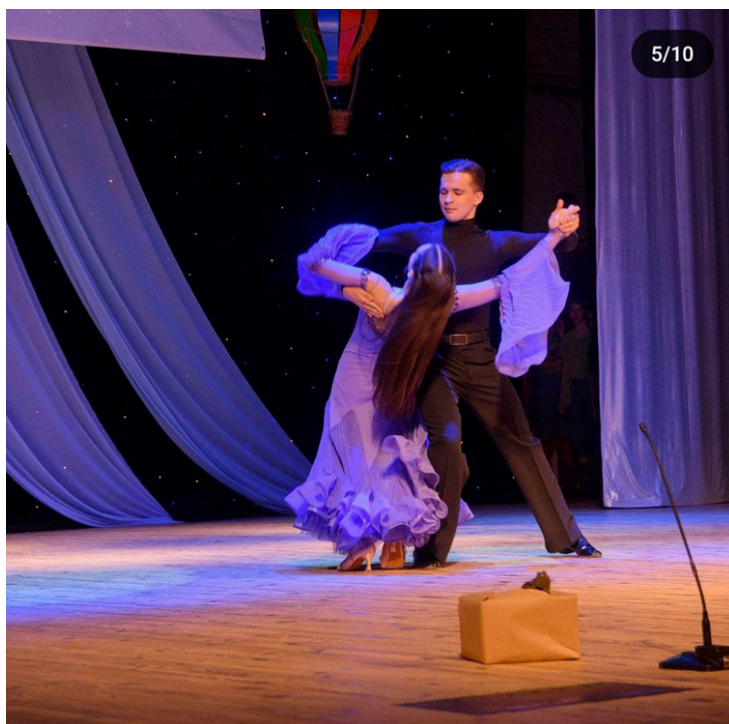

Рис. П. 3. Тематичний епізод «Свобода», номер «Люди, як кораблі» ансамблю спортивного бального танцю «НАТХНЕННЯ»
Джерело: авторське фото

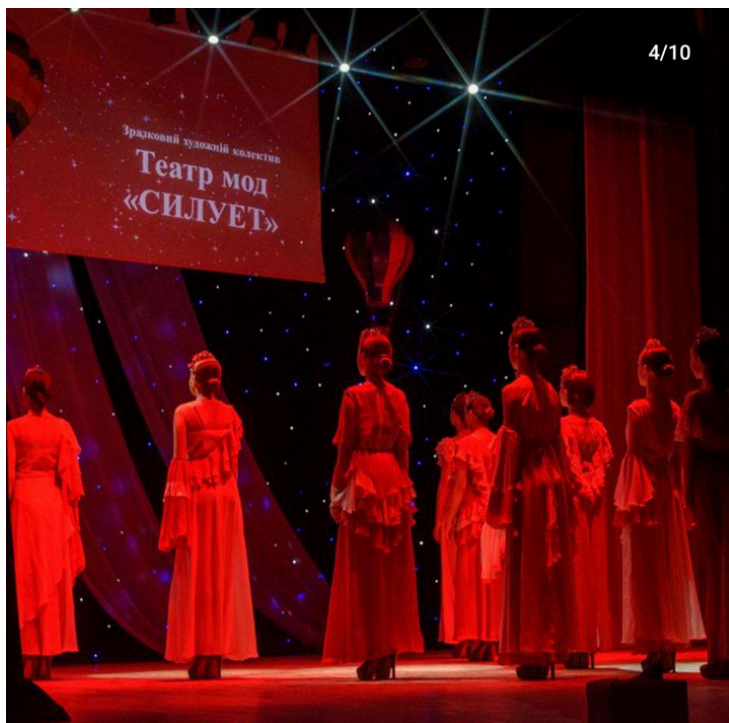

Рис. П. 4. Тематичний епізод «Свобода», зразковий художній колектив театр мод «СИЛУЕТ» - номер «Крила».

Джерело: авторське фото

Закінчення додатка П

Рис. П. 5. Фінальний тематичний епізод «Прощання», номер «Намалюю» народного художнього колективу школи сучасної хореографії «ТОТУС»